

TOIMINTA JA HALLINTO 2007:15

Oikeusministeriön säädöshankkeet
1.3.2007

OIKEUSMINISTERIÖN TOIMINTA JA HALLINTO 2007:15

Oikeusministeriön säädöshankkeet
1.3.2007

OIKEUSMINISTERIÖ
HELSINKI 2007

ISSN 1458-6436
ISBN 978-952-466-578-0 (nid.)
ISBN 978-952-466-579-7 (PDF)
Oikeusministeriö
Helsinki

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
1.3.2007

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Oikeusministeriö Lainvalmisteluosasto		Julkaisun laji	
		Tilanneraportti	
		Toimeksiantaja	
		Oikeusministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.3.2007			
Julkaisun osat			
Tiivistelmä Katsaus vireillä olevista oikeusministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja arvioiduista vaikutuksista sekä toteutuksesta aikatauluineen. Perustuu tilanteeseen 1.3.2007.			
Avainsanat: (asiasanat) lainsäädäntö, lainvalmistelu, säädös, hanke			
Muut tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM 4/014/2007			
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön toiminta ja hallinto 2007:15		ISSN 1458-6436	ISBN 978-952-466-578-0 (nid.) 978-952-466-579-7 (PDF)
Kokonaissivumäärä	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Oikeusministeriö		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIEMINISTERIET

Utgivningsdatum
1.3.2007

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Justitieministeriet Lagberedningsavdelningen		Typ av publikation Lägesrapport	
		Uppdragsgivare Justitieministeriet	
		Datum då organet tillsattes	
Publikation (även den finska titeln) Justitieministeriets lagberedningsprojekt den 1 mars 2007 Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.3.2007			
Publikationens delar			
Referat En översikt över lagberedningsprojekt som är under arbete vid justitieministeriet samt information om deras mål, bakgrund, centrala innehåll och uppskattade verkningar samt projektplan med tidsplan för genomförande. Översikten är baserad på läget den 1 mars 2007.			
Nyckelord Lagstiftning, lagberedning, författning			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-numren, andra referensnumren) JM 4/014/2007			
Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Verksamhet och förvaltning 2007:15		ISSN 1458-6436	ISBN 978-952-466-578-0 (nid.) 978-952-466-579-7 (PDF)
Sidoantal	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet		Förlag Justitieministeriet	

JOHDANTO

Oikeusministeriön toiminnan tavoitteista merkittävä osa toteutetaan lainsäädäntöhankkeilla. Näiden valmistelu tapahtuu pääosin ministeriön lainvalmisteluosastolla. Osasto julkaisee kahdesti vuodessa katsauksen vireillä olevista ministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja arvioiduista vaikutuksista sekä toteutuksesta aikatauluineen. Säädöshankeluettelon tarkoituksena on antaa informaatiota vireillä olevasta lainvalmistelusta niin ministeriön omalle henkilöstölle ja muille ministeriöille kuin ulkopuolisille sidosryhmille ja kiinnostuneille.

Tämä hankekatsaus perustuu tilanteeseen 1.3.2007. Katsaukseen on sisällytetty ne hankkeet, joissa oikeusministeriö on valtioneuvoston vastuualuejaon perusteella valmisteleva ja esittelevä ministeriö. Hankkeet on jaksotettu oikeusaloitteisesti. EU:n piirissä vireillä olevat ja muut kansainväliset hankkeet on sisällytetty luetteloon siltä osin kuin niiden valmistelu on Suomen lainsäädännön kannalta riittävän konkreettisesti vaiheessa tai niitä koskevat toimenpiteet ovat muutoin ministeriössä vireillä. Hankkeet on yleensä poistettu katsauksesta siinä vaiheessa, kun niiden voimaantuloajankohta on päätetty edellyttäen, että välittömiä täytäntöönpanotoimia ei ole vireillä.

Lainvalmisteluhankkeet löytyvät myös oikeusministeriön internet-kotisivulta <http://www.om.fi>. Lähempiä tietoja hankkeista saa hankekuvausten yhteydessä mainituilta oikeusministeriön valmistelijoilta (ks. puhelinnumero ja sähköpostiosoite etunimi.sukunimi@om.fi).

Ylijohtaja

Pekka Nurmi

SISÄLLYSLUETTELO

1. VALTIOSÄÄNTÖ.....	5
1.1 Perustuslakiuudistuksen toimeenpanon seuranta ja perustuslain tarkistaminen.....	5
1.2 Kansanäänestys ja kansanaloite.....	6
1.3 Yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistaminen.....	7
1.4 Euroopan unionin perusoikeusvirasto.....	8
1.5 Direktiivi unionin kansalaisen äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta.....	9
1.6 Vaalilain vaalipiirin sääntelyn tarkistaminen kuntajaon muutosten johdosta.....	10
1.7 Valmiuslainsäädännön uudistaminen.....	11
2. HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ.....	13
2.1 Hallintolain täytäntöönpano.....	13
2.2 Julkisoikeudellisia saamia koskevan yleisen hallinto-oikeudellisen lainsäädännön kehittäminen.....	14
2.3 Uhkasakkolainsäädännön tarkistaminen.....	15
2.4 Oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä.....	16
2.5 Hallintolainkäytön kehittäminen.....	17
2.6 Valitusten käsittelyn nopeuttaminen yhteiskunnallisesti merkittävässä asioissa.....	18
2.7 Maaseutuelinkeinojen muutoksenhakulautakunnassa käsiteltävien asioiden siirtäminen hallinto-oikeuksiin.....	19
2.8 Oikaisuvaatimusjärjestelmän kehittäminen oikeusturvakeinona.....	20
2.9 Julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmän kehittäminen.....	21
3. INFORMAATIO-OIKEUS.....	23
3.1 Luottotietolainsäädännön uudistaminen.....	23
3.2 Henkilötietolainsäädännön seuranta ja arviointi.....	24
3.3 Turvallisuusselvityslain muutostarpeiden arviointi.....	24
3.4 Tietoturvaluusasetus.....	25
3.5 Kahdenkeskeiset tietoturvaluus sopimukset ja niiden voimansaattaminen.....	26
4. KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET.....	27
4.1 Maahan ja perinteisiin elinkeinoihin liittyvien oikeuksien järjestäminen saamelaisien kotiseutualueella.....	27
5. AHVENANMAA.....	29
5.1 Ahvenanmaan demilitarisoidun ja neutralisoidun vyöhykkeen rajojen määrittely.....	29
5.2 Valtion virkamiesten kielitaitovaatimukset Ahvenanmaan maakunnassa.....	30
5.3 Eräiden ulkomaalaislainsäädännön mukaisten tehtävien hoitaminen Ahvenanmaan maakunnassa.....	31
5.4 Kotihoidon ja opiskelun ajalta suoritettava eläkekorvaus Ahvenanmaan maakunnassa.....	31
6. HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS.....	33
6.1 Perintökaaren uudistamistarpeiden selvittäminen.....	33
6.2 Holhoustoimilain tarkistaminen ja edunvalvontavaltuus.....	33
6.3 Avoliiton erotilanteeseen liittyvät varallisuus-oikeudelliset ongelmat.....	34
6.4 Lasten elatusapujen suuruutta koskeva ohjeistus.....	35
6.5 Vihkimisoikeutta koskevien säännösten uudistaminen.....	36
6.6 Suomen kansainvälisen perhelainsäädännön uudistaminen.....	37
6.7 Kansainväliset isyyskysymykset.....	37

6.8	Rekisteröidystä parisuhteesta annetun asetuksen 1 §:n muuttaminen	38
6.9	EU-asetus sovellettavasta laista ja tuomioistuimen toimivallasta avioeroasioissa	39
6.10	EU-asetus toimivallasta, sovellettavasta laista, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa	40
6.11	EU-säädös perintö- ja testamenttioikeudesta	41
6.12	EU-säädös avioliiton varallisuussuhteisiin sovellettavasta laista mukaan lukien toimivalta ja vastavuoroinen tunnustaminen	42
6.13	Elatusapujen perintää koskeva yleissopimus	42
6.14	Lasten suojelua koskevan vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen voimaansaattaminen	43
6.15	Aikuisten suojelua koskeva sopimus	44
6.16	Lasten oikeuksien käyttöä koskeva Eurooppalainen yleissopimus	45
7.	VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA	46
7.1	EU-asetus sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista (ns. Rooma II)	46
7.2	Sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan Rooman yleissopimuksen tarkistaminen ja muuntaminen EU-asetukseksi (Rooma I)	47
7.3	Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista	47
7.4	Lentoyhtiöiden vahingonkorvausvastuuta koskevan yleissopimuksen uudistaminen	48
7.5	Välittäjän hallinnassa oleviin arvopapereihin liittyviin tiettyihin oikeuksiin sovellettavaa lakia koskeva yleissopimus	49
7.6	Yleissopimus välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita koskevistä yhdenmukaisista aineellisoikeudellisista säännöistä	50
7.7	Sopimattomat kaupalliset menettelyt	51
7.8	Vakuutuslainsäädännön tarkistaminen	52
7.9	Valmismatkalainsäädännön muuttaminen	53
7.10	EU-kulutusluottodirektiivin uudistaminen	55
7.11	EU:n asuntoluottoja koskeva sääntely	56
7.12	EU:n kuluttajansuojaoikeuden uudistaminen	56
8.	YHTIÖOIKEUS	58
8.1	Asunto-osakeyhtiölain uudistaminen	58
8.2	Rajat ylittävien sulautumisien ja jakautumisien yhtiöoikeudellinen sääntely	59
8.3	Yhdistyslain tarkistaminen	61
8.4	Säätiölain tarkistaminen	62
8.5	EU-direktiiviehdotus osakkeenomistajan äänioikeuden käyttämisestä	62
8.6	EU:n komission yhtiöoikeuden toimintasuunnitelman uudistaminen	63
9.	ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS	65
9.1	Kuljetusvälineitä koskevien kiinnitysjärjestelmien yhtenäistäminen	65
9.2	Sähköinen kiinteistön kauppa ja panttaus	65
9.3	Vesilainsäädännön uudistaminen	67
10.	MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSAÄDÄNTÖ	68
10.1	Yrityssaneerauslain tarkistaminen	68
10.2	Ulosottolain kokonaisuudistus	69
11.	RIKOSOIKEUS	71
11.1	Rikoslain kokonaisuudistuksen loppuunsaattaminen	71
11.2	Rikoslain erityinen osa	72

11.2.1 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi rasismien ja muukalaisvihan vastaisesta toiminnasta.....	72
11.2.2 Ihmisoikeusrikkokset	72
11.2.3 Ehdotus neuvoston puitepäätökseksi järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta.....	73
11.2.4 EU:n direktiiviehdotus yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojasta.....	74
11.2.5 Aseriikokset	75
11.2.6 Ehdotus ihmiskaupan vastaiseksi Euroopan neuvoston yleissopimukseksi	76
11.2.7 Euroopan neuvoston hanke lasten suojelemiseksi seksuaaliselta hyväksikäytöltä ja väärinkäytöltä	77
11.2.8 Sikiön, alkion ja perimän rikosoikeudellinen suoja	77
11.2.9 Yhteisöpetossopimuksen toinen pöytäkirja	78
11.2.10 Tulliselvitysrikosta koskeva lainsäädäntötyö.....	79
11.2.11 Rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen muuttaminen.....	80
11.2.12 Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan neuvoston tietoverkko-rikollisuutta koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta ja EU:n tietojärjestelmiin kohdistuvia hyökkäyksiä koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanosta sekä rikoslain, pakkokeinolain, esitutkintalain ja kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain muuttamisesta	81
11.2.13 Hallituksen esitys Eduskunnalle ympäristön suojelua rikosoikeudellisin keinoin koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta	82
11.2.14 Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ympäristön-suojelusta rikosoikeudellisin keinoin	83
11.2.15 EU:n puitepäätös alusten aiheuttaman ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä koskevan rikosoikeudellisen kehyksen vahvistamisesta	84
11.2.16 Ehdotus teollis- ja tekijänoikeuksien rikosoikeudellista suojaa koskevaksi direktiiviksi	85
11.2.17 Alkoholirikoksia koskevien säännöksiä uudistaminen	86
12. SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ.....	88
12.1 Varallisuuskorotus sakotuksessa.....	88
12.2 Vanginkuljetusta koskeva lainsäädäntö	89
12.3 Päihdekuntoutuksen tehostaminen yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanon yhteydessä	90
12.4 Nuorten seuraamusjärjestelmää koskevan lainsäädännön valmisteluryhmä	91
12.5 Kihlakunnansyyttäjistä annetun lain ja ulosottolain muuttaminen	92
12.6 Eurojust-päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanoa koskeva lainsäädäntö	93
13. OIKEUDENKÄYNTI.....	95
13.1 Ryhmäkannetta koskevan lainsäädännön valmistelu.....	95
13.2 Oikeudenkäynnin julkisuus yleisissä tuomioistuimissa.....	96
13.3 Immateriaalioikeusasioiden käsittely.....	97
13.4 Valitusasioiden siirtäminen hovioikeudesta toiseen	97
13.5 Muutoksenhakulupa hovioikeudessa	98
13.6 Rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyn kehittäminen	100
13.7 Esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilainsäädännön uudistaminen.....	101
14. OIKEUSLAITOS.....	103
14.1 Tuomareiden pätevytymisjärjestelmän kehittäminen	103

14.2 Tuomareiden palkankorotusten ja lisäpalkkioiden kohdentaminen eräissä tapauksissa	104
14.3 Henkilötietojen käsittely oikeushallinnossa	105
14.4 Oikeusapulainsäädännön muutostarpeiden selvittäminen	106
14.5 Kiinteistöjen kirjaamisasioiden käsittelyn kehittäminen	108
14.6 Summaaristen asioiden käsittelyn kehittäminen	109
14.7 Oikeudenkäynnin kokonaiskeston lyhentäminen ja laajojen asioiden käsittelyn kehittäminen	111
14.8 Tuomarinvastuun toteuttaminen	112
14.9 Oikeuspaikka -työryhmä	113
15. KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS	115
15.1 Luganon sopimuksen tarkistaminen	115
15.2 Bryssel I -asetuksen ja tiedoksiantoasetuksen ulottaminen Tanskaan	116
15.3 Sovittelu siviiliasioissa, ehdotus direktiiviksi	117
15.4 Eurooppalaisen maksusuoritusmääräysmenettelyn käyttöönotto, ehdotus EU:n asetukseksi	117
15.5 Eurooppalainen vähäisten vaatimusten menettely, ehdotus EU:n asetukseksi	118
15.6 Asiakirjojen tiedoksianto koskevan asetuksen muutos, ehdotus EU:n asetukseksi	119
15.7 Euroopan unionin ja Islannin tasavallan sekä Norjan kuningaskunnan välinen sopimus tiettyjen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 29 päivänä toukokuuta 2000 tehdyn yleissopimuksen ja siihen vuonna 2001 liitetyn pöytäkirjan soveltamisesta	120
15.8 Sakkojen täytäntöönpano EU:ssa	121
15.9 Menettämisseuraamusten täytäntöönpano EU:ssa	122
15.10 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi eräistä rikosoikeudellisissa menettelyissä Euroopan unionin alueella noudatettavista oikeuksista	123
15.11 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi ne bis in idem periaatteen soveltamisesta	124
15.12 Ehdotus neuvoston puitepäätökseksi tuomioiden huomioon ottamisesta Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä uudessa rikosprosessissa	125
15.13 Keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan Eurooppalaisen yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja	126
15.14 Pohjoismaiden välinen sopimus rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta (pohjoismainen pidätysmääräys)	126
15.15 Sopimukset EU:n ja USA:n välillä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa	127
15.16 Suomen ja Hongkongin välillä toukokuun 5 päivänä 2005 allekirjoitettu rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva sopimus	128
15.17 Ehdotus neuvoston puitepäätökseksi eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosoikeudenkäyntejä varten	129
15.18 Rikosrekisteritietojen sähköinen säilytys- ja vaihtojärjestelmä EU:ssa	130
15.19 Ehdotus neuvoston puitepäätökseksi rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta (III-pilarin tietosuojajärjestelmä)	131
15.20 Lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista johtuvien ammattikieltojen tunnustaminen ja täytäntöönpano	132
15.21 Ehdotus EU:n puitepäätökseksi tuomittujen siirtämisestä EU:n jäsenvaltioiden välillä	133
15.22 Rikosperusteisten, tahdosta riippumattomien hoitoseuraamusten kansainvälistä täytäntöönpanoa koskeva lainsäädäntö	134

15.23 Eurooppalainen valvontamääräys jäsenvaltioiden välisissä esitutkinta- menettelyissä ("ESO")	135
15.24 Ehdotus ehdollisten rangaistusten ja vaihtoehtoisten seuraamusten tunnusta- mista ja täytäntöönpanoa koskevaksi puitepäätökseksi ("EPO")	136

1. VALTIOSÄÄNTÖ

1.1 PERUSTUSLAKIUUDISTUKSEN TOIMEENPANON SEURANTA JA PERUSTUSLAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on jatkaa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa voimassa olevan lainsäädännön saattamista yhdenmukaiseksi perustuslain kanssa sekä seurata perustuslain toimivuutta ja vaikutuksia pitemmällä aikavälillä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslakiuudistus 2000. Eripainos. LAVOn julkaisu 3/2000

Uuden perustuslain seurantaraportti I, 28.2.2001. Oikeusministeriö

Selvitys perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Perustuslain seurantatyöryhmän mietintö Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:7

Perustuslakiuudistukseen liittyviä selvityksiä. Perustuslain seurantatyöryhmän mietinnön liite. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:8

Pääministerin ilmoitus 4/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi Suomen perustuslain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 102/2003 vp, PeVM 5/2005 vp ja EV 111/2005 vp)

Hallituksen esitys laiksi Suomen perustuslain 35 ja 90 §:n muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 71/2006 vp, PeVM 10/2006 vp ja EV 202/2006 vp)

3. Keskeinen sisältö

Hankkeessa arvioidaan, edellyttääkö ennen uuden perustuslain voimaantuloa säädettyjen poikkeuslakien saattaminen yhdenmukaiseksi perustuslain kanssa lainsäädäntötoimia, sekä avustetaan tarvittaessa muita ministeriöitä niiden toimialaan kuuluvia poikkeuslakeja ja muita lakeja koskevissa vastaavissa lainsäädäntötoimissa.

Seuraavalla vaalikaudella on tarkoitus toteuttaa perustuslain seurantatutkimushanke, jossa voidaan arvioida perustuslain toimivuutta ja vaikutuksia pitemmällä aikavälillä. Seurantatutkimus on tarkoitus antaa oikeustieteen tutkimusta harjoittavan yliopiston tai tutkimuslaitoksen tehtäväksi. Hankkeeseen tulisi kytkeä myös valtiotieteellinen arviointi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Niemivuo, Matti, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7690

Majuri, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7697

Hautamäki, Veli-Pekka, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7557

5. Taustatietoja

Uusi Suomen perustuslaki tuli voimaan 1.3.2000. Oikeusministeriössä laadittiin keväällä 2001 ensimmäinen seurantaraportti perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Marraskuussa 2002 valmistui perustuslain seurantatyöryhmän mietintö perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta, jonka jälkeen hallitus antoi asiasta eduskunnalle selvityksen pääministerin ilmoituksen (PI 4/2002 vp) muodossa.

6. Aikataulu

Perustuslain tarkistamista koskevat hallituksen esitykset on hyväksytty eduskunnassa lepäämään jätettäväksi vaalien yli. Oikeusministeriö antaa suosituksensa poikkeuslakeja koskeviksi toimenpiteiksi vuoden 2007 kuluessa. Muusta perustuslain seurannasta päätetään myöhemmin.

7. Vaikutukset

Voimassa oleva lainsäädäntö saatetaan yhdenmukaiseksi perustuslain kanssa. Seurantatutkimuksella selvitetään perustuslain toimivuutta ja vaikutuksia pitemmällä aikavälillä tietopohjaksi mahdollisia perustuslain tarkistamishankkeita varten. Seurantatutkimuksen rahoituksesta päätetään myöhemmin.

8. Muut tiedot

OM 19/41/2003

OM042:00/2004

1.2 KANSANÄÄNESTYS JA KANSANALOITE

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriössä on selvitetty valtiollisen kansanäänestyksen mahdollisia kehittämistarpeita ja siihen liittyen valtiollista kansanaloitetta. Tarkoituksena on laatia päätöksenteon ja mahdollisten jatkotoimien pohjaksi kansanäänestystä ja kansanaloitetta koskeva arviomuistio, jossa tarkastellaan aikaisempien selvitysten pohjalta nykytilannetta, mahdollisia muutostarpeita ja kehittämislinjauksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:7 Suksi, Markku, Kansanäänestys valtiollisen tason osallistumisen muotona. Vertaileva katsaus Euroopan maiden valtiosääntöjen pohjalta. Julkaisussa Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:8, s. 15-80

Kysymyksiä demokratian kehittämisestä. Kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamiskeinojen kehittäminen sekä demokratia-asioiden hallinto Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa (Oikeusministeriön julkaisu 2004:5)

Valtiollisen kansanäänestyksen kehittämistarpeet Suomessa – Arvioita ja kehittämislinjoja (Oikeusministeriön julkaisu 2004:12)

3. Keskeinen sisältö

Perustuslakiuudistuksessa säilytettiin säännökset neuvoo-antavan kansanäänestyksen mahdollisuudesta entisellään. Tuolloin ei pidetty mahdollisena arvioida kokonaisvaltaisesti sääntelyn toimivuutta ja kehittämistarpeita ainoastaan yhden, Suomen liittymisestä Euroopan unioniin järjestetyn kansanäänestyksen perusteella. Valtiollista kansanaloitetta Suomessa ei ole. Perustuslain seurantatyöryhmä katsoi, että perustuslain ratkaisuja kansalaisten suoran osallistumisen mahdollisuuksista valtiollisella tasolla tulisi arvioida uudelleen pitkällä aikavälillä myös Suomessa ja että asiasta tulisi käynnistää lisäselvitykset lähitulevaisuudessa.

4. Organisointi

Valmistelija:

Majuri, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö p. 1606 7697

5. Taustatietoja

Nykyiset perustuslain säännökset neuvoo-antavasta kansanäänestyksestä pohjautuvat kansanäänestyskomitean mietintöön vuodelta 1983 (KM 1983:25). Viimeaikaisessa keskustelussa on korostunut voimakkaasti tarve kehittää ja tehostaa kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia eri muodoissaan. Keskustelun taustalla on mm. huoli kansalaisten äänestysaktiivisuuden laskusta sekä pyrkimys säilyttää kansalaisten luottamus poliittista päätöksentekojärjestelmää ja hallintoa kohtaan. Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmaan sisältyi kansalaisvaikuttamisen politiik-

kaohjelma.

6. Aikataulu

Kansanäänestystä ja kansanaloitetta koskeva arviomuistio valmistuu maaliskuussa 2007.

7. Vaikutukset

Hankkeella pyritään kansalaisten suoran osallistumisen lisäämiseen. Hankkeella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 7/41/2004

OM018:00/2004

1.3 YHDENVERTAISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa yhdenvertaisuuslainsäädäntöä tavalla, joka täyttäisi nykyistä paremmin perustuslain 6 §:n sisältämän yhdenmukaisen ja laaja-alaisen syrjintäkiellon asettamat vaatimukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yhdenvertaisuustoimikunnan asettamispäätös OM 12/42/2006

3. Keskeinen sisältö

Uudistuksella pyritään vahvistamaan yhdenvertaisuuden suoja siten, että lainsäädäntö kattaisi entistä selkeämmin kaikki syrjintäperusteet, soveltuisi yhdenmukaisemmin kaikkiin elämänalueisiin ja asettaisi eri syrjintätilanteet mahdollisimman samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin. Uudistuksen yhteydessä tarkistetaan tarvittavissa määrin myös syrjintäasioita nykyisin hoitavien viranomaisten asemaa, tehtäviä ja toimivaltuuksia. Tämä tehdään ottaen huomioon Suomen nykyinen perus- ja ihmisoikeusvalvonta kokonaisuutena sekä tällaiselle valvonnalle asetetut kansainväliset vaatimukset.

4. Organisointi

Hanketta valmistellaan oikeusministeriön 25.1.2007 asettamassa yhdenvertaisuustoimikunnassa, jonka kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja:

Niemivuo, Matti, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7690

Jäsenet:

Suurpää, Johanna, yksikön päällikkö, ulkoasiainministeriö

Jouttimäki, Riitta-Maija, hallitusneuvos, sosiaali- ja terveysministeriö

Kröger, Tarja, lainsäädäntöneuvos, työministeriö

Romanov, Päivi, tasa-arvovaltuutettu

Puumalainen, Mikko, vähemmistövaltuutettu

Bruun, Niklas, professori, Helsingin yliopisto

Ojanen, Tuomas, professori, Turun yliopisto

Sihteerit:

Pohjolainen, Anna-Elina, erityisasiantuntija, oikeusministeriö (pääsihteeri), p. 1606 7687

Vanhala, Liisa, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö (sihteeri), p. 1606 7761
 Nummijärvi, Anja, ylitarkastaja, tasa-arvovaltuutetun toimisto (sihteeri)

5. Taustatietoja

Vastauksessaan hallituksen esitykseen laiksi yhdenvertaisuuden turvaamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (EV 95/2003 vp) eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee esityksen sellaiseksi yhdenvertaisuuslainsäädännöksi, jossa lähtökohtana on suomalainen perusoikeusjärjestelmä ja kaikkien syrjintäperusteiden asettaminen samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin.

Ensivaiheessa toimikunnan tulee selvittää erityisesti yhdenvertaisuuslainsäädännön ja siihen liittyvän valvontajärjestelmän uudistamistarpeen laajuutta ja uudistusvaihtoehtoja. Näistä seikoista sekä mahdollisista muista työn aikana esiin nousevista periaatteellista kysymyksistä laaditaan välimietintö. Toimikunnan lopullinen ehdotus yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamisesta laaditaan hallituksen esityksen muotoon.

Toimikunnan tulee työnsä aikana kuulla asianomaisia ministeriöitä, valtioneuvoston oikeuskansleria, eduskunnan oikeusasiamiestä ja lapsiasiavaltuutettua sekä muita yhdenvertaisuus- ja syrjintäkysymyksiä käsitteleviä viranomaisia, yhdenvertaisuuskysymyksiin perehtyneitä asiantuntijoita, perus- ja ihmisoikeuskysymysten asiantuntijoita, alan kansalaisjärjestöjä sekä etujärjestöjen ja työmarkkinajärjestöjen edustajia.

6. Aikataulu

Toimikunta antaa välimietinnön uudistustarpeen laajuudesta ja uudistusvaihtoehtoista sekä mahdollisista muista työn aikana esiin nousevista periaatteellista kysymyksistä 31.1.2008 mennessä sekä mietinnön yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamisesta 31.1.2009 mennessä.

7. Vaikutukset

Uudistus vahvistaisi yhdenvertaisuuden suojaa ja selkeyttäisi nykyistä yhdenvertaisuuslainsäädäntöä.

8. Muut tiedot

OM 12/42/2006

OM 004:00/2007

1.4 EUROOPAN UNIONIN PERUSOIKEUSVIRASTO

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö ryhtyy Euroopan unionin perusoikeusviraston perustamisasetuksen edellyttämiin kansallisiin toimenpiteisiin. Oikeusministeriö osallistuu myös viraston toiminnan käynnistämiseen liittyvien asioiden käsittelyyn neuvoston työryhmässä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston asetus (EY) No. 168/2007 Euroopan unionin perusoikeusviraston perustamisesta, 15.2.2007

3. Keskeinen sisältö

Viraston perustamisasetuksen mukaan kunkin jäsenvaltion tulee nimetä riippumaton jäsen viraston hallituneuvostoon sekä hallituksen virkamies toimimaan viraston kansallisena yhteyshenkilönä.

Neuvoston työryhmässä käsitellään vuoden 2007 aikana jatkotoimenpiteitä, jotka ovat välttämättömiä viraston toiminnan täysimittaiseksi käynnistämiseksi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Pohjolainen, Anna-Elina, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7687 (kansallinen yhteyshenkilö)

Leino-Sandberg, Päivi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7774

5. Taustatietoja

Poliittinen yhteisymmärrys perusoikeusviraston perustamista koskevan ehdotuksen sisällöstä saavutettiin Suomen EU-puheenjohtajakaudella ja hyväksyttiin oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa joulukuussa 2006. Neuvosto teki muodollisen päätöksen Euroopan unionin perusoikeusviraston perustamisesta 15.2.2007. Virasto aloittaa toimintansa 1.3.2007. Virasto jatkaa Wienissä sijaitsevan Euroopan rasismin ja muukalaisvihan seurantakeskuksen (EUMC) työtä, mutta sen toimiala laajenee kaikkiin perusoikeuksiin EU:n lainsäädännössä. Vuosi 2007 merkitsee viraston toiminnan kannalta siirtymäkautta.

6. Aikataulu

Perusoikeusviraston perustamisasetuksen edellyttämiä kansallisia toimenpiteitä aletaan valmistella keväällä 2007. Neuvoston työryhmä käsittelee viraston toiminnan käynnistämiseen liittyviä kysymyksiä kevästä 2007 alkaen.

7. Vaikutukset

Perusoikeusviraston toiminta lisää yleistä perusoikeustietoisuutta ja parantaa perusoikeuksien huomioon ottamista Euroopan unionin toiminnassa. Kansallisen yhteyshenkilötoiminnon kautta varmistetaan virastolle toimitettavan, Suomea koskevan tiedon oikeellisuus ja luotettavuus sekä virallinen yhteydenpito virastoon.

8. Muut tiedot

OM 1/469/2005

EU/2004/1669

EU/2005/1163

1.5 DIREKTIIVI UNIONIN KANSALAISEN ÄÄNIOIKEUDESTA JA VAALIKELPOISUUDESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö osallistuu neuvoston työryhmässä käytäviin neuvotteluihin neuvoston direktiivistä unionin kansalaisen äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta Euroopan parlamentin vaaleissa annetun neuvoston direktiivin 93/109/EY muuttamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2006) 791 lopullinen

U 73/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Komissio on ehdottanut muutettavaksi neuvoston direktiiviä 93/109/EY unionin kansalaisen äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta Euroopan parlamentin vaaleissa. Muutoksella luovuttaisiin moni-

mutkaisista ja huonosti toimineista jäsenvaltioiden viranomaisten välisistä vaaliluetteloita koskevista tietojenvaihtojärjestelmistä, joilla on pyritty estämään äänestämisen kahdessa jäsenvaltiossa, ja yksinkertaistettaisiin muutoinkin asiaan liittyviä menettelyjä.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 050 5148756

Jääskeläinen, Arto, vaalijohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7572

Aaltonen, Jussi, ylitarkastaja, oikeusministeriö, p. 1606 7620

5. Taustatietoja

Komissio antoi joulukuussa 2006 tiedonannon unionin kansalaisten osallistumisesta vuoden 2004 europarlamenttivaaleihin asuinvaltiossaan ja kirjasi menettelyissä havaitsemansa puutteet.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä alkoi helmikuussa 2007. Työ on saatava päätökseen niin, että direktiivin edellyttämät muutokset jäsenvaltioiden lainsäädäntöön ja hallinnollisiin määräyksiin ehditään saada voimaan viimeistään 30.6.2008.

7. Vaikutukset

Direktiivin muutos yksinkertaistaisi menettelyjä, joilla pyritään estämään äänestämisen kahdessa jäsenvaltiossa. Se aiheuttaisi muutoksia vaalilakiin ja mahdollisesti myös rikoslakiin.

8. Muut tiedot

EU/2006/1762

1.6 VAALILAIN VAALIPIIRIEN SÄÄNTELYN TARKISTAMINEN KUNTAJAON MUUTOSTEN JOHDOSTA

1. Tavoite ja tehtävät

Eduskuntavaalien vaalipiirejä koskevassa sääntelyssä siirryttiin valtion aluehallintoa koskevan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä vuonna 1997 lainsäädännölliseen ratkaisuun, jossa vaalipiirejä koskevassa pykälässä luetellaan kuhunkin vaalipiiriin kuuluvat kunnat. Voimassa olevassa laissa vaalipiirit ja niihin kuuluvat kunnat luetellaan vaalilain (714/1998) 5 §:ssä. Omaksutun lainsäädännöllisen ratkaisun vuoksi pykälää pitää muuttaa jokaisen sellaisen kuntajaon muutoksen yhteydessä, joka merkitsee uuden kunnan perustamista yhdistämällä olemassa olevia kuntia tai jakamalla olemassa oleva kunta, johtaapa muutos vaalipiirin rajojen tarkistamiseen tai ei. Kun maa vaalilain 5 §:n mukaan on jaettu eduskuntavaaleja varten vaalipiireihin maakuntajaon pohjalta, aiheutuu myös maakuntajakoon tehdystä muutoksesta tarve muuttaa myös vaalipiirijakoa koskevaa sääntelyä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valtioneuvoston vuonna 2007 tekemät kuntajaon muuttamista koskevat päätökset.

3. Keskeinen sisältö

Päätetyistä kuntajaon muutoksista johtuen vaalilain 5 §:ää muutetaan.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 050 5148756

Jääskeläinen, Arto, vaalijohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7572

Aaltonen, Jussi, ylitarkastaja, oikeusministeriö, p. 1606 7620

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Lain vaalilain 5 §:n muuttamisesta on määrä tulla voimaan samanaikaisesti sen antamiseen johtajien kuntajaon muutosten kanssa vuoden 2008 alusta.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

1.7 VALMIUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valmiuslain uudistamisen tavoitteena on valmiuslain saattaminen kaikilta osiltaan vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Lisäksi tavoitteena on johdonmukainen ja ajantasainen toimivaltuuksien järjestelmä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valmiuslakitoimikunnan asettamispäätös OM 32/41/2003

Valmiuslainsäädännön tarkastelua perustuslain näkökulmasta. Valmiuslakitoimikunnan välimietintö (Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2004:1)

Ehdotus uudeksi valmiuslaiksi. Valmiuslakitoimikunnan mietintö (Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2005:2)

Tiivistelmä valmiuslakitoimikunnan mietinnöstä saaduista lausunnoista (Oikeusministeriö, Lausunnot ja selvityksiä 2006:5)

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeinen sisältö on valmistella esitys uudeksi valmiuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

4. Organisointi

Oikeusministeriö asetti joulukuussa 2003 toimikunnan uudistamaan valmiuslainsäädäntöä. Toimikunta luovutti mietintönsä joulukuussa 2005. Mietinnön ja siitä saatujen lausuntojen perusteella uudistuksen valmistelua on jatkettu virkatyönä oikeusministeriössä, yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valmistelijat:

Niemivuo, Matti, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7690

Vanhala, Liisa, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 1606 7761

5. Taustatietoja

Nykyinen valmiuslaki on tullut voimaan vuonna 1991, ja se on voimassa poikkeuslakina. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kahdesti (PeVL 1/2000 vp ja PeVL 57/2002 vp) kiinnittänyt huomiota tarpeeseen selvittää mahdollisuuksia siihen, että valmiuslaissa luovuttaisiin sääntelyn rakentumisesta lainsäädäntövallan delegointiin.

6. Aikataulu

Hallituksen esityksen antamisesta päätetään vuoden 2007 aikana.

7. Vaikutukset

Valmiuslain uudistaminen selkeyttäisi poikkeusoloja koskevaa sääntelyä ja tekisi sen nykyistä avoimemmaksi. Muuten uudistuksella ei juurikaan ole vaikutuksia normaalioloissa. Poikkeusoloissa vaikutukset riippuisivat olennaisesti kriisin luonteesta (aseellinen hyökkäys, taloudellinen kriisi tai erittäin vakava suuronnettomuus).

8. Muut tiedot

OM 32/41/2003

OM033:00/2003

2. HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ

2.1 HALLINTOLAIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on jatkaa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa hallintolain täytäntöönpanoa ja siihen liittyvää seurantaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallintolaki. Eripainos. Oikeusministeriön julkaisu 2003:3

Oikeusministeriön selvitys hallintolain täytäntöönpanosta (MINS 11/2006 vp)

Hallintolaki hallintotoiminnassa, osaraportti I sekä Hallintolaki oikeus- ja laillisuusvalvontakäytännössä, osaraportti II, Oikeusministeriö, Julkaisut 2006:9 ja 10

HaVL 60/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Yhteensovitaan erityislainsäädäntöä hallintolain kanssa siten, että tarve poiketa hallintolain säännöksistä jää mahdollisimman vähäiseksi. Arvioidaan hyvän hallinnon kehittämistarpeita hallintovaliokunnan oikeusministeriön selvityksestä antaman lausunnon ja kansainvälisen kehityksen pohjalta.

4. Organisointi

Hallintolain kehittämistä selvitetään oikeusministeriössä virkatyönä.

Valmistelija:

Niemivuo, Matti, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7690

5. Taustatietoja

Keväällä 2006 ministeriöt toimittivat oikeusministeriölle selvityksen hallinnonalakohtaiseen lainsäädäntöön tehdyistä tarkistuksista ja mahdollisista erityislainsäädäntöön tulevista yhteensovittamistarpeista. Oikeusministeriö antoi eduskunnan hallintovaliokunnalle selvityksen hallintolain täytäntöönpanosta, josta valiokunta laati lausunnon. Hyvän hallinnon kehittäminen on esillä Euroopan neuvostossa ja EU:ssa.

6. Aikataulu

Hallintolain voimaantulon edellyttämät hallinnonalakohtaiset lainsäädäntömuutokset pyritään toteuttamaan maaliskuussa 2007 alkavan vaalikauden aikana.

7. Vaikutukset

Hallintolain seurannalla saadaan tietoa lain toimivuudesta ja mahdollisista lainsäädännön tarkistustarpeista.

8. Muut tiedot

OM 38/41/2003

OM043:00/2004

2.2 JULKISOIKEUDELLISIA SAAMISIA KOSKEVAN YLEISEN HALLINTO-OIKEUDELLISEN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Arvioidaan tarvetta laatia hallituksen esitys, joka koskee julkisoikeudellisten saatavien vanhentumista, korkoa ja kuittausta sekä perusteettoman edun palautusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriössä virkatyönä suoritettuja selvityksiä aihealueesta 1980-luvulta alkaen.

Hallintolakihankkeen asiakirjat.

Julkisoikeudelliset velkasuhteet – yleislainsäädännön tarve (Oikeusministeriön julkaisu 2004:9).

3. Keskeinen sisältö

Viime vuosina on uudistettu muun ohella korkolainsäädäntöä ja vanhentumislainsäädäntöä sekä tehty merkittäviä muutoksia ulosottolainsäädäntöön. Julkisoikeudellisten saamisten osalta on merkittävästi uudistettu lähinnä vain harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskevaa lainsäädäntöä. Muiden julkisoikeudellisten saamisten oikeudelliset peruskysymykset, kuten saatavan vanhentumissääntely, korkoseuraamukset, kuittausedellytykset sekä perusteettoman edun palauttamista koskeva sääntely on voimassa olevassa lainsäädännössä säännelty epäyhtenäisesti ja puutteellisesti.

Lainsäädännön uudistuksella pyritään ratkaisemaan näitä kysymyksiä oikeusjärjestyksen jo tapahtuneeseen kehittämistyöhön soveltuvalla tavalla sekä ottaen huomioon julkisoikeudellisiin saamisiin liittyvät erityissääntely- ja oikeusturvatarpeet.

4. Organisointi

Ensi vaiheessa on laadittu arviomuistio, jonka pohjalta päätetään jatkotoimista.

Lisätietoja antaa:

Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7674

5. Taustatietoja

Julkisoikeudellisten saamisten erityiskysymykset erotettiin hallintolakia valmisteltaessa myöhemmin mahdollisesti toteutettavaksi hankkeeksi.

6. Aikataulu

Arviomuistio on valmistunut elokuussa 2004.

Arviomuistiosta on pyydetty lausunnot 11.2.2005 mennessä.

Jatkotoimista päätetään vuonna 2007.

7. Vaikutukset

Taloudellisia ja muita vaikutuksia ei voida täsmentää tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

OM 19/41/2004

OM059:00/2004

2.3 UHKASAKKOLAINSÄÄDÄNNÖN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Uhkasakkolakia (1113/1990) sovelletaan yleislakina tilanteissa, joissa viranomaisen antaman käskyn tai kiellon (päävelvoite) tehosteeksi asetetaan uhkasakko, teettämisuhka tai keskeytysuhka sekä tällaisten uhkien täytäntöönpanoon. Viranomainen voi asettaa uhkasakon, teettämisuhan tai keskeyttämisuhan vain, jos niin on laissa erikseen säädetty.

Uhkasakkolakia on voimaantulonsa 1.7.1991 jälkeen muutettu kolme kertaa (HE 96/1995 vp, HE 74/1998 vp ja HE 79/2003 vp). Lain valmistelu on suoritettu pääosin 1980-luvulla ennen Suomen liittymistä Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimukseen. Myöhemmissäkään muutoksissa ei ole tarkasteltu lain suhdetta ihmisoikeussopimuksen hallinnollisia sanktioita koskevaan oikeuskäytäntöön. Tällaista tarkastelua ei ole suoritettu myöskään suhteessa oikeusturvaa koskeviin perustuslain vaatimuksiin. EY-lainsäädännön myötä hallinnollisten sanktioiden käyttö on lisääntynyt useilla hallinnonaloilla. Hallinnolliset sanktiot ovat taloudellisina sanktioina usein ankaria. Hallinnollisten sanktioiden lisääntyvä käyttö on oikeudellisesti merkittävä kehityssuuntaus.

Hankkeesta laaditaan ensivaiheessa arviomuistio, jossa selvitetään uhkasakkolain muutostarpeet sekä laajemman yhtenäislainsäädännön tarve. Samalla selvitetään myös, voidaanko hallinnossa käytettävien uhkasakkojen tuomitsemistoiminta keskittää hallintoviranomaisten sijasta hallintotuomioistuimiin. Lisäksi tarkistetaan uhkasakkolain ja erityislainsäädännön väliset suhteet ristiriitaisten ja tarpeettomien säännösten karsimiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Viranomaisten menettely harkittaessa uhkasakon tuomitsemista on hallintomenettelyä, jonka oikeusturvatakeet eivät ole niin kattavia kuin hallintolainkäytössä. Ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella hallinnolliset sanktiot rinnastuvat useissa tapauksissa syyteasioihin. Syyteasiarinnastuksen vuoksi hallintomenettelyn ja hallintolainkäytön menettelylliset oikeusturvatakeet voivat olla riittämättömiä. Uhkasakkojen tuomitsemis- ja asettamistoimivallan kuulussa hyvin erityyppisille viranomaisille oikeussuojatiet määräytyvät eri tavoin.

4. Organisointi

Hanketta valmistellaan aluksi virkatyönä.

Valmistelija:

Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7674

5. Taustatietoja

Hanke liittyy hallintomenettelyjen ja hallintolainkäyttöjärjestelmän yleiseen kehittämiseen.

6. Aikataulu

Arviomuistio valmistuu vuonna 2007.

7. Vaikutukset

Kotimainen lainsäädäntö saatetaan kansainvälisten velvoitteiden mukaiseksi. Hankkeella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 20/41/2004

OM011:00/2005

2.4 OIKEUDENKÄYNNIN JULKISUUS HALLINTOLAINKÄYTÖSSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on uudistaa hallintolainkäytössä sovellettavat oikeudenkäynnin julkisuutta koskevat säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2003:8) sekä tiivistelmä lausunnoista (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:2)

Oikeudenkäynnin julkisuus hallintotuomioistuimissa (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2005:6) sekä tiivistelmät lausunnoista (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2005:23)

Hallituksen esitys laiksi oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 12/2006 vp)

LaVM 25/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Laissa oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa olisivat säännökset oikeudenkäyntiasiakirjojen ja suullisen käsittelyn julkisuudesta hallintolainkäytössä sekä päätöksentekomenettelystä ja muutoksenhausta. Tarkoituksena on, että lailla turvataan hallintolainkäytön julkisuus mahdollisimman laajasti sekä ratkaistaan julkisuuden ja yksityisyyden suojan välinen ristiriita asianosaisten oikeussuojan turvaavalla tavalla.

4. Organisointi

Valmistelija:

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7692

5. Taustatietoja

Hanke on osa laajempaa oikeudenkäynnin julkisuus -hanketta, jossa on tarkoituksena uudistaa säännökset oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa ja hallintolainkäytössä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys 12/2006 vp on annettu eduskunnalle maaliskuussa 2006. Eduskunta on 23.1.2007 hyväksynyt lait, jotka on tarkoitus saattaa voimaan 1.9.2007.

7. Vaikutukset

Hankkeella lisätään hallintotuomioistuinten toiminnan avoimuutta ja selkeytetään sovellettavaa lainsäädäntöä. Hankkeella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 38/41/2002

OM030:00/2002

2.5 HALLINTOLAINKÄYTÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on jatkaa hallintolainkäytön kehittämistä oikeusministeriön oikeuspolitiikan strategian mukaisesti niin, että oikeusongelmiin saadaan ratkaisu nykyistä joutuisemmin, monipuolisemmin ja edullisemmin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän väliraportti 1.5.2000 ja loppuraportti 30.11.2001

Hallintolainkäytön kehittämisohjelma 2004-2007 (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:10) sekä muistio 19.9.2005 ohjelman tilanteesta syksyllä 2005

Hallintolainkäytön kehittämistarpeita. Näkökohtia lainvalmistelun pohjaksi (Oikeusministeriön julkaisu 2006:4)

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena ei ole muuttaa hallintolainkäytön perusteita, vaan kehittää hallintolainkäytön organisaatiota ja menettelyä nykyisistä perusteista lähtien. Hanke käsittää useita osakysymyksiä:

- valitusoikeus ja valitustiet (valituslupajärjestelmän laajentaminen, päätöksen tehneen viranomaisen valitusoikeus, muutoksenhaun ohjaaminen ministeriöiden päätöksistä alueellisiin hallinto-oikeuksiin, muutoksenhakulautakunnat hallintolainkäytössä)
- muut oikeuskeinot (vaihtoehtoiset riidanratkaisukeinot, julkisyhteisöjen korvausvastuun toteuttaminen hallintolainkäytössä, oikeuskeinot viranomaisen passiivisuutta vastaan)
- menettelyn kehittäminen (suullista käsittelyä ja todistelua koskevien säännösten täsmentäminen, turvaamistoimet ja täytäntöönpano hallintoasioissa, oikaisuvaatimusmenettelyn kehittäminen).

4. Organisointi

Valmistelijat:

Niemivuo, Matti, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 1606 7690

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7692

Suviranta, Outi, OTT, akatemiaturkija, Suomen Akatemia (asiantuntija)

5. Taustatietoja

Hallintolainkäyttölaki (586/1996) tuli voimaan 1.12.1996. Hallintolainkäytön kehittämistarpeita on tarkasteltu edellä (kohdassa 2) mainituissa asiakirjoissa ja lisäksi esimerkiksi oikeusturva-asiain neuvottelukunnan vuosikertomuksissa 2001-2002 ja 2002-2003 sekä tuomioistuineläytöksen kehittämiskomitean mietinnössä (KM 2003:3).

6. Aikataulu

Hallintolainkäytön kehittämisohjelmaan 2004-2007 on koottu syksyllä 2004 vireillä olleet hallintolainkäytön kehittämistä koskevat hankkeet sekä hankkeet, jotka on ollut tarkoitus käynnistää viime vaalikauden aikana. Osa hankkeista on jo toteutettu. Keväällä 2006 valmistui oikeusministeriön julkaisu, joka sisältää artikkeleita jatkovalmistelun pohjaksi. Syksyllä 2007 on tarkoitus käynnistää hanke, jossa hallintolainkäytön oikeuskeinoja ja menettelysääntöksiä kehitetään. Edelleen tarkoitus on turvata asianosaisten oikeussuoja myös hallintoviranomaisten passiivisuustilanteissa ja selvittää mahdollisuuksia kehittää muutoksenhakua niin, että korkein hallinto-oikeus voi nykyistä paremmin keskittyä oikeudellisesti ongelmallisten ja yksilön kannalta keskeisten oikeuskysymysten arviointiin.

7. Vaikutukset

Muutokset parantavat kansalaisten oikeusturvaa sekä tehostavat hallintotuomioistuinten ja muiden hallintolainkäyttöelinten toimintaa.

8. Muut tiedot

OM 6/42/2003

OM020:00/2004

2.6 VALITUSTEN KÄSITTELYN NOPEUTTAMINEN YHTEISKUNNALLISESTI MERKITTÄVISSÄ ASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on seurata hallituksen iltakoulussaan 10.3.2004 päättämien toimenpiteiden toteuttamista valitusten käsittelyn nopeuttamiseksi yhteiskunnan ja alueiden kehittämisen kannalta merkittävisissä asioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valitusten käsittelyn nopeuttaminen yhteiskunnan ja alueiden kehittämisen kannalta merkittävisissä asioissa. Oikeusministeriön työryhmän mietintö 2004:1

Seurantatyöryhmän asettamispäätös 30.4.2004

Seurantatyöryhmän väliraportti. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2005:12

Seurantatyöryhmän loppuraportti. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2006:20

3. Keskeinen sisältö

Hallitus päätti iltakoulussaan 10.3.2004, että valitusten käsittelyn nopeuttamiseksi kehitetään menettelyä kaavoituksessa ja liikennehankkeissa, kehitetään hallinto-oikeuksien virkarakennetta tuomaripainotteiseen suuntaan, kevennetään hallinto-oikeuksien ratkaisukokoonpanoa sellaisissa asiarühmissä, joissa se ei vaaranna oikeusturvaa, parannetaan erityisasiantuntemusta hallinto-oikeuksissa, vahvistetaan hallinto-oikeuksien henkilöresursseja, kehitetään hallinto-oikeuksien työmenetelmiä sekä tarkistetaan valituslupajärjestelmää. Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen toimikauden ajaksi päätettiin asettaa poikkihallinnollinen työryhmä seuraamaan ehdotusten toteuttamista ja tekemään tarvittaessa lisäehdotuksia.

4. Organisointi

Seurantaryhmän puheenjohtajana toimi osastopäällikkö, ylijohdaja Kari Kiesiläinen oikeusministeriöstä. Ryhmässä olivat oikeusministeriön ohella ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, korkeimman hallinto-oikeuden, Turun hallinto-oikeuden, Suomen Kuntaliiton, Suomen Kiinteistöliiton, Suomen Luonnonsuojeluliiton sekä rakennuttajajärjestöjen edustajat.

Lisätietoja antavat:

Ylituomari Heikki Jukarainen, Oulun hallinto-oikeus

Lainsäädäntöneuvos Arja Manner, oikeusministeriö, p. 1606 7692

5. Taustatietoja

Hanke perustuu pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan. Hallitus päätti iltakoulussaan 10.3.2004, että valitusten käsittelyn nopeuttamiseksi toteutetaan ainakin oikeusministeriön työryhmän mietinnössä 2004:1 ehdotetut toimenpiteet.

6. Aikataulu

Seurantaryhmä on antanut väliraportin 30.9.2005 ja loppuraportin 21.11.2006. Keväällä 2007 päätetään mahdollisista jatkotoimista.

7. Vaikutukset

Nopeuttaa hallinto-oikeudellisten valitusten käsittelyä yhteiskunnallisesti merkittävissä asioissa.

8. Muut tiedot

OM 4/32/2003

OM042:00/2003

2.7 MAASEUTUELINKEINOJEN MUUTOKSENHAKULAUTAKUNNASSA KÄSITELTÄVIEN ASIOIDEN SIIRTÄMINEN HALLINTO-OIKEUKSIIN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on selvittää edellytykset maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa käsiteltävien muutoksenhakuasioiden siirtämisestä hallinto-oikeuksiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallintotuomioistuintoimikunnan mietintö (KM 1997:4)

Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietintö (KM 2003:3)

Hallintolainkäytön kehittämissuunnitelma 2004–2007 (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:10).

Maaseutuelinkeinohallinnon muutoksenhakusäännösten uudistamistyöryhmän muistio (MMM työryhmämuistio 2004:1)

Oikeusministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteinen työryhmän asettamispäätös 8.9.2005 (Hare OM030:00/2005)

Maaseutuelinkeinojen muutoksenhakutyöryhmän välimietintö (OM työryhmämietintö 2006:7)

Maaseutuelinkeinojen muutoksenhakutyöryhmän mietintö (OM työryhmämietintö 2007:1)

3. Keskeinen sisältö

Maaseutuelinkeinojen muutoksenhakutyöryhmä ehdottaa mietinnössään ensinnäkin, että kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten päätöksistä haetaan muutosta valituksen sijasta oikaisuvaatimuksena työvoima- ja elinkeinokeskukseen. Toiseksi muutoksenhaku nykyisin maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa siirretään alueellisiin hallinto-oikeuksiin. Kolmanneksi yhdenmukaistetaan valituslupaperusteet maaseutuelinkeinoasioissa kaikilta osin hallintolainkäyttölain mukaisiksi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7674

Heikkilä, Liisa, erityisasiantuntija, oikeusministeriö p. 1606 7915

5. Taustatietoja

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnassa käsiteltävien asioiden siirtämistä hallintotuomioistuinjärjestelmään on ehdotettu aikaisemmin hallintotuomioistuintoimikunnan mietinnössä (KM 1997:4) sekä tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietinnössä (KM 2003:3). MMM:n työryhmämuistiossa 2004:1 on ehdotettu, että valituslautakuntaa edeltävässä muutoksenhakuvaiheessa otettaisiin käyttöön pakolliseksi esivaiheeksi oikaisuvaatimusmenettely silloin, kun ensi asteen hallintopäätöksen tekee kunnan viranomaisen.

6. Aikataulu

Jatkovalmistelun jälkeen hallituksen esitys annetaan syksyllä 2007. Uudistus voi tulla voimaan ai-

kaisintaan vuoden 2008 alusta.

7. Vaikutukset

Asioiden siirto hallintotuomioistuinjärjestelmään vahventaa hallintotuomioistuinten yleistä kehittämistä. Hallinto-oikeuksissa käsitellään tämän jälkeen ensi asteena suurin osa valituksista, jotka kohdistuvat yhteisön varoista ja kansallisista varoista maksettaviin elinkeino- ja yritystukiin.

8. Muut tiedot

OM 9/41/2005 ja MMM 244/042/2003

2.8 OIKAISUVAATIMUSJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN OIKEUSTURVAKEINONA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on kehittää oikaisuvaatimusjärjestelmää oikeusturvakeinona niin, että oikeusongelmiin saadaan ratkaisu nykyistä joutuisammin, monipuolisemmin ja edullisemmin. Lähtökohtana on parantaa hallinnon oikeusturvaa sekä tehostaa hallintotuomioistuinten ja muiden hallintolainkäyttöelinten toimintaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallintolainkäytön kehittämistarpeita. Näkökohtia lainvalmistelun pohjaksi. Oikeusministeriön julkaisu 2006:4

Toimikunnan asettamispäätös OM 20/41/2006

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on laatia ehdotus oikaisuvaatimusjärjestelmän kehittämisestä oikeusturvakeinona. Erityisesti tulee selvittää, tulisiko oikaisuvaatimusjärjestelmää laajentaa ja millä tavalla, ja olisiko järjestelmää toisaalta syytä kehittää yleiseksi pakolliseksi muutoksenhaun esivaiheeksi. Samalla tulee selvittää oikaisuvaatimusmenettelyä koskevan yleissääntelyn tarve sekä tehdä ehdotukset mahdollisista erityissääntelyyn tarvittavista muutoksista. Lisäksi tulee ottaa huomioon oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelman tavoitteet.

4. Organisointi

Oikeusministeriö on 25.1.2007 asettanut toimikunnan kehittämään oikaisuvaatimusjärjestelmää oikeusturvakeinona. Toimikunnan kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöneuvos Leena Halila, oikeusministeriö, p. 1606 7740

Jäsenet:

Lainsäädäntöneuvos Arja Manner, oikeusministeriö

Hallitusneuvos Maini Kosonen, sosiaali- ja terveysministeriö

Ympäristöneuvos Tuula Lundén, ympäristöministeriö

Hallinto-oikeustuomari Janne Aer, Helsingin hallinto-oikeus

Johtava lakimies Heikki Harjula, Suomen Kuntaliitto

Professori Heikki Kulla, Turun yliopisto

Sihteeri:

Assistentti Tea Skog, Helsingin yliopisto

5. Aikataulu

Toimikunta antaa välimietinnön 31.10.2007. Toimikunnan tulee saada työnsä valmiiksi 31.5.2008 mennessä.

6. Muut tiedot

OM 20/41/2006

OM005:00/2007

2.9 JULKISTEN HANKINTOJEN OIKEUSSUOJAJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on arvioida julkisia hankintoja koskevan oikeussuojajärjestelmän kehittämistarpeita. Julkiset hankinnat kuuluvat ensi asteena markkinaoikeuden toimivaltaan. Markkinaoikeuden hankinta-asiassa tekemässä päätöksestä haetaan muutosta valittamalla korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Viime vuosina asioiden käsittely on ruuhkautunut markkinaoikeudessa. Käsittelyajat ovat samoin pitkät korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Arviomuistion valmistumisen jälkeen päätetään yhteistoiminnassa kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa jatkotyön organisoinnista ja työn tarkemmista tavoitteista ottaen huomioon vireillä oleva hankintojen oikeussuojadirektiivien uudistamistyö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Council Directives 89/665/EEC and 92/13/EEC with regard to improving the effectiveness of review procedures concerning the award of public contracts, COM (2006) 195/2 final/2

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisista hankinnoista sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (HE 50/2006 vp)

Oikeusministeriön lausunto kauppa- ja teollisuusministeriölle 30.6.2006 (OM 126/43/2006)

Oikeudenmukainen ja turvallinen yhteiskunta – oikeusministeriön hallinnonalan tulevaisuuskatsaus 2006

Hallintotuomioistuinten toimintakertomus 2006

3. Keskeinen sisältö

Tavoitteena on laatia arviomuistio hankintalainsäädännön nykyisen oikeussuojajärjestelmän kehittämistarpeista sekä tarvittavista lainsäädäntötoimenpiteistä hankinta-asioiden oikeussuojajärjestelmän tehostamiseksi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Siitari-Vanne, Eija, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7674

5. Taustatietoja

Oikeusministeriön tulevaisuuskatsauksessa esitetään mahdollisia kehittämistoimia markkinaoikeuden toiminnan tehostamiseksi. EU:ssa on vireillä hankintojen oikeussuojadirektiivien uudistaminen.

Eduskunta on 16.1.2007 hyväksynyt hallituksen esityksen hankintalainsäädännön uudistamiseksi (HE 50/2006 vp), jolla pannaan täytäntöön julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta annettu Euroopan par-

lamentin ja neuvoston direktiivi 2004/18/EY (ns. viranomaissektorin hankintadirektiivi) sekä vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/17/EY (ns. erityisalojen hankintadirektiivi). Hankintalainsäädännön uudistuksessa oikeussuojakeinot on tarkoitettu jättää ennalleen.

6. Aikataulu

Arviomuistio valmistuu keväällä 2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Suomen julkisten hankintojen kokonaisarvo vuosittain on noin 20 miljardia euroa, mikä on noin 15 % bruttokansantuotteestamme. Vaikka hankinta-asioissa turvaututaan hankintojen määrään nähden vähäisessä määrin oikeussuojakeinoihin, hankinta-asioiden käsittelyn viivästyminen aiheuttaa merkittäviä taloudellisia seuraamuksia hankintayksiköille ja tarjoajille. Oikeuskäsittelyn tehostamisen vaikutukset julkistaloudelle ja elinkeinotoiminnalle arvioidaan hankkeen edistyessä.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2006

3. INFORMAATIO-OIKEUS

3.1 LUOTTOTIETOLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on laatia luottotietoja koskeva lainsäädäntö, joka koskisi myös yrittäjien ja yhteisöjen luottotietoja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Luottotietolainsäädännön kehittämisen vaihtoehdot. Keskustelumuistio. Oikeusministeriön työryh-
mämietintö 2003:3

Ehdotus luottotietolaiksi. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2004:17

HE 241/2006 vp

LaVM 32/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on selvittää yleisen luottotietolainsäädännön kehittämiseen liittyvien toimenpiteiden tar-
ve sekä valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu säädösehdotus. Sääntelyn tulee kattaa
henkilöluottotiedot, yrityksiä koskevat luottotiedot ja yrityshenkilöitä koskevat luottotiedot. Lisäksi
selvitetään, miten ns. positiivisten luottotietojen rekisteröintiä koskevaa sääntelyä voidaan kehittää
ottaen huomioon ns. kulutusluottodirektiivin 87/102/ETY vireillä oleva kokonaistarkistus sekä sen
aikataulu.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693

Vettenranta, Leena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7695

5. Taustatietoja

Nykyisin on yksityiskohtaisemmin säädetty vain kuluttajan asemassa olevia henkilöitä koskevista
luottotiedoista. Henkilötietolain (523/1999) soveltamisesta yrittäjinä tai muutoin yrityselämässä
toimiviin vallitsee erilaisia käsityksiä.

6. Aikataulu

Työryhmän muistio uudistuksen suuntaviivoista annettiin maaliskuussa 2003 ja siitä kuultiin eri
tahoja. Työryhmän lopullinen mietintö annettiin helmikuussa 2005 ja se oli lausuntokierroksella
maalis-toukokuussa 2005. Uudistusta koskeva hallituksen esitys (HE 241/2006 vp) annettiin syksyl-
lä 2006. Eduskunta on 16.2.2007 hyväksynyt lait, jotka tulevat voimaan 1.9.2007.

7. Vaikutukset

Yrityksiä ja yritysten vastuuhenkilöitä koskevien tietojen sääntely voi parantaa yritystoiminnan
edellytyksiä sekä lisätä yritysten vastuuhenkilöiden oikeusturvaa. Säädettyvä laki tehostaisi myös
jossain määrin kuluttajien oikeusturvaa. Luottotietotoimintaa harjoittaville aiheutuu kustannuksia
rekisterien muutostöistä.

8. Muut tiedot

OM 10/41/2002

OM011:00/2002

3.2 HENKILÖTIETOLAINSÄÄDÄNNÖN SEURANTA JA ARVIOINTI

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on arvioida henkilötietolain (523/1999) toimivuus henkilötietojen käsittelyä sääntelevänä yleislakina, erityissäännösten tarpeellisuus ja merkitys sekä varmistaa lainsäädännön toimivuus ja johdonmukaisuus.

Ensimmäisessä vaiheessa laaditaan suunnitelma henkilötietolain soveltamiskäytännön ja sen vaikutusten selvittämisestä. Samalla kartoitetaan erityislainsäädäntö ja sen suhde henkilötietolakiin sekä Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin. Myöhemmässä vaiheessa arvioidaan laadittujen selvitysten pohjalta tarvittavat lainsäädäntö- ja muut toimenpiteet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on laatia perusmuistio tietosuojalainsäädännön nykytilasta, säädöspoliittisista linjauksista sekä tarvittavista lainsäädäntö- ja muista toimenpiteistä. Muistiota laadittaessa tulee keskittyä keskeisiin henkilörekistereihin ja niitä koskevien sääntelyjen analysointiin. Säädöspoliittisia linjauksia tehtäessä on arvioitava erityislainsäädännön tarve sekä erityissääntelyssä noudatettavat periaatteet. Tavoitteena on, että eri hallinnonalojen erityissäädökset ovat yhdensuuntaiset henkilötietolain ja EU:n henkilötietodirektiivin kanssa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Vettenranta, Leena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7695

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693

Hynynen, Helena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7695

5. Taustatietoja

Oikeusturva-asiain neuvottelukunta on toimintakertomuksessaan (oikeusministeriön julkaisu 2005:12) vuodelta 2005 esittänyt, että tietosuojaan liittyvän sääntelyn toimeenpanosta ja käytännön toteutumisesta tehtäisiin samanlainen empiirinen selvitys kuin julkisuuslaista tehtiin vuosina 2000-2003.

6. Aikataulu

Perusmuistio asiasta laaditaan kevään 2007 aikana.

7. Vaikutukset

Hankkeen vaikutuksia ei voida tässä vaiheessa arvioida.

8. Muut tiedot

OM 2/41/2003

3.3 TURVALLISUUSSELVITYSLAIN MUUTOSTARPEIDEN ARVIOINTI

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on kartoittaa lain kiireellisimmät muutostarpeet sekä laatia suunnitelma tarvittavista lainsäädäntö- ja muista toimenpiteistä ja valmistelun organisoinnista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Turvallisuusselvityksistä annettu laki (177/2002) on ollut voimassa noin 4½ vuotta, minkä vuoksi on asianmukaista selvittää, kohdistuuko lakiin välittömiä korjaustarpeita. Erityisesti tulee selvittää, onko yritysturvaluusselvityksien käyttömahdollisuuksien oltava laajemmat kuin mitä kansainvälisistä tietoturvaluusselvityksistä annetuissa laissa (588/2004) säädetään.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693

Vettenranta, Leena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7695

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Arviointimuistio valmistuu vuoden 2007 aikana.

7. Vaikutukset

Hankkeen toteuttaminen edistää turvallisuusselvityslain toimivuutta sekä voi parantaa julkisyhteisön ja yritysten mahdollisuuksia huolehtia tietoturvaluudesta.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2006

3.4 TIETOTURVALLISUUSASETUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on uudistaa valtionhallinnon tietoturvaluusua koskeva alemmanasteinen sääntely vuonna 2005 toteutetun viranomaisten toiminnan julkisuuden annetun lain muutoksen pohjalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Valtionhallinnon tietoturvaluudesta annettaisiin erillinen asetys, johon otettaisiin nykyistä yksityiskohtaisemmat säännökset asiakirjojen luokittelusta sekä eri käsittelyvaiheita koskevista tietoturvaluusvaatimuksista. Asiakirjaluokittelussa siirryttäisiin kansainvälisen käytännön mukaiseen neljään käsittelyluokkaan.

4. Organisointi

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Asetus on tarkoitus antaa vuoden 2007 aikana.

7. Vaikutukset

Hankkeen avulla tehostetaan tietoturvallisuutta valtionhallinnossa.

8. Muut tiedot

3.5 KAHDENKESKEISET TIETOTURVALLISUUSSOPIMUKSET JA NIIDEN VOIMANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on tehdä ja saattaa voimaan kahden- tai monenkeskisiä valtiosopimuksia, joiden avulla voidaan varmistaa tietoturvallisuuden taso turvallisuusluokiteltuja tietoja eri valtioiden välillä vaihdettaessa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tietoturvaluussopimusten avulla turvataan turvallisuusluokiteltujen tietojen vastavuoroinen suoja silloin tietojen eri käsittelyvaiheissa, kun tietoja vaihdetaan eri valtioiden välillä. Sopimukseen sisältyvät määräykset myös niistä tilanteista, joissa hankintaan liittyy turvallisuusluokiteltujen tietojen vaihtoa.

4. Organisointi

Sopimusneuvottelua varten on asetettu neuvottelukunta.

Voimaansaattamiseksi tarpeellisten hallitusten esitysten valmistelu:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7693

Pedersen, Veera, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 1606 7639

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Sopimusneuvottelut Italian, Puolan, Viron, Slovakian, Latvian sekä yhteispohjoismaisen sopimuksen aikaan saamiseksi saatetaan loppuun kuluvan vuoden aikana sekä annetaan niiden hyväksymistä tarkoittavat hallituksen esitykset eduskunnalle.

7. Vaikutukset

Hankkeen avulla tehostetaan tietoturvallisuutta kansainvälisessä yhteistoiminnassa sekä turvataan suomalaisille yrityksille mahdollisuus osallistua sellaisiin kansainvälisiin hankintakilpailuihin, joiden toteuttamisessa tarvitaan turvallisuusluokiteltuja tietoja.

8. Muut tiedot

4. KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET

4.1 MAAHAN JA PERINTEISIIN ELINKEINOIHIN LIITTYVIEN OIKEUKSIEN JÄRJESTÄMINEN SAAMELAISTEN KOTISEUTUALUEELLA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on valmistella luonnos hallituksen esitykseksi saamelaisten maahan, veteen, luonnonvaroihin ja perinteisiin elinkeinoihin kohdistuvien oikeuksien järjestämistä saamelaisten kotiseutualueella koskevaksi lainsäädännöksi. Ehdotuksen tulee täyttää ne vähimmäisvaatimukset, jolla Kansainvälisen Työjärjestön (ILO) alkuperäiskansasopimuksen n:o 169 ratifioinnin esteet voidaan poistaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitysmies Pekka Vihervuori: Maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin kohdistuvat oikeudet saamelaisten kotiseutualueella. ILO:n alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen edellyttämät saamelaisten maahan ja vesiin kohdistuvia oikeuksia koskevat muutosehdotukset. Oikeusministeriön yleisen osaston julkaisuja 3/1999

Saamelaistoimikunnan asettamispäätös OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000

Lausunto maanomistusoloista ja niiden kehityksestä saamelaisten kotiseutualueella, Oikeustieteen tohtori Juhani Wirilander 8.8.2001, lausunto pdf-muodossa 69 s.

Saamelaistoimikunnan mietintö KM 2001:14, 3.12.2001

Lausuntoyhteenveto ja tiivistelmä 3.5.2002

Luonnos hallituksen esitykseksi, pdf, 35 s.

Lausuntoyhteenveto ja tiivistelmä, 18.9.2002

Saamelaiskäräjien maanomistustyöryhmän selvitys saamelaisten kotiseutualueen maakysymyksessä, I osamietintö, syyskuu 2002

Tarjouspyyntö 21.10.2002 Oikeudellis-historiallisesta tutkimuksesta, pdf, 3 s.

Pöytäkirja tapaamisesta 19.12.2002 oikeusministeriön ja saamelaiskäräjien edustajien välillä, 24.1.2003

Tutkintasopimus oikeusministeriön sekä Oulun yliopiston ja Lapin yliopiston välillä, 28.1.2003

Oikeusministeriön päätös lisäajan myöntämisestä tutkimukselle, 28.6.2004

Yhteispohjoismaisen asiantuntijaryhmän ehdotus saamelaissopimukseksi valmistui (tiedote 16.11.2005)

Toimeksianto 10.10.2005, OM 2/559/2005

Asiantuntijamääräys 1.3.2006, OM 2/559/2005

Tutkimusraportit, Oikeusministeriön julkaisut 2006:5, 2006:6, 2006:7 ja 2006:8 sekä Juridica Lapponica 32.

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeinen sisältö on valmistella hallituksen esitys lainsäädännöksi siitä, miten saamelaisten maahan, veteen, luonnonvaroihin ja perinteisiin elinkeinoihin kohdistuvat oikeudet voidaan järjestää saamelaisten kotiseutualueella.

4. Organisointi

Valmistelija:

Aarnio, Eero J., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 050 5148756

Esitysluonnosta laadittaessa on kuultava maa- ja metsätalousministeriötä, ympäristöministeriötä ja saamelaiskäräjiä.

5. Taustatietoja

Suomen lainsäädännön ei ole katsottu vastaavan ILO:n alkuperäiskansasopimuksen n:o 169 määräyksiä lähinnä saamelaisten maahan kohdistuvien oikeuksien osalta. Oikeusministeriö on pyrkinyt aktiivisesti selvittämään asiaa.

Oikeusministeriö päätti 25.5.1999 kutsua hallintoneuvos Pekka Vihervuoren selvittämään maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin liittyvää asiakokonaisuutta saamelaisten kotiseutualueella. Selvitysmies Vihervuori luovutti laatimansa selvityksen oikeusministeriölle 11.10.1999. Oikeustieteen tohtori Juhani Wirilander antoi 8.8.2001 lausunnon maanomistusoloista ja niiden kehityksestä saamelaisten kotiseutualueella.

Saamelaistoimikunnan tuli tehdä asiassa ehdotus. Kun asiassa ei voitu edetä toimikunnan ehdotuksen ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta, jatkettiin hankkeen kehittelyä virkatyönä. Lisätietoja päätettiin hankkia oikeusministeriön Oulun ja Lapin yliopistojen yhteiseltä tutkimusryhmältä tilaamalla tutkimuksella koskien entisten Kemin ja Tornion Lappien alueen asutus- ja väestöhistoriaa, maankäyttöä ja maanomistusoloja.

6. Aikataulu

Hankkeen etenemisestä päätetään maaliskuun 2007 eduskuntavaalien jälkeen.

7. Vaikutukset

Vahvistaisi saamelaisten oikeuksia maahan ja perinteisiin elinkeinoihin saamelaisalueella. Loisi edellykset ILO:n sopimuksen n:o 169 ratifioinnille.

8. Muut tiedot

OM 1/559/2005

OM 2/559/2005

OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000

5. AHVENANMAA

5.1 AHVENANMAAN DEMILITARISOIDUN JA NEUTRALISOIDUN VYÖHYKKEEN RAJOJEN MÄÄRITTELY

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriön asettama työryhmä on selvittänyt vuoden 1921 Ahvenanmaa-sopimuksen mukaisten rajojen kartoittamiseen liittyvät epäselvyydet sekä arvioinut onko selvityksen perusteella mahdollista laatia nykyisen koordinaattijärjestelmän mukainen kartta ja mitkä olisivat laatimisesta aiheutuvat kustannukset. Lisäksi työryhmä on selvittänyt tarvetta muuttaa Ahvenanmaan itsehallintolain 2 §:ään sisältyvä säännös Ahvenanmaan alueesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Rajatyöryhmän mietintö. Oikeusministeriö. Työryhmämietintö 2006:18

3. Keskeinen sisältö

Vuoden 1921 Ahvenanmaa-sopimuksen mukaiset demilitarisoidun ja neutralisoidun vyöhykkeen rajat eivät nykykoordinaatein vastaa maakunnan rajoja. Työryhmä on selvittänyt vaihtoehtoisia ratkaisumalleja.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano oli seuraava:

Puheenjohtaja:

Erityisasiantuntija Jannika Enegren-Åberg (oikeusministeriö)

Jäsenet:

Lainsäädäntöneuvos Ronald Wrede (ulkoasiainministeriö)

Hallitusneuvos Lolan Eriksson (liikenne- ja viestintäministeriö)

Vanhempi hallitussihteeri Timo Turkki (puolustusministeriö)

Kapteeniluutnantti Juha Hirviniemi (Pääesikunta)

Yliluutnantti Maija Laukka (rajavartiolaitos)

Yli-insinööri Pekka Tätilä (Maanmittauslaitos)

Apulaisjohtaja Jukka Varonen (Merenkulkulaitos)

Kansliapäällikkö Elisabeth NaucLér (Ahvenanmaan maakunnan hallitus)

Sihteeri: Lainsäädäntösihteeri Jörgen Groundstroem (oikeusministeriö, p. 1606 7717)

Pysyvä asiantuntija: Dosentti Martin Ekman

5. Taustatietoja

Martin Ekman: ”Det självstyrda och demilitariserade Ålands gränser – historiska, geovetenskapliga och rättsliga synpunkter”. Meddelanden från Ålands Högskola nr 12. Mariehamn 2000.

6. Aikataulu

Mietintö on lausunnolla. Lausuntoaika päättyy 31.3.2007.

7. Vaikutukset

Selkeyttäisi kansallisesti ja kansainvälisesti, missä Ahvenanmaan demilitarisoidun vyöhykkeen raja kulkee nykyaikaisilla kartoilla ja koordinaattijärjestelmissä sekä ilmatilassa.

8. Muut tiedot

OM 5/08/2005

OM025:00/2005

**5.2 VALTION VIRKAMIESTEN KIELITAITOVAATIMUKSET AHVENANMAAN
MAAKUNNASSA****1. Tavoite ja tehtävät**

Oikeusministeriön asettama työryhmä on valmistellut ehdotuksen asetukseksi valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista Ahvenanmaan maakunnassa sekä siihen liittyväksi työjärjestykseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Språkkunskapskraven för statsanställda på Åland – Ahvenanmaalla toimivan valtion henkilöstön kielitaitovaatimukset. Oikeusministeriö/Justitieministeriet. Arbetsgruppsbetänkande 2004:3

3. Keskeinen sisältö

Ahvenanmaan itsehallintolain 42 §:n 1 momentti edellyttää asetuksen antamista Ahvenanmaalla toimivien valtion virkamiesten kielitaitovaatimuksista. Siihen asti, kun asetus annetaan, sovelletaan valtion virkamieheltä vaadittavaa kielitaitoa koskevaa lainsäädäntöä, sellaisena kun se oli itsehallintolain tullessa voimaan eli 1.1.1991. Uusi julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annettu laki (424/2003) ei siten ole voimassa Ahvenanmaalla. Ehdotuksella selkeytettäisiin sääntelyä niin, että Ahvenanmaalla olisi voimassa oma asetus, joka Ahvenanmaan erityistarpeet huomioon ottaen sopeutettaisiin valtakunnan uuteen lainsäädäntöön.

4. Organisointi

Valmistelija:

Palmgren Sten, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7745

5. Taustatietoja

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 42 §:n 1 momentin mukaan valtion palveluksessa olevien kielitaidosta säädetään maakunnan hallituksen suostumuksin asetuksella.

6. Aikataulu

Mietintö on ollut lausunnolla keväällä 2004. Asia on kesken Ahvenanmaan maakunnan hallituksessa. Asetusta ei voida antaa ilman maakunnan hallituksen suostumusta.

7. Vaikutukset

Asetuksella varmistettaisiin Ahvenanmaalla toimivien valtion viranomaisten valmius antaa palvelua ruotsin ja suomen kielellä. Ehdotus ei aiheuta lisäkustannuksia nykyiseen sääntelyyn verrattuna.

8. Muut tiedot

OM 31/08/2003

5.3 ERÄIDEN ULKOMAALAISLAINSÄÄDÄNNÖN MUKAISTEN TEHTÄVIEN HOITAMINEN AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Ahvenanmaan maakunnan hallitus on tehnyt esityksen eräiden ulkomaalaislain mukaisten tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa 6.9.1991 annetun asetuksen (1175/1991) uudistamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ålands landskapsstyrelses framställning 24.6.2004 L10/04/1/20

3. Keskeinen sisältö

Nykyisellä asetuksella säädetään Ahvenanmaan työnvälitystoimiston tehtävistä. Suomen uudistuneen ulkomaalaislainsäädännön johdosta asetus on vanhentunut. Ehdotetulla asetuksella siirretään työlupaa koskevia valtion tehtäviä maakunnan hoidettaviksi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Palmgren Sten, lainsäädäntöneuvos, p. 1606 7745

5. Taustatietoja

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 32 §:n mukaan valtakunnan hallintotehtäviä voidaan siirtää maakunnalle ja maakunnan hallintotehtäviä vastaavasti siirtää valtakunnalle.

6. Aikataulu

Luonnos on ollut lausunnolla. Saatujen lausuntojen johdosta asetusluonnoksesta on pyydetty lisälausuntoja, joita vielä ei ole saatu. Asetus pyritään antamaan keväällä 2007.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella varmistettaisiin työlupia koskevien hallintotehtävien toimivuus Ahvenanmaalla. Esi-tyksellä ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 25/08/2004

5.4 KOTIHOIDON JA OPISKELUN AJALTA SUORITETTAVA ELÄKEKORVAUS AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt pyynnön valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta koskevien eräiden tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa koskevan Ahvenanmaan itsehallintolain 32 §:ssä tarkoitetun tasavallan presidentin asetuksen (nk. sopimusasetuksen) antamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sosiaali- ja terveysministeriön pyyntö asetuksen esittelemiseksi 24.11.2004

3. Keskeinen sisältö

Asetuksella säädettäisiin tietyistä Ahvenanmaan maakunnan hallituksen hoidettavaksi annettavista tehtävistä sovellettaessa valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annettua lakia (644/2003) maakunnassa.

4. Organisointi

Asiaa on valmisteltu yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, Kansaneläkelaitoksen, Eläketurvakeskuksen ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kanssa. Jatkovalmistelu hoidetaan oikeusministeriössä.

Valmistelija:

Palmgren, Sten, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 1606 7745

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan keväällä 2007. Asetusta on tarkoitus soveltaa alle kolmivuotiaan lapsen hoitoon ja opiskeluun perustuvaan eläkkeen korvaamiseen.

7. Vaikutukset

Esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia. Eläkekorvaukseen oikeutettujen ahvenanmaalaisten asiointi viranomaisten kanssa helpottuu, kun maakunnan viranomaiset ottavat hoitaakseen valtakunnan viranomaisille muuten kuuluvia tehtäviä eläkekorvausta haettaessa ja myönnettäessä.

8. Muut tiedot

OM 37/08/2004

6. HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS

6.1 PERINTÖKAAREN UUDISTAMISTARPEIDEN SELVITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Perintökaaren uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö 3.6.2004 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2004:6)

Lausuntotiivistelmä 20.4.2005 (Oikeusministeriö, Lausunnot ja selvityksiä 2005:10)

3. Keskeinen sisältö

Tavoitteena on tarpeellisin osin nykyaikaistaa perintökaari. Lainsäädännön tulisi suojata niitä, jotka olivat perittävästä taloudellisesti riippuvaisia, mutta samalla antaa perittäville mahdollisuus määrätä jäämistöstään edellyttäen, ettei edellä mainittujen asemaa loukata. Pesänselvitys- ja perinnönjakomenettelyä koskevien säännösten tulee osapuolten oikeusturvasta huolehtien edistää pesänselvityksen ja perinnönjaon joutuisaa toimittamista.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 160 67665

5. Taustatietoja

Perintökaari, joka tuli voimaan vuonna 1966, perustuu pääasiallisesti 1930-luvulla suoritettuun lainvalmisteluun. Laki suunniteltiin yhteiskuntaan, joka elinkeino- ja väestörakenteeltaan poikkesi olennaisesti nykyajan Suomesta. On tarpeen selvittää, miltä osin perintökaaren säännökset ovat yhteiskunnan muutosten seurauksena vanhentuneet ja ovatko muutokset synnyttäneet uusia suojan arvoisia tarpeita, joihin nykylainsäädäntö ei vastaa.

6. Aikataulu

Jatkotoimista päätetään keväällä 2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Jäämistöstä annettavien etuuksien jakautuminen vastaisi entistä paremmin nykyisiä arvostuksia. Pesänselvitys ja perinnönjako voitaisiin toteuttaa nykyistä joustavammin.

8. Muut tiedot

OM 17/41/2003

OM022:00/2003

6.2 HOLHOUSTOIMILAIN TARKISTAMINEN JA EDUNVALVONTAVALTUUTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Holhoustoimesta annetun lain uudistaminen sekä tulevan toimintakyvyttömyyden varalta annettavaa valtuutusta koskevien säännösten valmistelu.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö 15.10.2004 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2004:13)
 Lausuntotiivistelmä 10.3.2005 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2005:8)
 HE 52/2006 vp 19.5.2006
 LaVM 29/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on tarkistaa ja selkeyttää holhoustoimesta annetun lain säännöksiä siltä osin kuin nykyisen sääntelyn on käytännössä havaittu olevan epätarkoituksenmukaista tai epäselvää.

Tarkoituksena on lisäksi kehittää holhoustoimesta annetun lain mukaisen edunvalvonnan vaihtoehtoja luomalla tulevan toimintakyvyttömyyden varalta annettavaa valtuutusta koskeva sääntely.

4. Organisointi

Valmistelija
 Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 160 67665

5. Taustatietoja

Laki holhoustoimesta (442/1999) tuli voimaan 1.12.1999. Lain hyväksymisen yhteydessä eduskunta velvoitti hallituksen seuraamaan uudistuksen toteutumista ja ryhtymään tarvittaviin korjaustoimenpiteisiin.

Holhustoimen uudistuksen seurantatutkimuksen ohjausryhmä arvioi uuden organisoinnin onnistuneen hyvin, mutta piti tarpeellisena ehdotuksia säädösmuutoksiksi eräiden kysymysten osalta.

6. Aikataulu

Eduskunta on hyväksynyt lait 6.2.2007. Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan alkusyksystä 2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Selkeyttää edunvalvontaa koskevien asioiden hoitamista. Antaa mahdollisuuden varautua toimintakyvyn mahdolliseen heikkenemiseen tulevaisuudessa.

8. Muut tiedot

OM 31/41/2003
 OM028:00/2003

6.3 AVOLIITON EROTIKANTEESEEN LIITTYVÄT VARALLISUUS-OIKEUDELLISET ONGELMAT

1. Tavoite ja tehtävät

Avoliitonomaisen suhteen eli avoliiton erotilanteeseen liittyvistä varallisuus oikeudellisista ongelmista johtuvan sääntelytarpeen arviointi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 23.5.2005
 Lausuntotiivistelmä 8.9.2005 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2005:22)

3. Keskeinen sisältö

Arviomuistiossa tarkastellaan kysymyksiä irtainta omaisuutta koskevasta yhteisomistusolettamasta, yhteistalouden hyväksi annettujen panosten hyvittämisestä, asunnon tarpeen huomioon ottamisesta omaisuuden erottelussa sekä pesänjakajan määräämisestä avoliiton purkautuessa.

4. Organisointi

Valmistelija avoin

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Jatkotoimista päätetään keväällä 2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Sääntely selkeyttäisi avopuolisoiden varallisuus oikeudellista asemaa. Mahdollisuus pesänjakajan määräämiseen vähentäisi tuomioistuimessa käsiteltäviä riitoja omaisuuden jaosta.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2005

6.4 LASTEN ELATUSAPUJEN SUURUUTTA KOSKEVA OHJEISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Lasten elatusapujen suuruutta koskevien ohjeiden laatiminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 29.7.2005

Työryhmän mietintö 31.5.2006 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2006:10)

Lausuntotiivistelmä 21.10.2006 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:24)

3. Keskeinen sisältö

Ohjeiden tarkoituksena on yhdenmukaistaa elatusavun suuruuden arviointia. Ohjeistus koskisi sekä elatusavun vahvistamista että aikaisemmin vahvistetun elatusavun muuttamista.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67665

Manninen, Mette, tutkija, oikeusministeriö, puh. 160 67663

5. Taustatietoja

Lapsen elatusavun suuruuteen vaikuttavat tekijät on kuvattu lapsen elatuksesta annetussa laissa (704/1975) melko yleispiirteisesti. Kun kunnat ovat laskeneet elatusavun määrät eri tavoin, lapsen asuinpaikka on käytännössä vaikuttanut elatusavun suuruuteen. Ohjeen vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö.

6. Aikataulu

Lausuntopalauteen huomioon ottamisesta päätetään talvella 2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Ohje yhdenmukaistaisi elatusavun määrän arviointia ja edistäisi elatusavun vahvistamista sopimus-
teitse.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2005

OM055:00/2005

6.5 VIHKIMISOIKEUTTA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Vihkimisoikeuden myöntämistä koskevien säännösten uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö 14.12.2005 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2005:28)

Lausuntotiivistelmä 21.3.2006 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:2)

3. Keskeinen sisältö

Uudistetaan säännökset, jotka koskevat vihkimisoikeuden myöntämistä rekisteröidyille uskonnolli-
sille yhdyskunnille. Lisäksi arvioidaan tarve mahdollistaa vihkimisoikeuden myöntäminen uskon-
nottomille katsomusyhteisöille.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67665

5. Taustatietoja

Opetusministeriö teki 19.12.2001 oikeusministeriölle aloitteen rekisteröityjen uskonnollisten yh-
dyskuntien vihkimisoikeutta koskevien säännösten uudistamisesta. Lisäksi Helsingin Vapaa-
ajattelijat ry teki 1.4.2004 oikeusministeriölle aloitteen vihkimisoikeuksien laajentamisesta myös
muihin katsomusyhteisöihin kuin uskonnollisiin yhdyskuntiin.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettaneen keväällä 2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Vihkimisoikeuden myöntäminen siirrettäisiin opetusministeriöltä maistraatille, joka yksilöitäisiin
sisäasiainministeriön asetuksella. Tehtävän ei arvioida edellyttävän lisähenkilöstöä maistraatissa.

8. Muut tiedot

OM 8/41/2005

OM027:00/2005

6.6 SUOMEN KANSAINVÄLISEN PERHELAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Suomen kansainvälisen perhe- ja perintölainsäädännön uudistaminen ja ajanmukaistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän periaatemuistio (OM:n lainvalmisteluosaston julkaisu 5/1994)

HE 44/2001 vp 27.4.2001

Laki avioliittolain muuttamisesta, laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta, laki perintökaaren muuttamisesta, laki rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain 13 ja 14 §:n muuttamisesta (1226-1229/2001)

Laki rekisteröidystä parisuhteesta (950/2001)

Valtioneuvoston asetus avioliittoasetuksen muuttamisesta (139/2002)

Valtioneuvoston asetus eräistä kansainvälisluontoisista suhteista annetun lain soveltamisesta annetun asetuksen eräiden säännösten kumoamisesta (140/2002)

Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta (563/2002)

Laki kuolleeksijulistamisesta (127/2005)

3. Keskeinen sisältö

Hanketta jatketaan laatimalla ehdotus isyyttä koskevien kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvien säännösten uudistamisesta (ks. hanke Kansainväliset isyyskysymykset).

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67665

Kurki-Suonio, Kirsti, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 160 67716

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

7. Hankkeen vaikutukset

Lainsäädäntö antaa entistä tarkemmat oikeusohjeet siitä, millä edellytyksillä Suomen viranomainen on toimivaltainen kansainvälisiä liittymiä sisältävissä tapauksissa, mitä lakia tällöin sovelletaan ja miten suhtaudutaan asiaa koskeviin ulkomaisiin ratkaisuihin.

8. Muut tiedot

OM 14/41/2005

6.7 KANSAINVÄLISET ISYYSKYSYMYKSET

1. Tavoite ja tehtävät

Kansainvälisiä isyyskysymyksiä koskevan lainsäädännön muuttaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 18.10.2006

3. Keskeinen sisältö

Tavoitteena on laatia ehdotus kansainvälisiä isyyskysymyksiä koskevaksi lainsäädännöksi. Ehdotuksen tulisi sisältää säännökset Suomen viranomaisten kansainvälisestä toimivallasta ja sovellettavasta laista sekä säännökset vieraassa valtiossa tehdyn isyyttä koskevan ratkaisun tunnustamisesta.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67665

Jäsenet

Kurki-Suonio, Kirsti, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 160 67716

Nurmimäki, Tiina, lakimies, Ulkoasiainministeriö/oikeudellinen osasto

Lempinen, Juha, ylitarkastaja, Väestörekisterikeskus

Pelkola, Pirjo, johtava sosiaalityöntekijä, Helsingin kaupungin sosiaalivirasto/perheoikeudelliset asiat

Väkiparta, Hillevi, tarkastaja, Espoon maistraatti

Salmenkylä, Hilikka, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Sihteerit

Työryhmän jäsen Kirsti Kurki-Suonio toimii myös työryhmän sihteerinä. Toisena sihteerinä toimii tutkija Mette Manninen.

5. Taustatietoja

Voimassaolevat kansainvälisiä isyyskysymyksiä koskevat säännökset sisältyvät lakiin kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista (KPL) vuodelta 1929. Siinä käytetyt oikeudelliset käsitteet eivät vastaa vuonna 1975 säädettyä isyyslakia (700/1975). Lisäksi KPL:n säännösten taustalla olevien kansainvälisen perheoikeuden periaatteita pidetään nykyisin vanhentuneina ja ongelmallisina. Korkein oikeus on antanut ennakkopäätöksiä, jotka ovat korjanneet syntyneitä puutteita vain osittain. Koska perheiden elämä kansainvälistyy, tulisi lasten ja vanhempien oikeudelliseen asemaan ratkaisevasti vaikuttavista oikeuskysymyksistä olla asianmukaiset säännökset.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyy 31.5.2007.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 13/41/2006

OM039:00/2006

6.8 REKISTERÖIDYSTÄ PARISUHTEESTA ANNETUN ASETUKSEN 1 §:N MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Saattaa ajan tasalle luettelo niistä valtioista, joiden kansalaisuus rinnastetaan Suomen kansalaisuuteen parisuhteen rekisteröinnin edellytyksenä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

L rekisteröidystä parisuhteesta (950/2001)
VNA rekisteröidystä parisuhteesta (141/2002).

3. Keskeinen sisältö

Rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain 10 §:ssä säädetään edellytyksistä, joiden vallitessa parisuhde voidaan rekisteröidä Suomessa. Säännöksen 1 momentin 1 kohdassa edellytetään, että ainakin toinen parisuhteen osapuolista on Suomen kansalainen. Toisen momentin mukaan Suomen kansalaisuuteen rinnastetaan sellaisen vieraan valtion kansalaisuus, jonka lainsäädäntö antaa mahdollisuuden parisuhteen rekisteröintiin pääasiallisesti samanlaisin oikeusvaikutuksin kuin Suomen laki. Näistä valtioista ilmoitetaan valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston asetus on annettu vuonna 2002. Hankkeen tarkoituksena on selvittää ne valtiot, joiden lainsäädäntöön on asetuksen antamisen jälkeen omaksuttu sellainen lainsäädäntö, jossa parisuhteen rekisteröinnille annetaan pääasiassa samanlaiset oikeusvaikutukset kuin Suomen rekisteröidystä parisuhteesta annetussa laissa. Nämä valtiot on tarkoitus sisällyttää asetuksen 1 §:ssä olevaan luetteloon asetuksen muutoksella.

4. Organisointi

Valmistelija

Kurki-Suonio, Kirsti, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7716

5. Taustatietoja

Ks. edellä.

6. Aikataulu

Asetus pyritään antamaan keväällä 2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Hankkeella parannetaan samaa sukupuolta olevien kansainvälisten pariensa asemaa antamalla mahdollisuus parisuhteen rekisteröintiin Suomessa.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2007

6.9 EU-ASETUS SOVELLETTAVASTA LAISTA JA TUOMIOISTUIMEN TOIMIVALLASTA AVIOEROASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Antaa kattavat säännökset avioeroasioissa sovellettavasta laista ja tuomioistuimen toimivallasta Euroopan unionissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 82 lopullinen, vihreä kirja

E 63/2005 vp, LaVL 22/2005 vp

KOM(2006) 399 lopullinen, asetusehdotus

U 53/2006 vp

LaVL 19/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Osapuolille annettaisiin mahdollisuus valita tuomioistuin avio- ja asumuseroasioissa. Säädetään avio- ja asumuseroa koskevissa asioissa sovellettavasta laista. Sääntely täydentäisi ns. Bryssel II a -asetusta, joka sääntelee muun muassa toimivaltaisen tuomioistuimen määräytymistä avioeroasioissa sekä avioerotuomioiden tunnustamista.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67665

Kempainen, Outi, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 160 67576

Manninen, Mette, tutkija, oikeusministeriö, puh. 160 67663

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusehdotusta käsitellään neuvoston työryhmässä. Eurooppa-neuvosto on katsonut, että säädöksen tulisi olla valmis viimeistään vuonna 2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Sääntelyn tavoitteena on vähentää kansainvälisiin avioeroihin liittyviä ongelmia EU-valtioissa.

8. Muut tiedot

OM 8/482/2005

EU/2006/1185

EU/2005/0804

6.10 EU-ASETUS TOIMIVALLASTA, SOVELLETTAVASTA LAISTA, TUOMIOIDEN TUNNUSTAMISESTA JA TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA SEKÄ YHTEISTYÖSTÄ ELATUSVELVOITTEITA KOSKEVISSA ASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on poistaa esteet, jotka nykyisin vaikeuttavat elatusapujen perintää Euroopan unionissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2004) 254 lopullinen, vihreä kirja

E 51/2004

LaVL 59/2004 vp

KOM(2005) 649 lopullinen, asetusehdotus

U 15/2006 vp

LaVL 8/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotus sisältää säännökset toimivallasta, sovellettavasta laista, lainvalinnasta, tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67665

Kempainen, Outi, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 160 67576

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusehdotusta käsitellään neuvoston työryhmässä. Eurooppa-neuvosto on katsonut, että säädöksen tulisi olla valmis viimeistään vuonna 2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Asetus tehostaisi elatusapujen perintää jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 4/482/2004

EU/2004/0917

6.11 EU-SÄÄDÖS PERINTÖ- JA TESTAMENTTIOIKEUDESTA**1. Tavoite ja tehtävät**

Tarkoituksena on laatia yhdenmukaiset säännöt kansainvälistä perintöoikeutta koskevista kysymyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 65 lopullinen, vihreä kirja

E 75/2005 vp

LaVL 22/2005 vp

3. Keskeinen sisältö

Vihreän kirjan tarkoituksena oli kysyä jäsenvaltioiden ja muiden kuultavien tahojen näkemyksiä kysymyksistä, jotka koskevat kansainvälistä toimivaltaa, sovellettavaa lakia, tunnustamista ja täytäntöönpanoa perintöä tai testamenttia koskevissa asioissa, perintötodistusta ja testamentti-rekisteriä.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, 160 67665

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Eurooppa-neuvosto on katsonut, että säädöksen tulisi olla valmis viimeistään 2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Helpottaisi sellaisten perintöasioiden hoitamista, joilla on liittymiä yhtä useampaan jäsenvaltioon.

8. Muut tiedot

OM 11/482/2005

EU/2005/0756

6.12 EU-SÄÄDÖS AVIOLIITON VARALLISUUSSUHTEISIIN SOVELLETTAVASTA LAISTA MUKAAN LUKIEN TOIMIVALTA JA VASTAVUORONEN TUNNUSTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on laatia yhdenmukaiset säännöt avioliiton varallisuussuhteita koskevista kansainvälis-yksityisoikeudellisista kysymyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2006) 400 final, vihreä kirja

3. Keskeinen sisältö

Vihreän kirjan tarkoituksena on käynnistää kuuleminen kansainvälisissä yhteyksissä esiin tulevista avioliittojen tai muiden yhteiselämän muotojen varallisuuskysymyksistä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67665

Manninen Mette, tutkija, oikeusministeriö, puh. 160 67663

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Eurooppa-neuvosto on katsonut, että säädöksen tulisi olla valmis viimeistään 2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhdenmukaistaisi avioliiton varallisuussuhteita koskevat kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset EU-maissa.

8. Muut tiedot

OM 6/482/2006

EU/2006/1186

6.13 ELATUSAPUJEN PERINTÄÄ KOSKEVA YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa on valmisteltavana elatusapujen perintää

koskeva yleissopimus, jolla on tarkoitus korvata New Yorkissa vuonna 1956 tehty yleissopimus elatusavun perimisestä ulkomailla sekä Haagissa vuosina 1958 ja 1973 tehdyt elatusapupäätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat yleissopimukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimukseen liittyviä asiakirjoja on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteessa <http://www.hcch.net/e/conventions>.

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus tulee sisältämään määräyksiä hallinnollisesta yhteistyöstä elatusavun perintää koskevissa asioissa sekä toisessa sopimusvaltiossa annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Lisäksi yleissopimukseen on tarkoitus laatia sovellettavaa lakia koskeva lisäpöytäkirja, johon sopimusvaltio voisi sitoutua niin halutessaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67665

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimusta valmistelevan erityiskomission seuraava kokous pidetään toukokuussa 2007. Diplomaattikokous, jossa päätetään yleissopimuksen sisällöstä, on tarkoitus pitää marraskuussa 2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Tavoitteena on yleissopimus, jonka määräykset olisivat niin laajasti hyväksyttävät, että siihen saataisiin osapuoliksi valtioita, jotka nyt eivät osallistu kansainväliseen yhteistyöhön. Näin parannetaan mahdollisuuksia elatusapujen kansainväliseen perintään.

8. Muut tiedot

OM 5/85/2006

6.14 LASTEN SUOJELUA KOSKEVAN VUODEN 1996 HAAGIN YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Haagissa vuonna 1996 toimivallasta, sovellettavasta laista, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen hyväksyminen ja yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 6.4.2004

Työryhmän mietintö 24.8.2005, (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2005:11)

3. Keskeinen sisältö

Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia määräyksiä lapsen huollosta, tapaamisoikeudesta ja holhouksesta sekä lastensuojelusta. Sopimuksessa on myös viranomaisten kansainvälistä

yhteistoimintaa koskeva luku.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67665

5. Taustatietoja

Haagin 1996 sopimus tuli kansainvälisesti voimaan 1.1.2002, ja sen on tällä hetkellä ratifioinut tai siihen on liittynyt kymmenen valtiota. Euroopan yhteisön jäsenmaiden kannalta Haagin 1996 sopimus on nk. jaetun toimivallan sopimus. Jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet sopimuksen omasta puolestaan ja yhteisön puolesta 1.4.2003.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto on valmistellut päätöstä, jolla jäsenvaltiot valtuutetaan yhteisön puolesta ratifioimaan sopimus tai liittymään siihen, mutta Espanja on estänyt päätöksenteon nk. Gibraltar-kysymyksen vuoksi. Päätöksenteon ja siten myös kansallisen voimaansaattamisen aikataulu on avoin.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimuksen ratifiointi parantaisi lasten suojelua kansainvälisissä tilanteissa.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2004

OM047:00/2004

6.15 AIKUISTEN SUOJELUA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimukseen liittyviä asiakirjoja on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteessa <http://www.hcch.net/e/conventions>.

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksen sisällöstä päätettiin Haagissa 20.9.-2.10.1999 pidetyssä erityiskomission istunnossa, jolla oli diplomaattikonferenssin luonne. Yleissopimus (Convention on jurisdiction, applicable law, recognition, enforcement and co-operation in respect of the protection of adults) koskee sellaisten aikuisten suojelua, jotka henkilökohtaisten kykyjensä heikentymisen tai riittämättömyyden vuoksi eivät kykene itse huolehtimaan eduistaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67665

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Suomi ei ole toistaiseksi allekirjoittanut sopimusta. Jatkotoimista päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimuksen ratifiointi parantaisi toimintarajoitteisten aikuisten suojelua kansainvälisissä tilanteissa, jos riittävä määrä valtioita sitoutuisi siihen.

8. Muut tiedot

OM 6/85/2006

6.16 LASTEN OIKEUKSIEN KÄYTTÖÄ KOSKEVA EUROOPPALAINEN YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

ETS no. 160. Yleissopimukseen liittyviä asiakirjoja on Euroopan neuvoston verkko-osoitteessa <http://conventions.coe.int/treaty/EN>

3. Keskeinen sisältö

Euroopan neuvostossa tehtiin 25.1.1996 yleissopimus lasten oikeuksien käyttämisestä. Sopimus koskee lapsen kuulemistä ja lapsen oikeutta saada edustaja lasta koskeviin oikeudenkäynteihin sekä tuomioistuimen ja lapsen edustajan tehtäviä näissä oikeudenkäynneissä.

4. Organisointi

Valmistelija

Helin, Markku, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67665

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 25.1.1996. Jatkotoimista päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Hankkeen vaikutukset ovat vähäiset, sillä kansallinen lainsäädäntömme ottaa huomioon lapsen kuulemiseen ja edustamiseen liittyvät kysymykset.

8. Muut tiedot

OM151:00/06/01/1998

OM 5/84/2006

7. VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA

7.1 EU-ASETUS SOPIMUKSEEN PERUSTUMATTOMIIN VELVOITTEISIIN SOVELLETTAVASTA LAISTA (ns. Rooma II)

1. Tavoite ja tehtävät

Sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan asetuksen valmistelu.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

U 82/1998 vp

LaVL 13/1998 vp

SuV P 47/1998 vp

KOM(2003) 427 lopullinen, asetusehdotus

U 47/2003 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetuksessa säädettäisiin siitä, minkä valtion lain mukaan muuta kuin sopimukseen perustuvaa korvausvastuuta on arvioitava silloin, kun tapauksella on liittymä kahteen tai useampaan valtioon.

4. Organisointi

Valmistelijat

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67713

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpanoon. Hanketta käsiteltiin yleissopimuksen muodossa työryhmätasolla ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa, mutta käsittely keskeytettiin keväällä 2000.

6. Aikataulu

Neuvoston yhteinen kanta vahvistettiin syksyllä 2006 ja Euroopan parlamentti antoi toisen lukemisen lausuntonsa tammikuussa 2007. Hankkeen käsittely jatkuu sovittelumenettelyssä, joka päättyy viimeistään syksyllä 2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Asetuksen sääntely selkeyttäisi ja helpottaisi sovellettavan lain määräytymistä sekä useimmissa tapauksissa varmistaisi sen, että vahingonkorvausriidassa tai muussa asetuksen soveltamisalaan kuuluvassa riita-asiassa sovelletaan samaa lakia riippumatta siitä, minkä jäsenvaltion tuomioistuimessa asiaa käsitellään. Lainvalinnan ennakoitavuuden lisääntyminen ja tuomioistuimen sijaintipaikan merkityksen vähentyminen olisivat omiaan parantamaan oikeusvarmuutta ja vähentämään rajat ylittävien riitojen kustannuksia.

8. Muut tiedot

Dnro1641/45/98

OM0453:00/06/01/1998

OM 11/482/2003

EU/2003/0961

7.2 SOPIMUSVELVOITTEISIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVAN ROOMAN YLEISSOPIMUKSEN TARKISTAMINEN JA MUUNTAMINEN EU-ASETUKSEKSI (Rooma I)

1. Tavoite ja tehtävät

Vuonna 1980 tehdyn sopimuksia koskevan ns. Rooma I –lainvalintayleissopimuksen muuntaminen yhteisön asetukseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2002) 654 lopullinen, vihreä kirja

E 5/2003 vp

KOM (2005) 650 lopullinen, asetusehdotus

U 7/2006

3. Keskeinen sisältö

Asetuksessa säädettäisiin siitä, minkä valtion lain nojalla on arvioitava sopimusvelvoitetta, jolla on liittymä kahteen tai useampaan valtioon.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67713

Tuokila, Marja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67721

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusehdotusta käsitellään neuvoston siviilioikeuskomiteassa. Neuvoston yhteinen kanta saavutetaan aikaisintaan vuonna 2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Nykytilaan verrattuna hankkeen toteuttamisella ei olisi merkittäviä lain valinnan ennakoitavuutta ja oikeudenkäyntikuluja vähentäviä vaikutuksia, koska ehdotettu sääntely vastaa pääpiirteissään voimassa olevaa, jäsenvaltioiden kesken solmittuun yleissopimukseen perustuvaa sääntelyä.

8. Muut tiedot

OM 15/461/2002

EU/2003/0097

7.3 YLEISSOPIMUS LIIKUTELTAVIIN LAITTEISIIN KOHDISTUVISTA KANSAINVÄLISISTÄ OIKEUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvia kansainvälisiä oikeuksia (Convention on International Interests in Mobile Equipment) koskevan Unidroit'n yleissopimuksen ja lentokalustoa koskevan pöytäkirjan allekirjoittamis- ja ratifioimistarpeen selvittäminen. Hallitusten välisissä neuvotteluissa valmistellaan parhaillaan myös rautateiden liikkuvan kaluston sekä avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskevia pöytäkirjoja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.unidroit.org> (sen jälkeen valinta "International Interests in Mobile Equipment").

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena luoda kansainvälinen rekisteri, johon voitaisiin merkitä liikuteltavaan kalustoon kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67713

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimus ja lentokalustoa koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa Etelä-Afrikassa marraskuussa 2001 ja ne tulivat kansainvälisesti voimaan 1.3.2006. Koska eräät yleissopimuksen ja pöytäkirjan määräyksistä kuuluvat Euroopan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan, komissio antoi 17.12.2002 ehdotuksen neuvoston päätökseksi yleissopimuksen ja pöytäkirjan allekirjoittamisesta ja hyväksymisestä yhteisön puolesta. Asian käsittely neuvostossa on toistaiseksi pysähtynyt hankkeen asiasisältöön liittymättömistä syistä.

Rautateiden liikkuvan kaluston vakuuskäyttöä koskevaa pöytäkirjaa on valmisteltu kolmessa hallitusten välisessä istunnossa ja diplomaattikonferenssi pöytäkirjan hyväksymiseksi järjestetään helmikuussa 2007. Ensimmäinen hallitusten välinen istunto avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskevasta pöytäkirjasta järjestettiin 2003. Unidroit'n sihteeristö selvittää lisäksi tarvetta maatalous-, kaivos- ym. laitteiden vakuuskäyttöä koskevaan pöytäkirjaan.

7. Hankkeen vaikutukset

Mahdollisuus vahvistaa arvokkaaseen liikuteltavaan kalustoon, kuten ilma-aluksiin kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia, jotka ovat vaikeuksitta täytäntöön pantavissa kaikissa sopimusvaltioissa, tehostaa omaisuuden vakuuskäyttöä ja alentaa kaluston rahoituskustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 3284/45/2001

7.4 LENTOYHTIÖIDEN VAHINGONKORVAUSVASTUUTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa lentokoneiden kolmansille tahoille aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeva ns. Rooman vuoden 1952 yleissopimus (Convention on Damage Caused By Foreign Aircraft to Third Parties on the Surface).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Vuoden 1952 yleissopimus on ainoa kansainvälisoikeudellinen instrumentti, jossa määrätään

lentokoneiden maanpinnalla aiheuttamien vahinkojen korvausvastuusta. Tarkoituksena on uudistaa yleissopimus kokonaisuudessaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Leinonen, Antti T., lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67713

5. Taustatietoja

Vuoden 1952 yleissopimuksen mukaista vastuujärjestelmää ja erityisesti lentoyhtiön korvausvastuun enimmäismääriä pidetään yleisesti vahinkoa kärsineiden kannalta riittämättöminä. Tästä syystä kaksi sopimusvaltiota on äskettäin sanoutunut irti yleissopimuksesta. Suomi ei ole edes ratifioinut yleissopimusta. Yleissopimuksen uudistamista on valmisteltu asiantuntijatyöryhmässä, jonka ehdotuksen pohjalta hallitusten välinen sopimusvalmistelu on tarkoitus aloittaa.

6. Aikataulu

Asian käsittely aloitettiin kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön (ICAO) oikeudellisessa komiteassa maaliskuussa 2004. Seuraavan kerran asiaa käsitellään oikeudellisessa komiteassa aikaisintaan kesällä 2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Vahingonkorvausvastuun yhtenäistäminen maailmanlaajuisesti selkeyttäisi korvaussääntelyä, helpottaisi vastuiden vakuuttamista ja parantaisi matkustajien korvausoikeudellista asemaa.

8. Muut tiedot

OM 2875/45/2001

7.5 VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIIN ARVOPAPEREIHIN LIITTYVIIN TIETTYIHIN OIKEUKSIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVA YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen mahdollinen allekirjoittaminen ja ratifioiminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yleissopimus on verkko-osoitteessa <http://www.hcch.net/e/conventions/text36e.html>

Arviomuistio 26.5.2003

Lausuntotiivistelmä 1.9.2003

E 98/2002 vp

U 13/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksessa määritellään, minkä maan lakia sovelletaan välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden luovutukseen ja vakuuskäyttöön silloin, kun arvopaperiin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Pääsäännön mukaan sovellettaisiin tilinhaltijan ja välittäjän valitsemaa lakia. Sopimus koskisi myös Suomen arvo-osuusjärjestelmässä arvo-osuustileille merkittyjä arvopapereita.

4. Organisointi

Valmistelijat

Marja Tuokila, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67721

5. Taustatietoja

Yleissopimus on nk. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Yleissopimukseen liittyminen edellyttää sekä EU:n että kansallisen lainsäädännön tarkistamista.

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa 13.12.2002.

EU:n komissio teki 5.1.2004 neuvostolle ehdotuksen päätökseksi yleissopimuksen allekirjoittamisesta yhteisön puolesta. Tarkoitus on, että EU ja jäsenvaltiot allekirjoittaisivat ja ratifioisivat yleissopimuksen yhtäaikaaisesti. Suomen aikataulu on siten riippuvainen EU:n toimista.

Yleissopimuksen allekirjoittamisesta keskusteltiin neuvoston työryhmässä syksyllä 2006 komission yleissopimuksen vaikutuksista laatiman selvityksen pohjalta. Asian käsittely yhteisön tasolla on siten toistaiseksi pysähdyksissä.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimus parantaisi oikeusvarmuutta sovellettavasta laista ja näin tehostaisi ja mahdollisesti lisäisi arvopapereiden vaihdantaa ja vakuuskäyttöä erityisesti rajojen yli. Se myös alentaisi arvopaperimarkkinoiden ja niillä toimivien kustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 7/482/2003

OM028/00/2001

EU290702/0073

7.6 YLEISSOPIMUS VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIA ARVOPAPEREITA KOSKEVISTA YHDENMUKAISISTA AINEELLISOIKEUDELLISISTA SÄÄNNÖISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita koskevia aineellisoikeudellisia säännöksiä. Sopimusneuvotteluissa tavoitteena on varmistaa yleissopimuksen ja Suomen arvo-osuusjärjestelmän riittävä yhteensopivuus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yleissopimusluonnos on Unidroit'n verkkosivuilla osoitteessa <http://www.unidroit.org>

E 106/2005 vp

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus koskisi arvopapereita, joihin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Tällaisia arvopapereita hallitaan moniportaisissa välittäjien ketjuissa mutta myös omistajakohtaisilla arvopaperitileillä, joissa sijoittajalla säilyy suora esineoikeus arvopaperiin ja välitön suhde liikkeeseenlaskijaan. Jälkimmäisistä esimerkkejä ovat Suomen arvo-osuusjärjestelmässä omistajakohtaisille arvo-osuustileille merkityt arvopaperit.

Yleissopimuksessa määrättäisiin mm. välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden hankkimisesta, luovuttamisesta ja käyttämisestä vakuutena sekä arvopapereihin kohdistuvien oikeuksien

etusijajärjestyksestä. Määräyksiä olisi myös arvopapereihin kohdistuvien oikeuksien haltijan suojasta välittäjän maksukyvyttömyystilanteessa samoin kuin eräistä arvopapereiden selvitysjärjestelmiin liittyvistä erityiskysymyksistä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Marjut Jokela, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67703

Marja Tuokila, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67721

5. Taustatietoja

Yleissopimus on ns. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. EU:n komissio on osallistunut neuvotteluihin yhteisön toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä.

6. Aikataulu

Unidroit julkaisi yleissopimusluonnoksen joulukuussa 2004. Yleissopimuksesta on neuvoteltu useissa hallitusten edustajien kokouksissa. Seuraava kokous pidetään toukokuussa 2007

7. Hankkeen vaikutukset

Yhdenmukaistamalla aineellisoikeudellisia säännöksiä yleissopimus vähentäisi erityisesti rajat ylittävään arvopapereiden vaihdantaan ja vakuuskäyttöön liittyviä oikeudellisia riskejä. Siten yleissopimus parantaisi arvopaperimarkkinoiden toimivuutta ja alentaisi markkinoiden ja niillä toimivien kustannuksia.

8. Muut tiedot

EU/2005/1064

OM 3/472/2005

7.7 SOPIMATTOMAT KAUPALLISET MENETTELYT

1. Tavoite ja tehtävät

Sopimattomista kaupallisista menettelyistä annetun direktiivin täytäntöönpano.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/29/EY

Asettamispäätös 5.5.2006

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin täytäntöönpano edellyttää kuluttajansuojalain markkinointia koskevassa 2 luvussa yleislausekkeen täydentämistä yksityiskohtaisilla säännöksillä sopimattomuuden käsitteestä ja sopimattomina pidettävistä menettelyistä.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67672

Jäsenet

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67514

Wilhelmsson, Thomas, professori, Helsingin yliopisto
 Peltonen, Anja, johtaja, Kuluttajavirasto/kuluttaja-asiamies
 Mäkinen, Pentti, johtaja, Keskuskauppakamari
 Hanski-Pitkälampi, Ritva, toimitusjohtaja, Mainostajien Liitto ry
 Paananen, Leena, ekonomi, Markkinointiviestinnän Toimistojen Liitto ry.
 Sario, Tuula, johtava lakimies, Suomen Kuluttajaliitto ry
 Perko, Jari, toimitusjohtaja, Suomen Suoramarkkinointiliitto ry.

Pysyvä asiantuntija
 Kangas, Satu, lakiasioista vastaava johtaja, Viestinnän Keskusliitto ry.

Sihteeri
 Työryhmän jäsen Katri Kummoinen toimii myös työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 12.6.2007, ja kansallisia säännöksiä on ryhdyttävä soveltamaan viimeistään 12.12.2007.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyy 31.5.2007. Valmistelu keskeytettiin Suomen EU-puheenjohtajuuskauden ajaksi. Tämän takia toimikauden päättymisajankohta siirtyy. Mietinnön arvioidaan valmistuvan syksyllä 2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Ei merkittäviä vaikutuksia, koska direktiivi vastaa asiallisesti voimassa olevaa lakia.

8. Muut tiedot

OM 3/471/2003
 OM032:00/2006

7.8 VAKUUTUSSOPIMUSLAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Vakuutussopimuslain tarkistaminen niin, että lain toimivuuden seurannassa ilmi tulleet epäselvyydet ja muut ongelmat voidaan poistaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Seurantatiivistelmä 10.1.2002
 Arviomuistio 10.1.2005
 Työryhmän asettamispäätös 16.2.2005
 Työryhmämietintö 30.8.2006 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2006:16)

3. Keskeinen sisältö

Lain soveltamisalaa ja sen pakottavuutta vakuutuksenottajan hyväksi laajennettaisiin. Vakuutuksenantajalle tulisi velvollisuus perustella päätös, jolla vakuutushakemus hylätään tai vakuutus irtisanotaan. Vakuutuksenantajan velvollisuutta antaa tietoja sijoitussidonnaisista vakuutuksista lisätäisiin. Lisäksi tarkistettaisiin säännöksiä mm. ryhmäetuvakuutuksista, henkivakuutusehtojen muuttamisesta, edunsaajamääräyksestä, korvausvaatimuksen vanhentumisesta ja kanneajasta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67672

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67514

5. Taustatietoja

Vakuutuslakia (543/1994) tuli voimaan 1.7.1995. Lakiin on sen voimaantulon jälkeen tehty vain muun lainsäädännön muuttumisesta johtuneita tarkistuksia.

Oikeusministeriö lähetti etutahoille joulukuussa 2000 tiedustelun vakuutuslakia säännösten toimivuudesta. Saaduista vastauksista laadittiin tiivistelmä, jonka pohjalta oikeusministeriössä järjestettiin kuulemistilaisuus. Oikeusministeriön toimeksiannosta OTT Jaana Norio-Timonen laati arviomuistion lain uudistamistarpeesta.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä saaduista lausunnoista laaditaan tiivistelmä kevään 2007 kuluessa. Tämän jälkeen päätetään jatkotoimista.

7. Hankkeen vaikutukset

Ei merkittäviä vaikutuksia, sillä muutostarpeet rajoittunevat sääntelyn selkeyttämiseen. Sopimuspuolille ei ole tulossa merkittäviä uusia oikeuksia tai velvollisuuksia.

8. Muut tiedot

OM 7/41/2005

OM019:00/2005

7.9 VALMISMATKALAINSÄÄDÄNNÖN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valmismatkalainsäädännön muuttaminen niin, että sen käytännön soveltamisessa ilmi tulleet epäselvyydet, puutteet ja muut ongelmat voidaan poistaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 2.11.2005

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän on valmisteltava hallituksen esityksen muotoon laaditut ehdotukset sekä valmismatkalain että valmismatkaliikkeistä annetun lain muuttamiseksi. Työryhmän on erityisesti selvitettävä seuraavia kysymyksiä:

- lakien yleisen soveltamisalan ja siihen liittyvien keskeisten käsitteiden selkeyttäminen
- vakuusjärjestelmän toimivuus sekä mahdollinen kehittämistarve ja kehittämiskeinot
- matkanjärjestäjän tiedonantovelvoitteita koskevan sääntelyn selkeyttäminen sekä mahdollinen tarve siirtää asetukseen sisältyvät tiedonantovelvoitteet lain tasolle.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67672

Jäsenet

Uotila, Sina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67743

Knuuti, Tuomo, vanhempi hallitussihteeri, kauppa- ja teollisuusministeriö

Kaakkola, Jukka, lakimies, Kuluttajavirasto/kuluttaja-asiamies

Pollari, Helena, lakiasiainjohtaja, Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto SHR ry

Sario, Tuula, johtava lakimies, Suomen Kuluttajaliitto ry

Hämäläinen, Hannu, toimitusjohtaja, Suomen matkatoimistoalan liitto ry

Lisäksi jäseninä toimivat apulaisjohtaja Päivi Hentunen, Kuluttajavirasto/kuluttaja-asiamies, erityisesti valmisteltaessa valmismatkaliikkeistä annetun lain muuttamista, ja apulaisjohtaja Päivi Laatikainen-Mattsson, Suomen matkatoimistoalan liitto ry, erityisesti valmisteltaessa valmismatkan muuttamista.

Sihteerit

Työryhmän jäsen Sina Uotila toimii työryhmän sihteerinä erityisesti valmisteltaessa valmismatkalain ja jäsen Tuomo Knuuti valmismatkaliikkeistä annetun lain muuttamista koskevaa hallituksen esitysluonnosta.

5. Taustatietoja

Suomen matkatoimistoalan liitto ry on eri yhteyksissä kiinnittänyt huomiota valmismatkalainsäädännön ongelmakohtiin, erityisesti säädösten soveltamisen kannalta keskeisen valmismatkan käsitteen tulkinnanvaraisuuteen. Töölön Matkatoimisto Oy:n vuonna 2005 alkaneen konkurssimenettelyn yhteydessä tuli ilmi, ettei toimiston Kuluttajavirastolle asettama vakuus riitä kattamaan matkustajien menetyksiä siten kuin valmismatkaliikkeistä annetun lain 8 §:ssä edellytetään. Aasian luonnonkatastrofia koskevan onnettomuustutkintakeskuksen tutkintaselostuksen (A 2/2004 Y) toimenpidesuosituksen mukaan tulisi ryhtyä toimenpiteisiin matkailualan velvoittamiseksi viestittämään asiakkaille riskeistä mukaan lukien luonnononnettomuusriskit.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyi 31.12.2006. Valmistelu keskeytettiin Suomen EU-puheenjohtajuuskauden ajaksi. Tämän takia päättymisajankohta siirtyy. Mietinnön arvioidaan valmistuvan huhtikuun 2007 loppuun mennessä.

7. Hankkeen vaikutukset

Valmismatkan käsitteen selventäminen johtanee siihen, että tietyt matkailupalvelut, jotka valvontaviranomainen on tulkinnut valmismatkoiksi, jäävät tarkistetun käsitteen ja vastaavasti vakuusvaatimusten ulkopuolelle. Toisaalta käsitteen piiriin tulee matkakokonaisuuksia, joita ei nykyisin pidetä valmismatkoina, erityisesti ns. vaihto-oppilasmatkat. Matkanjärjestäjille vakuuksista aiheutuvien kustannusten arvioidaan kokonaisuutena vähenevän. Matkustajien taloudellinen riski konkurssitilanteissa kasvaa yksittäisten halpojen palvelujen osalta mutta paranee kalliiden vaihto-oppilasmatkojen osalta.

8. Muut tiedot

OM 20/41/2005

OM048:00/2005

7.10 EU-KULUTUSLUOTTODIREKTIIVIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiivin tavoitteena on mahdollistaa avoimempien ja tehokkaampien kulutusluottomarkkinoiden luominen sekä taata sellainen kuluttajansuojan taso, jolla luottojen vapaa liikkuvuus voidaan toteuttaa parhaalla mahdollisella tavalla luotonantajien ja kuluttajien kannalta. Uusi direktiivi korvasi vuodelta 1987 peräisin olevan direktiivin 87/102/ETY.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2002)443 lopullinen, direktiiviehdotus

U 64/2002 vp

TaVL 18/2002 vp

KOM(2004) 747 lopullinen, komission muutettu ehdotus

KOM(2005) 483 lopullinen, komission muutettu ehdotus

3. Keskeinen sisältö

Komission lokakuussa 2005 antama muutettu ehdotus on soveltamisalaltaan alkuperäistä ehdotusta suppeampi. Kaikki kiinnitysluotot on suljettu direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Ehdotus ei enää myöskään koske vakuussopimuksia eikä yli 50 000 euron suuruisia luottoja. Alle 300 euron suuruisia luottoja koskee vain osa ehdotuksen säännöksistä.

Direktiiviehdotukseen on lisätty ns. vastavuoroisen tunnustamisen periaate. Periaatteen soveltaminen näyttäisi johtavan käytännössä siihen, että Rooman yleissopimuksen määräykset kuluttajan asuinpaikkavaltion lain soveltamisesta sivuutetaan. Valtaosa jäsenvaltioista hyväksyy lähtökohdaksi täysharmonisoinnin, mutta suhtautuu kielteisesti vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen. Ehdotus ei enää sisällä kieltoa tarjota luottoja luotonantajan toimitilojen ulkopuolella eikä säännöksiä perinnästä tai luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröintivelvollisuudesta.

4. Organisointi

Valmistelija

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67514

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Euroopan parlamentti sai päätökseen direktiiviehdotuksen 1. käsittelyn huhtikuussa 2004.

Parlamentin IMCO-valiokunta on tilannut analyysin muutetun direktiiviehdotuksen taloudellisista vaikutuksista. Analyysin on määrä valmistua huhtikuussa 2007.

Neuvotteluja jatketaan neuvoston työryhmässä. Neuvottelujen kulusta riippuen puheenjohtajavaltion Saksan tarkoituksena on antaa uusi kokonaisehdotus maaliskuussa 2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Ehdotetussa muodossa (mm. kuluttajalle korvausvelvollisuus luoton ennenaikaisesta takaisinmaksusta) direktiivi heikentäisi kilpailua luottomarkkinoilla. Luotonantajien kustannuksia lisäisivät yksityiskohtaiset tiedonantovelvollisuutta koskevat säännökset.

8. Muut tiedot

OM 40/461/2002

EU/230902/0691

7.11 EU:N ASUNTOLUOTTOJA KOSKEVA SÄÄNTELY

1. Tavoite ja tehtävät

Asuntoluottoja koskevan yhteisösääntelyn tarpeen arvioiminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimialan ja kuluttajajärjestöjen edustajista koostuvan työryhmän, ns. Forum Groupin raportti, joulukuu 2004

KOM(2005) 327 lopullinen, vihreä kirja

Oikeusministeriön lausunto komissiolle vihreästä kirjasta, 29.11.2005

E 109/2005 vp

TaVP 96/2005 vp

Report of the Mortgage Funding Expert Group

Mortgage Industry and Consumers Expert Group, Final Report

3. Keskeinen sisältö

Selvitetään, onko yhteisötasolla tarpeen säätää asuntoluotoista ja muista sellaisista luotoista, joiden vakuutena on kiinteistö, tai ryhtyä muihin toimenpiteisiin rajat ylittävien kiinnitysluottomarkkinoiden toiminnan edistämiseksi.

4. Organisointi

Valmistelija

Kummoinen Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67514

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Komission tarkoituksena on antaa asiaa koskeva valkoinen kirja kesäkuussa 2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Taloudellisia vaikutuksia voidaan arvioida luotettavasti vasta, kun on päätetty mahdollisten säädösehdotusten sisällöstä. Komissio on arvioinut, että yhdentyvät kiinnitysluottomarkkinat voisivat nostaa EU:n bruttokansantuotetta ja yksityistä kulutusta.

8. Muut tiedot

OM 4/471/2005

EU/2005/1220

7.12 EU:N KULUTTAJANSUOJAOIKEUDEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Komission tarkoitus on uudistaa kaikkiaan kahdeksan kuluttajansuojadirektiiviä (kotimyynti, koh-
tuuttomat sopimusehdot, etämyynti, aikaosuudet eli timeshare, pakettimatkat, hintamerkin-
nät, kulu-
tustavaran kauppa sekä kieltokanteet).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2006) 744 lopullinen, vihreä kirja

3. Keskeinen sisältö

Vihreä kirja sisältää selvityksiä yllä mainittujen direktiivien täytäntöönpanosta, esille tulleista ongelmista ja uudistustarpeista. Kirjassa esitetään jäsenvaltioille ja etutahoille kommentoitaviksi lukuisia kysymyksiä ja ratkaisuvaihtoehtoja, jotka koskevat mm. uudistuksen toteuttamistapaa (tarkistetaanko direktiivit sektorikohtaisesti vai pyritäänkö saamaan aikaan kuluttajasopimuksia yleisesti koskeva säädös, jonka lisäksi tehtäisiin tarpeen mukaan tarkistuksia sektorikohtaisiin direktiiveihin). Lisäksi kysymykset koskevat harmonisoinnin tasoa sekä kohtuuttomia sopimusehtoja ja kulu-
tustavan kauppaa koskevien direktiivien yksityiskohtaisia tarkistustarpeita. Komission mukaan näiden direktiivien nykyinen sääntely voisi tarkistettuna muodostaa uuden horisontaalisen sopimusoikeudellisen säädöksen perussisällön.

4. Organisointi

Valmistelija

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67672

5. Taustatietoja

Uudistus liittyy Euroopan sopimusoikeutta koskevaan laajaan hankkeeseen, ja siinä on tarkoitus käyttää hyväksi sopimusoikeushankkeessa valmisteltavaa ns. yhteistä viitekehystä (Common Frame of Reference). CFR sisältäisi sopimusoikeuden periaatteita, määritelmiä ja mallisääntöjä.

6. Aikataulu

Kommentit vihreästä kirjasta on toimitettava komissiolle 15.5.2007 mennessä. Sen jälkeen komissio päättää jatkotoimista.

7. Hankkeen vaikutukset

Ei vielä arvioitavissa.

8. Muut tiedot

OM 1/471/2007

EU/2007/0692

8. YHTIÖOIKEUS

8.1 ASUNTO-OSAKEYHTIÖLAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Asunto-osakeyhtiölain uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 24.7.2003.

Lausuntotiivistelmä 12.2.2004 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:6)

Työryhmän asettamispäätös 18.5.2004

Seurantaryhmän asettamispäätös 28.5.2004

Työryhmän väliraportti 31.3.2005 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2005:11)

Tiivistelmä väliraportista saaduista lausunnoista 16.6.2005

Työryhmän mietintö 10.5.2006 (Oikeusministeriö, Työryhämietintö 2006:9)

Lausuntopyyntö Asunto-osakeyhtiölakityöryhmän mietinnöstä 17.5.2006

3. Keskeinen sisältö

Uudistuksen lähtökohtana on edistää asunto-osakeyhtiömuotoista asumista siten, että se voidaan järjestää osakkaiden kannalta mahdollisimman tehokkaasti, turvallisesti ja riittävän ennakoitavalla tavalla. Lisäksi pyritään lain selkeyteen ja helppolukuisuuteen. Laissa otetaan myös huomioon osa-
keyhtiölain kokonaisuudistus ja muu yhtiölainsäädännön kehitys.

Selvitetään lain uudistustarpeet, jotka liittyvät kunnossapitoon, osakkaan muutostöihin sekä osakkaan ja yhtiön vastuuta koskeviin säännöksiin. Samassa yhteydessä on tarkoituksenmukaista käsitellä näihin läheisesti liittyviä vastikesäännöksiä. Lisäksi selvitetään ongelmallisiksi koettujen yksityiskohtaisten säännösten (esim. lain soveltamisala, asunto-osakeyhtiön tarkoitus ja toimiala, osakkaan maksuvelvollisuus, yhtiön perusparannukset, yhtiökokous, yhtiön hallinto) uudistustarve.

4. Organisointi

Valmistelija

Jauhainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 09-16067664

5. Taustatietoja

Asunto-osakeyhtiölaki (AOYL, 809/1991) tuli voimaan vuonna 1992. Perusparannusta, uudistusta, lisärakentamista ja lisäalueen hankkimista koskevaan asunto-osakeyhtiön yhtiökokouksen päätökseen sovellettavien säännösten muutos tuli voimaan vuonna 2001 (316/2001). Muut asunto-osakeyhtiölakiin tehdyt muutokset ovat liittyneet muun lainsäädännön muutoksiin.

Asunto-osakeyhtiöiden ja osakkaiden tekemien korjausten, uudistusten ja lisärakentamisen tarve kasvaa, kun rakennuskanta ja asukkaat ikääntyvät ja asukaskunta, rakennustekniikka, asumispalvelut ja asuinkiinteistöjä koskevat viranomaisvaatimukset muuttuvat. Samat tekijät lisäävät tarvetta myös muihin järjestelyihin ja vastuusuhteiden selventämiseen asunto-osakeyhtiöissä. Muilta osin AOYL on osoittautunut pääosin toimivaksi.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettaneen talvella 2007-2008. Uusi laki tulee voimaan aikaisintaan vuoden 2008 loppupuolella.

7. Hankkeen vaikutukset

Kunnossapitovastuuta ja yhtiön päätöksentekoa sekä kunnossapidon suunnittelua, toteutusta ja

valvontaa koskevan sääntelyn selventäminen parantaa asunto-osakeyhtiöiden rakennusten ja kiinteistöjen kunnossapidon tasoa ja suunnitelmallisuutta. Sama koskee osakkeenomistajan muutostöitä sekä yhtiön perusparannuksia ja uudistuksia koskevan sääntelyn selventämistä.

Osakkeenomistajan ja yhtiön oikeuksia ja velvollisuuksia koskevan sääntelyn ja vahingonkorvausvastuun selventämisen myötä osakkeenomistajat ja yhtiö voivat nykyistä paremmin ennakoida toimintansa seuraukset.

8. Muut tiedot

OM 11/41/2003

OM043:00/2003

8.2 RAJAT YLITTÄVIEN SULAUTUMISIEN JA JAKAUTUMISIEN YHTIÖOIKEUDELLINEN SÄÄNTELY

1. Tavoite ja tehtävät

Pääomayhtiöiden rajat ylittäviä sulautumisia koskevan direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarvittava yhtiöoikeudellinen sääntely.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Pääomayhtiöiden rajat ylittäviä sulautumisia koskeva direktiivi 2005/56/EY

EY-tuomioistuimen tuomio C-411/03 (Sevic Systems AG)

Työryhmän asettamispäätös 11.7.2006

Rajat ylittävien sulautumisien ja jakautumisien yhtiöoikeudellinen sääntely -työryhmän mietintö 3.1.2007 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2006:23)

Lausuntopyyntö 9.1.2007

3. Keskeinen sisältö

Rajat ylittäviä sulautumisia koskevan direktiivin tarkoituksena on helpottaa eri jäsenvaltioista olevien pääomayhtiöiden välisiä sulautumisia. Osassa jäsenvaltiosta on alustavasti arvioitu EY-tuomioistuimen Sevic-tuomion tuomion tarkoittavan sitä, että yhtiöillä voi olla oikeus toteuttaa myös rajat ylittävä jakautuminen suoraan perustamissopimuksesta ilmenevän sijoittautumisvapauden nojalla.

Työryhmä ehdotti osakeyhtiölain ja osuuskuntalain sekä asunto-osakeyhtiö-, rekisteri-, luottolaitos- ja arvopaperilainsäädännön lainsäädännön muuttamista siten, että Suomessa rajat ylittäviä sulautumisia koskeva sääntely koskisi yksityisiä ja julkisia osakeyhtiöitä, osuuskuntia, keskinäisiä kiinteistöosakeyhtiöitä ja säästöpankkeja. Lisäksi työryhmässä arvioitiin alustavasti, että direktiivin soveltamisalaan kuuluisi myös sellainen suomalainen keskinäinen vakuutusyhtiö, jonka takuupääoma tuottaa osakkuuden yhtiössä.

Direktiivin mukaan rajat ylittävään sulautumiseen sovellettaisiin pääosin kansallisia sulautumissäännöksiä. Työryhmän ehdottama sääntely vastaa vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta kansallisen sulautumisien sääntelyä sekä eurooppayhtiö- ja eurooppaosuuskuntalainsäädäntöä.

Työryhmä ehdotti kansallisten tarpeiden ja EY-tuomioistuimen Sevic-tuomion perusteella myös rajat ylittävän jakautumisen sääntelyä osakeyhtiölaissa ja osuuskuntalaissa. Ehdotettu säännöstö perustuu pääosin rajat ylittäviä sulautumisia ja kansallista jakautumista koskeviin säännöksiin.

Lisäksi työryhmä ehdotti, että osuuskuntien kansallisia sulautumisia ja jakautumisia koskevat säännökset muutetaan soveltuvin osin uuden osakeyhtiölain mukaisiksi.

4. Organisointi

Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, (puh. 09-160 67664)

5. Taustatietoja

Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin edellyttämä lainsäädäntö ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 15.12.2007.

Säästöpankkilakiin tarvittavat muutokset valmistellaan hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä yhteistyössä valtiovarainministeriön ja säästöpankkeja edustavien tahojen kanssa. Vakuutusyhtiöläkiin tarvittavat muutokset valmistellaan erikseen sosiaali- ja terveysministeriön johdolla vakuutusyhtiölain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Direktiivissä säädetään myös henkilöstön osallistumisesta sulautumisen yhteydessä. Työministeriö vastaa direktiivin näiden säännösten voimaansaattamiseksi tarvittavan kansallisen sääntelyn valmistelusta.

6. Aikataulu

Työryhmän mietinnöstä on pyydetty lausunnot 9.3.2007 mennessä. Hallituksen esitys annetaan viimeistään syyskuun alussa 2007. Ehdotettavan lainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan 15.12.2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Konsernirakenteesta luopuminen voi vähentää useassa valtiossa toimivan yrityksen hallintokuluja ja tehostaa sen pääoman käyttöä. Tästä hyötyvät erityisesti luvanvaraista rahoitus- tai vakuutustoimintaa harjoittavat suuret yritykset.

Mahdollisuus rajat ylittävään sulautumiseen ja jakautumiseen lisää jäsenvaltioiden välistä kilpailua yrityksistä, mikä puolestaan voi vaikuttaa siihen, miten yhtiö-, vero- ja työlainsäädäntöä jatkossa kehitetään. Rajat ylittävän sulautumisen ja jakautumisen käyttökelpoisuuteen vaikuttavaa verosääntelyä ei ole vielä kattavasti arvioitu. Rajat ylittävän sulautumisen ja jakautumisen yleistymisen voi heikentää verovalvonnan tasoa.

Rajat ylittävällä sulautumisella ja jakautumisella ei ole välittömiä vaikutuksia osakkaiden, jäsenten eikä sijoittajien asemaan eikä suomalaisten yritysten henkilöstöön. Jos kuitenkin suomalainen yritys sulautuu tai jakautuu toiseen valtioon rekisteröitävään yritykseen, Suomen palkkaturvalainsäädäntöä ei enää sovelleta ulkomailla työskentelevään työntekijään, vaikka hänen kotipaikkansa olisi Suomessa.

Talletussuojaa ja sijoittajien korvausjärjestelmää koskevassa sääntelyssä ei ole otettu huomioon rajat ylittävää sulautumista eikä jakautumista. Rajat ylittävän sulautumisen ja jakautumisen sääntelyn myötä voi syntyä tarve yhdenmukaista tätä sääntelyä. Myös rahamarkkinayrityksen velvollisuus säilyttää toimintavarmuus valmiuslainsäädännössä tarkoitettussa kriisitilanteessa voi osoittautua ongelmalliseksi kotipaikan siirron yhteydessä.

Kaupparekisteriviranomaisen tehtävien määrä kasvaa jonkin verran. Kustannukset katetaan rekisteröintivelvollisilta suoritteista perittävillä maksuilla.

EY-tuomioistuimen oikeuskäytäntö huomioon ottaen direktiivin välittömät vaikutukset voivat olla vähäiset, koska oikeuskäytännön mukaan rajat ylittävä sulautuminen ja jakautuminen voi olla sallit-

tua suoraan sijoittautumisvapauden perusteella. Toisaalta direktiivi luonee oikeusvarmuutta ja ennakoitavuutta, mikä helpottanee sulautumisia ja jakautumisia.

Rajat ylittäviä sulautumisia koskeva direktiivi ja EY tuomioistuimen oikeuskäytäntö vähentävät olennaisesti eurooppayhtiö- ja eurooppaosuuskunta-muodon merkitystä.

8. Muut tiedot

OM 8/41/2006

OM028:00/2006

8.3 YHDISTYSLAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Yhdistyslain tarkistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

-

3. Keskeinen sisältö

Ensivaiheessa selvitetään tarkistamistarpeita ottaen huomioon mm. kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman yhteydessä esitetyt näkemykset.

4. Organisointi

Valmistelijat

Pulkkinen Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67702

Jauhainen Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67664

5. Taustatietoja

Yhdistyslaki (503/1989) tuli voimaan 1.1.1990. Yhdistysrekisterin pito siirrettiin lain 1.1.1995 voimaan tulleella muutoksella oikeusministeriöstä patentti- ja rekisterihallitukseen. Muuten lakiin on sen voimassaoloaikana tehty lähinnä muun lainsäädännön muutoksista johtuvia ja muita vähäisiä tarkistuksia.

6. Aikataulu

Yhdistyslain tarkistamistarvetta koskeva arviomuistio laaditaan kevään 2007 aikana. Jatkotoimenpiteistä päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Vaikutuksia voidaan arvioida vasta myöhemmin.

8. Muut tiedot

OM 18/41/2006

8.4 SÄÄTIÖLAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Säätiölain tarkistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Patentti- ja rekisterihallituksen aloite säätiölain uudistamisesta 1.7.2005

Lausuntopyyntö patentti- ja rekisterihallituksen aloitteesta 29.11.2005 (lisäjakelu 21.12.2005)

3. Keskeinen sisältö

Ensivaiheessa selvitetään tarkistamistarpeet ottaen huomioon mm. patentti- ja rekisterihallituksen aloite ja siitä saadut lausunnot.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 160 67702

5. Taustatietoja

Säätiölaki on vuodelta 1930. Lakia on viimeksi merkittävästi tarkistettu vuonna 1987, minkä lisäksi lain 1.1.1995 voimaan tulleella muutoksella säätiörekisterin pito ja säätiövalvonta siirrettiin oikeusministeriöstä patentti- ja rekisterihallitukseen. Tämän jälkeen lakiin on tehty lähinnä muun lainsäädännön muutoksista johtuvia ja muita vähäisiä tarkistuksia.

6. Aikataulu

Säätiölain tarkistamistarvetta koskeva arviomuistio laaditaan kevään 2007 aikana. Jatkotoimenpiteistä päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Vaikutuksia voidaan arvioida vasta myöhemmin.

8. Muut tiedot

OM 11/42/2005

8.5 EU-DIREKTIIVIEHDOTUS OSAKKEENOMISTAJAN ÄÄNIOIKEUDEN KÄYTTÄMISESTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviin tarkoituksena on helpottaa ulkomaisten sijoittajien äänivallan käyttämistä pörssiyrityksissä ja muissa säännellyn kaupankäynnin kohteena olevissa yhtiöissä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 685 lopullinen

U 11/2006 vp

TaVL 12/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksen mukaan direktiiviä sovelletaan sellaiseen osakkeiden liikkeeseenlaskijaan, jonka sääntömääräinen kotipaikka on EU-valtiossa ja jonka osakkeet on otettu säännellyn kaupankäynnin kohteeksi.

Direktiivissä säädettäisiin osakkaiden oikeuksien vähimmäistasosta. Säännökset koskisivat mm. yhtiökokoukseen osallistumisen ja äänioikeuden käyttämisen yhdenvertaista turvaamista. Yksityiskohtaisia säännöksiä olisi mm. yhtiökokouksen kutsuajasta, kutsun sisällöstä, kokousmateriaalin ja pöytäkirjan pitämisestä saatavana, oikeudesta saada asia käsiteltyksi kokouksessa sekä tehdä päätösehdotuksia ja kysymyksiä. Direktiivin mukaan jäsenvaltioissa olisi siirryttävä yhtiökokoukseen ilmoittautumisen ja osallistumisen suhteen täsmäytyspäiväkäytäntöön (ns. record date). Lisäksi jäsenvaltion olisi sallittava etaosallistumisen järjestäminen yhtiökokoukseen sähköisten välineiden avulla ja postitse. Direktiivissä säädettäisiin myös äänioikeuden käyttämisestä silloin, kun osakeoikeuksia hallitaan moniportaisessa arvopaperien säilytysjärjestelmässä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67702

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67664

5. Taustatietoja

Säätelytarvetta on käsitelty EU:n komission yhtiöoikeuden toimintasuunnitelmassa vuodelta 2003. Komissio on järjestänyt säätelytarpeesta kaksi julkista kuulemistä vuosina 2004 ja 2005.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely EU:n neuvoston työryhmässä on alkanut helmikuussa 2006. Myös ehdotuksen parlamenttikäsittely on aloitettu. Direktiivin sisällöstä on saavutettu poliittinen yhteisymmärrys.

7. Hankkeen vaikutukset

Ehdotus voi jossain määrin vähentää suomalaisille sijoittajille aiheutuvia kustannuksia äänivallan käyttämisestä muista EU-maista olevissa yhtiöissä. Ehdotuksesta ei aiheudu merkittäviä lisäkustannuksia suomalaisille liikkeeseenlaskijoille.

8. Muut tiedot

OM 1/472/2006

EU/2006/0481

8.6 EU:N KOMISSION YHTIÖOIKEUDEN TOIMINTASUUNNITELMAN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Vaikuttaminen komission yhtiöoikeuden toimintasuunnitelman uudistamiseen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission lausuntopyyntö, http://europa.eu.int/comm/internal_market/company/consultation/index_en.htm

Oikeusministeriön lausunto toimintasuunnitelmasta 31.3.2006

Komission yhteenveto lausunnoista, http://ec.europa.eu/internal_market/company/consultation/index_en.htm#060706

Oikeusministeriön yhteenveto erilajisten osakkeiden käyttöä koskeviin komission kysymyksiin saadusta lausuntopalautteesta 20.3.2006

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67664

Pulkkinen Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67702

5. Taustatietoja

Komission vuonna 2003 julkistaman yhtiöoikeuden toimintasuunnitelman lyhyen aikavälin tavoitteisiin liittyvät direktiiviehdotukset on pääosin annettu.

Vuoden 2005 lopussa komissio käynnisti yhtiöoikeuden toimintasuunnitelman uudistuksen, jonka tavoitteena on Euroopan kilpailukyvyn parantaminen mm. yritysten hallinnollista taakkaa vähentämällä ja sääntelyn laatua muutenkin parantamalla. Komission saamista lausunnoissa suurin osa lausunnonantajista oli sitä mieltä, että lähiaikoina EU-tasolla tulisi ryhtyä vain sellaisiin rajat ylittäviin tilanteisiin liittyviin sääntelytoimiin, jotka tarjoavat yrityksille uusia vaihtoehtoja toimintansa järjestämiseen (lähinnä direktiivi kotipaikan siirtämisestä toiseen jäsenvaltioon ja pk-eurooppayhtiötä koskevan selvitystyön jatkaminen).

Suomen kannalta toimintasuunnitelman yleiset tavoitteet ovat hyväksyttäviä. Suomi suhtautuu myönteisesti toimintasuunnitelman, erityisesti yksityiskohtaisempien tavoitteiden ja käytettävien keinojen, uudelleen arviointiin. Suomi järjesti lokakuussa 2006 yhtiöoikeus-konferenssin, jonka aiheena oli EU:n yhtiöoikeudellisen sääntelyn valmistelun kehittäminen ja osakkaan äänioikeuteen vaikuttavista järjestelyistä käytävän keskustelun syventäminen. Konferenssin tarkoituksena oli lisätä EU:n yhtiöoikeudellisen sääntelyn valmistelun avoimuutta ja laatua paremman sääntelyn periaatteiden mukaisesti.

6. Aikataulu

Komissaari McCreevy esitteli marraskuussa 2006 komission lausuntokierroksen tulokset ja selvitti yksityiskohtaisemmin komission vuoden 2007 työsuunnitelmaa yhtiöoikeuden osalta seuraavasti:

- yhtiöoikeudesta tulee paremman sääntelyn pilottihanke
- käynnistetään selvitykset yksityisen eurooppayhtiön (European Private Company) vaikutuksista ja eurooppalaisen säätiömuodon tarpeellisuudesta
- käynnistetään keväällä 2007 EU-yhtiöoikeuden yksinkertaistaminen
- jatketaan keskustelua äänivaltaerojen poistamisen tarpeellisuudesta
- arvioidaan tarvetta tilintarkastajan vastuun rajoittamiseen
- laaditaan selvitys vaihtoehtoisesta pääomajärjestelmästä julkisille osakeyhtiöille

Komission selvitys osakkeenomistajan äänioikeuteen vaikuttavista järjestelyistä valmistunee keväällä 2007. Komission selvitys vaihtoehtoisesta pääomajärjestelmästä valmistunee syksyllä 2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Toimintasuunnitelman uudistaminen voi parantaa EU:n lainsäädännön laatua, millä voi olla myönteisiä välillisiä vaikutuksia pitkällä aikavälillä erityisesti osakeyhtiömuotoisten yritysten kannalta.

8. Muut tiedot

OM 1/472/2003

9. ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS

9.1 KULJETUSVÄLINEITÄ KOSKEVIEN KIINNITYSJÄRJESTELMIEN YHTENÄISTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Yhtenäisen lain säätäminen kuljetusvälineiden velkakiinnitykseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan mietintö (KM 1993:44)

3. Keskeinen sisältö

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki alusten, ilma-alusten sekä ajoneuvojen kiinnittämistä ja panttaamista velan vakuudeksi. Uudella lailla korvattaisiin nykyiset, eri kuljetusvälineitä koskevat erillislait. Kiinnityskelpoisia olisivat rekisteröidyt ja tyypillisesti elinkeinotoiminnassa käytettävät kuljetusvälineet. Ehdotuksen mukaan kuljetusvälineiden kiinnittämisessä siirrytään panttikirjajärjestelmään, joka on jo käytössä kiinteistöjen osalta. Ehdotetussa laissa olisi säännöksiä muun muassa kiinnitysmenettelystä ja valtion vahingonkorvausvastuusta sekä panttioikeuden sisällöstä.

4. Organisointi

Valmistelija

Jokela, Marjut, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67703

5. Taustatietoja

Kuljetusvälineiden velkakiinnitystoimikunnan mietintö (KM 1993:44). Mietintö on ollut lausuntokierroksella ja siitä on tehty tiivistelmä.

6. Aikataulu

Jatkovalmistelun aikataulusta ei ole päätetty. Asiassa on syytä seurata ratkaisuja, joita tehdään liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista tehdyn yleissopimuksen täytäntöönpanossa.

7. Hankkeen vaikutukset

Vaikutuksia ei voida arvioida tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

Dnro 1984/061/91

OM0196:00/06/01/1998

9.2 SÄHKÖINEN KIINTEISTÖN KAUPPA JA PANTTAUS

1. Tavoite ja tehtävät

Sähköisen kiinteistön kaupan, panttauksen ja kirjaamismenettelyn edellyttämä lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan I osamietintö 20.12.2004 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:6)

HE 75/2005 vp 10.6.2005

Toimikunnan loppumietintö 19.1.2006 (Oikeusministeriö, Komiteamietintö 2006/1)

Lausuntotiivistelmä 28.12.2006 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:27)

3. Keskeinen sisältö

Maakaaren otettaisiin säännökset siitä, miten kiinteistön kauppakirja, panttikirja ja kirjaamishakemus voitaisiin tehdä sähköisessä muodossa ja miten niitä käsiteltäisiin käräjäoikeudessa. Oikeusministeriön ylläpitämistä asiointijärjestelmistä säädettäisiin laissa. Lisäksi lakiin otettaisiin täydentäviä säännöksiä lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin tietojen käsittelystä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Jokela, Marjut, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p 160 67703

5. Taustatietoja

Kiinteistön kauppaa, panttausta ja kirjaamisjärjestelmää koskevat säännökset ovat maakaarissa (540/1995), joka tuli voimaan 1.1.1997. Nykyisen lainsäädännön mukaan kiinteistön kauppakirja ja panttikirja ovat aina kirjallisia. Käytännössä myös kirjaamishakemukset tehdään kirjallisesti.

Sähköinen kiinteistön vaihdanta ja sähköinen asiointi edellyttävät lainsäädännöllisten esteiden poistamista ja monipuolisten sähköisten palvelujen kehittämistä. Hanke liittyy hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaan.

Kiinteistötietojärjestelmän omistajatietojen ajantasaisuutta ja sen parantamismahdollisuuksia on selvitetty 9.12.2002 valmistuneessa mietinnössä.

6. Aikataulu

Toimikunnan ehdotuksesta saaduista lausunnoista on laadittu tiivistelmä syksyllä 2006.

Jatkovalmistelun aikataulusta ei ole päätetty.

7. Hankkeen vaikutukset

Lainmuutos tarjoaisi kiinteistön kaupassa ja luottojärjestelyissä vaihtoehtoisen toimintatavan, joka olisi nykyistä menettelyä vaivattomampi ja edullisempi. Sähköiset palvelut vähentäisivät merkittävästi yksityishenkilöiden sekä rahoituslaitosten ja muiden kiinteistöalalla toimivien kustannuksia.

Sähköinen asiointi vähentäisi viranomaisten rutiinitehtäviä. Uudistuksella olisi merkittäviä henkilöstövaikutuksia käräjäoikeuksissa. Oikeusministeriön kustannussäästön on arvioitu olevan noin 2,5-3,5 miljoonaa euroa vuodessa. Taloudelliset hyödyt edellyttävät kuitenkin melko suurta sähköisten asiointipalvelujen käyttöä.

Asiointijärjestelmien rakentamiskustannukset on arvioitu noin 3,4 miljoonaksi euroksi ja vuotuiset käyttökustannukset noin 1 miljoonaksi euroksi. Kustannukset katettaisiin käyttömaksuilla.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2004

OM016:00/2004

9.3 VESILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Uudistuksen tavoitteena on vesilainsäädännön selkeyttäminen ja ajanmukaistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 22.3.2000

Toimikunnan mietintö 16.6.2004, (Oikeusministeriö, Komiteamietintö 2004:2)

Työryhmän asettamispäätös 1.6.2005

Lausuntotiivistelmä 12.8.2005 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2005:20)

Työryhmän mietintö 16.6.2006, (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2006:13)

Lausuntotiivistelmä 23.1.2007 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:26)

3. Keskeinen sisältö

Vesilain uudistamista valmistelleet vesilakitoimikunta ja vesilakityöryhmä ehdottavat vesilain uudistamista kokonaisuudessaan. Uudistuksella ajanmukaistettaisiin vesilain sääntelytekniikka. Vesien käyttöä ja vesitaloushankkeita koskevassa aineellisessa sääntelyssä ei tapahtuisi merkittäviä muutoksia. Vesioikeudellisten menettelyiden tehostamisen myötä katselmustoimituksesta ja lopputarkastuksesta voitaisiin luopua. Uudistuksen yhteydessä tehtäisiin muutoksia useisiin vesilakia sivuaviin lakeihin. Uudistus selkeyttäisi vesilain, ympäristönsuojelulain sekä maankäyttö- ja rakennuslain välisiä suhteita vesiasioissa.

4. Organisointi

Valmistelija

Salila, Jari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67706

5. Taustatietoja

Vesilainsäädäntöä on muutettu osittaistarkistuksin useaan otteeseen. Lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten johdosta vesilainsäädäntö on tarpeen tarkistaa ja ajanmukaistaa kokonaisuudessaan.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettaneen syksyllä 2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Uudistus selkeyttää yleisesti vesilain järjestelmää ja menettelyä vesiasioissa. Vesien yleiskäytössä ja vesitaloushankkeiden sääntelyssä ei tapahdu merkittäviä muutoksia.

Uudistus tehostaa pienten vesitaloushankkeiden ja ojitustoiminnan valvontamahdollisuuksia, purojen suojelua ja parantaa vesistöjen kunnostushankkeiden toteuttamisedellytyksiä. Vesitaloushankkeista johtuvat kalataloudelliset menetykset voitaisiin kompensoida aiempaa joustavammin. Uudistus tehostaisi vesiasioden käsittelyä ja nopeuttaisi laajojen lupa-asioiden käsittelyä ympäristölupavirastossa.

8. Muut tiedot

OM 7/021/2004

OM191:00/06/06/2000

10. MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ

10.1 YRITYSSANEERAUSLAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Yrityssaneerausta koskevan lainsäädännön tarkistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tiivistelmä lausunnoista 30.11.2004

Työryhmän asettamispäätös 20.1.2005

Työryhmämietintö (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2006:5)

Työryhmämietinnön liitteet (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:4)

Lausuntotiivistelmä 26.9.2006 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:22)

HE 152/2006 vp 29.9.2006

EV 246/2006vp 13.2.2006

3. Keskeinen sisältö

Yrityssaneerauslainsäädäntö tuli voimaan vuonna 1993. Lakia on eräin osin tarkistettu, mutta lainsäädännön toimivuutta ja siinä ilmenneitä epäkohtia ei ole laajemmin arvioitu.

Hyväksytyllä lailla tarkistetaan mm. säännöksiä saneerausohjelman hyväksymisen edellytyksistä, saneerausvelkojen määrittelystä, selvittäjäksi määräämisestä ja velkojatoimikuntien kokoonpanosta.

4. Organisointi

Valmistelija

Lehtimäki, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 160 67719

5. Taustatietoja

Hanke liittyy osaltaan pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan, johon sisältyvän yrittäjyyden politiikkaohjelman mukaan on tarkoitus kehittää konkurssi-, yrityssaneeraus- ja muuta maksukyvyttömyyslainsäädäntöä elinkelpoisten yritysten tarpeettomien konkurssien välttämiseksi. Lain toimivuudesta järjestettiin keskustelutilaisuus syyskuussa ja lausuntokierros lokakuussa 2004.

6. Aikataulu

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1.6.2007.

7. Hankkeen vaikutukset

Tehostamalla yritysten tarkoituksenmukaista valikointia yrityssaneeraukseen tai konkurssiin voidaan vähentää asiaan osallisten kustannuksia ja vahinkoja.

8. Muut tiedot

OM 18/41/2004

OM037:00/2004

10.2 ULOSOTTOLAIN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Ulosottolainsäädännön kokonaisuudistuksen keskeisenä tavoitteena on tuloksellinen, nopea ja edullinen sekä velallisen omatoimista suoritusta tukeva ulosotto. Tehokkuustavoitteeseen pääsemiseksi pyritään löytämään keinot, joissa otetaan huomioon velallisen hyväksyttävä vähimmäistoimeentulo sekä asianosaisten oikeusturva, ihmisoikeudet ja perusoikeudet.

Kokonaisuudistuksen viimeistä eli IV vaihetta koskeva hallituksen esitys annettiin 29.6.2006 (HE 83/2006 vp).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

HE 83/2006 vp

LaVM 26/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Ulosottolain IV vaiheen uudistuksessa ulosottokaaren 1 lukuun otetaan säännökset ulosottolaitoksen organisaatiosta. Ulosotossa siirrytään kaksiportaiseen organisaatioon, jossa on myöhemmin perustettava valtakunnallinen ulosoton hallintovirasto ja paikalliset ulosottovirastot. Paikallisen toiminnan osalta piirikokoa suurentaminen siten, että samalla huolehditaan palvelujen saatavuudesta. Turvaamistoimen täytäntöönpanoa koskevan ulosottolain 7 luvun ja täytäntöönpanokuluja koskevan 8 luvun säännökset tarkistetaan. Itseoikaisua, täytäntöönpanoriitaa ja keskeytystä koskevan 9 luvun ja ulosottovalitusta koskevan 10 luvun säännökset tarkistetaan riittävän oikeusturvan ja käytännön toimivuuden näkökulmasta. Veroulosottolain säännöksiä täsmennetään ja saatetaan ajan tasalle. Velallisen asemaa täsmennetään ja helpotetaan saatavien lakkaamista koskevalla säännöstöllä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Linna, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, (virka vapaa 31.7.2007 asti)

Leppänen, Tatu, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, (virka vapaa 30.4.2007 asti)

5. Taustatietoja

Ulosottolainsäädännön kokonaisuudistuksen I vaihe tuli voimaan 1.12.1996. Tällöin uudistettiin ulosottoviranomaisia ja muutoksenhakua koskevat säännökset (197/1996), lapsen huoltoa ja tapausoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annettu laki (619/1996) sekä lakkautettiin ulosotonhaltijalaitos (818/1996).

Lisäksi on toteutettu useita erillisuudistuksia.

Ulosottolainsäädännön kokonaisuudistuksen II vaihe (L 679-692/2003, HE 216/2001 vp) tuli voimaan 1.3.2004. Uudistus koski ulosottooperusteita ja yleisiä ulosoton menettelysäännöksiä.

Kokonaisuudistuksen III vaihetta koskevat lait (L 469 - 473/2006, HE 13/2005 vp) tulivat voimaan 1.1.2007. Uudistus koski maksuvelvoitteen täytäntöönpanoa (ulosottolain 4-6 luku).

6. Aikataulu

Kokonaisuudistuksen IV vaiheen hallituksen esitys (HE 83/2006 vp) annettiin 29.6.2006. Lakivaliokunnan mietintö (LaVM 26/2006 vp) on annettu 23.1.2007. Lakien on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2008.

7. Vaikutukset

Ulosotto-organisaation uudistuksella tavoitellaan nykyistä joustavampaa ja tehokkaampaa toimintaa kuitenkin niin, että paikallisesta palvelujen saatavuudesta huolehditaan. Saatavan lopullisella vanhentumisella tavoitellaan sitä, että ylivelkaantuneet kansalaiset palaisivat aktiivisiksi jäseniksi yhteiskuntaan ja että yhteiskunnalle velkaongelmista aiheutuvat kustannukset vähentyisivät.

Uudistuksen IV vaiheen vaikutukset valtion talouteen liittyvät ulosoton organisaation uudistamiseen. Ehdotukseen sisältyy selvitys saatavan lakkaamisesta velkojille aiheutuvista menetyksistä.

8. Muut tiedot

OM 1770/41/2000

OM 16/41/2003

OM 17/41/2004

OM0560:00/06/01/1998

11. RIKOSOIKEUS

11.1 RIKOSLAIN KOKONAISUUDISTUKSEN LOPPUUNSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Selvitys rikoslain kokonaisuudistuksen teknisen loppuunsaattamisen edellyttämistä lainsäädännön muutostarpeista ja niiden laajuudesta.

Kokonaisuudistuksen loppuun saattamiseksi on tarkoitus säätää lakiteknisesti uusi, rakenteeltaan johdonmukainen ja kirjoitusasultaan yhdenmukainen rikoslaki.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitysmiehen asettamispäätös 14.2.2007

3. Keskeinen sisältö

Tarkoitus on selvittää miten rikoslain eri osastot ja luvut tulisi järjestää, jotta uusi rikoslaki muodostaisi lakiteknisesti johdonmukaisen ja toimivan kokonaisuuden. Jäljellä olevien rikoslain ulkopuolisten rangaistussäännösten suhdetta rikoslain säännöksiin tulee selvittää sekä arvioida niiden ajankäytön ja yhtenäistämisen edellyttämien lainmuutosten tarvetta ja laajuutta. Myös erityislainsäädäntöön sisältyvät, rikoslakiin viittaavat säännökset on kartoitettava. Säädettävässä uudessa rikoslaiassa tulee noudattaa rikoslain kokonaisuudistuksessa noudatettuja periaatteita rangaistussäännösten yhtenäisen kirjoitustavan, rikosnimikkeiden, rangaistusasteikkojen sekä rikosten eri teko-
muotojen määrittelyssä.

4. Organisointi

Selvitysmies professori Pekka Koskinen, Helsingin yliopisto

5. Taustatietoja

Rikoslaki on peräisin vuodelta 1889. Rikoslain kokonaisuudistusta varten asetettiin vuonna 1980 erillinen projektiorganisaatio, rikoslakiprojekti, jonka työ päättyi vuonna 1999. Eri rikoksia koskevia rangaistussäännöksiä on uudistettu kahdella laajalla osauudistuksella sekä usealla suppeammalla osauudistuksella. Rikoslain erityisen osan kokonaisuudistuksen I-vaihe tuli voimaan 1991 ja II-vaihe vuonna 1995. Rikoslain erityisestä osasta on uudistamatta enää eräitä suppeita osakokonaisuuksia. Seuraamusjärjestelmää on uudistettu ottamalla käyttöön uudet avoseuraamukset yhdyskuntapalvelu (1991/1997) ja nuorisorangaistus (1997) sekä uudistamalla sakkojärjestelmä sekä ehdollista vankeutta koskevat säännökset 2000 luvun taitteessa. Ehdotonta vankeutta koskevat rikoslain uudet säännökset tulivat voimaan 2006. Rikoslain yleiset opit on uudistettu vuonna 2004.

6. Aikataulu

Selvitysmiehen arviomuistio 14.9.2007 mennessä.

7. Vaikutukset

Säädettävällä uudella rikoslaila saatetaan päätökseen rikoslain kokonaisuudistus kokoamalla aikaisemmat osauudistukset lakiteknisesti johdonmukaiseksi ja systematisoiduksi kokonaisuudeksi. Näin uusittu rikoslaki helpottaa lain soveltamista.

8. Muut tiedot

1/41/2007

OM001:00/2007

11.2 RIKOSLAIN ERITYINEN OSA

11.2.1 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI RASISMIN JA MUUKALAISVIHAN VASTAISESTA TOIMINNASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on rasismiin ja muukalaisvihaan perustuvia rikoksia koskevien jäsenvaltioiden lakien ja asetusten lähentäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2001) 664 lopullinen
15490/1/02 DROIPEN 92 REV 1
U 7/2002 vp
PeVL 26/2002 vp
LaVL 6/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättösluonnos sisältää velvollisuuden säätää rangaistavaksi puitepäättöksessä määritellyt rasismiin ja muukalaisvihaan liittyvät rikokset sekä määritellä rangaistukset ja rangaistusten koven-tamisperusteet. Oikeushenkilön rangaistusvastuu tulisi ulottaa näihin tekoihin ja oikeushenkilöön kohdistuvista seuraamuksista säädettäisiin puitepäättöksessä. Ehdotuksessa on myös syytetoimien käynnistämistä ja lainkäyttövaltaa koskevat artiklat.

4. Organisointi

Valmistelija
Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7724

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Komissio teki ehdotuksensa 12 päivänä joulukuuta 2001. Asian käsittely on ajoittain ollut keskey-tyneenä. Puitepäättös otettiin uudestaan käsittelyyn tammikuussa 2007. Tavoitteena on saavuttaa asiassa yhteisymmärrys kesäkuun 2007 OSA-neuvostossa.

7. Vaikutukset

Rangaistussäännösten yhtenäistämällä tehostetaan rasismiin torjuntaa.

8. Muut tiedot

OM 2/481/2005

11.2.2 IHMISOIKEUSRIKOKSET

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on sotarikoksia ja rikoksia ihmisyyttä vastaan koskevien rikoslain säännösten muutta-minen siten, että ne vastaavat Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön kri-minalisointeja koskevia määritelmiä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 19.10.2005

Rooman perussääntö 17.7.1998 (SopS 56/2002)

HE 161/2000 vp

Työryhmän mietintö 31.3.2006 (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2006:8)

3. Keskeinen sisältö

Perussäännössä määritellään kansainvälisen rikostuomioistuimen toimivaltaan kuuluvat rikokset. Niitä ovat sotarikokset, joukkotuhonta ja rikokset ihmisyyttä vastaan. Rikoslain 11 luvun säännökset sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan tarkistetaan siten, että ne vastaavat Rooman perussääntöön sisällytettyjä rikosten määrittelyjä. Myös muita rikoslain säännöksiä voidaan ehdottaa tarkistettavaksi, jos se katsotaan tarpeelliseksi.

4. Organisointi

Valmistelija

Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7724

5. Taustatietoja

Perussääntö edellyttää tiettyä tasapainoa sen ja kansallisen lainsäädännön välille. Suomi teki perussäännön mukaiset vähimmäismuutokset rikoslakiin 2002, mutta sotarikosten ja ihmisyyttä vastaan kohdistuvien rikosten osalta rikoslain katsottiin riittävästi vastaavan perussääntöä. Perussäännön tarkoittamat teot ovat nykyisinkin Suomessa rangaistavia, mutta eivät välttämättä ihmisoikeusrikoksina.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskuntavaalien jälkeen keväällä 2007.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on varmistaa, että suomalainen tuomioistuin aina on toimivaltainen käsittelemään kansainvälisen rikostuomioistuimen perussäännössä tarkoitettut rikokset.

8. Muut tiedot

OM 2/77/2005

OM049:00/2005

11.2.3 EHDOTUS NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEKSI JÄRJESTÄYTYNEEN RIKOLLISUUDEN TORJUNNASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Puitepäätöksellä korvataan yhteinen toiminta 98/733/YOS rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen kriminalisoinnista Euroopan unionin jäsenvaltioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2005) 6 lopullinen

U 12/2005 vp

LaVL 9/2005 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätös sisältää järjestäytyneen rikollisryhmän määritelmän rikollisjärjestön toimintaan osallistumista koskevan rikostunnustusmerkistön sekä seuraamuksia ja tuomiovaltaa koskevat artikkelit.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

Ehdotuksen taustana on järjestäytyneen rikollisuuden vastainen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus (niin sanottu Palermon sopimus). Palermon sopimus on saatettu Suomessa voimaan 12 päivänä maaliskuuta 2004 (SopS 18/2004). Puitepäättökseen mallina on osin käytetty Palermon sopimuksen vastaavia määräyksiä.

6. Aikataulu

Ehdotuksesta saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys OSA-neuvostossa 27. - 28.4.2006. Ehdotus voidaan hyväksyä lopullisesti, kun eräiden jäsenvaltioiden parlamentit ovat hyväksyneet ehdotuksen.

7. Vaikutukset

Puitepäättöksellä pyritään torjumaan järjestäytyntä rikollisuutta yhdenmukaistamalla jäsenvaltioissa rikollisjärjestöön osallistumista koskevia rikostunnusmerkistöjä sekä seuraamuksia.

8. Muut tiedot

OM 17/481/2005

EU/2005/0635

11.2.4 EU:N DIREKTIIVIEHDOTUS YHTEISÖN TALOUDELLISTEN ETUJEN RIKOSOIKEUDELLISESTA SUOJASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 23.5.2001 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojaamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2001) 272

U 57/2001 vp

LaVL 18/2001 vp

COM(2005) 583 FINAL/2

3. Keskeinen sisältö

EU:n jäsenvaltioiden hallitusten välisessä yhteistyössä on hyväksytty yleissopimus Euroopan taloudellisten etujen suojaamisesta sekä siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Ehdotuksen tarkoituksena on, että direktiiviin sisällytettäisiin jäsenvaltioiden hyväksymiin neljään yleissopimukseen liittyvät kriminalisointivelvoitteet. Direktiivi ei siis sisältäisi uusia kriminalisointivelvoitteita, vaan se siirtäisi jo hyväksytyjen yleissopimusten aineellista rikosoikeutta koskevan sisällön direktiiviin eli I pilaariin.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7675

5. Taustatietoja

Suomi on saattanut kansallisesti voimaan kaikki hallitusten välisessä yhteistyössä jo hyväksytyt yhteisön taloudellisia etuja suojaavat yleissopimukset. Mainituista yleissopimuksista kolme on tullut kansainvälisesti voimaan.

Ehdotus mainitaan komission tiedonannossa COM(2005) 583 final/2, joka koskee yhteisöjen tuomioistuimen 13 päivänä syyskuuta 2005 antaman tuomion (asia C-176/03 komissio v. neuvosto) vaikutuksia.

6. Aikataulu

Asian käsittely on kesken.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on muuttaa yhteisöpetossopimuksessa ja sen pöytäkirjoissa olevien määräysten oikeusperustaa.

8. Muut tiedot

OM 3/481/2005

11.2.5 ASERIKOKSET

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on koota rikoslakiin nykyisin ampuma-aselaisissa ja järjestyslaissa olevia aseita koskevia rangaistussäännöksiä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 26.8.2003

Työryhmämietintö Aserikosten siirtäminen rikoslakiin (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:38)

HE 113/2004 vp

LaVM 27/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Ampuma-aserikokset jaettaisiin törkeysasteeltaan kolmeen portaaseen, ampuma-aserikokseen, törkeään ampuma-aserikokseen ja lievään ampuma-aserikokseen. Muita aserikoksia olisivat vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen, vaarallisen esineen hallussapito ja toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito. Ampuma-aselakiin jäisivät vielä ampuma-aserikkomusta koskevat rangaistussäännökset. Rangaistussäännöksiin ei esitetä asiallisia muutoksia.

Aserikoksia koskevien säännösten siirtämisestä rikoslakiin aiheutuvat tarpeelliset muutokset tehtäisiin myös ampuma-aselakiin, järjestyslakiin ja rikoslain määrättyihin lukuihin. Lisäksi ampuma-aselakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset poliisin oikeudesta tietyin edellytyksin hävittää ampuma-aselaisissa tarkoitetut arvoltaan vähäiset aseiden osat, kaasusumuttimet, patruunat tai erityisen vaaralliset ammuksat. Vastaava muita aseita koskeva hävittämissäännös jäisi järjestyslakiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 1606 7724

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Eduskunta hyväksyi lakiehdotukset 6.2.2007 lakivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti. Lait ovat tar-
koitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

7. Vaikutukset

Uudistuksella vahvistetaan aserikoksia koskevien rangaistussäännösten rikosoikeudellista asemaa.

8. Muut tiedot

OM 21/41/2003

OM020:00/2003

11.2.6 EHDOTUS IHMISKAUPAN VASTAISEKSI EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEKSI

1. Tavoitteet ja tehtävät

Yleissopimuksen pääasiallisena tavoitteena on ehkäistä ihmiskauppaa ja auttaa sen uhreja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

CAHTEH (2004) INFO 9

CAHTEH (2004) 22

Oikeusministeriön lausunto 20.11.2003 23/84/2003

Lopullinen yleissopimus ja selitysmuistio (CETS No. 197)

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräyksiä keinoista estää ihmiskauppaa, uhrien suojelemisesta, rikosvas-
tuusta, tutkinnasta ja oikeudenkäynnistä, kansainvälisestä yhteistyöstä sekä seurantajärjestelmästä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Busck-Nielsen, Camilla, lainsäädäntösihteeri, ulkoasiainministeriö, puh. 1605 5727

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7723

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen valmisteli helmikuussa 2005 työnsä lopettanut EN:n työryhmä (CAHTEH). Työ-
ryhmän työhön osallistui ulkoasiain- ja oikeusministeriö.

6. Aikataulu

EN:n ministerikomitea hyväksyi uuden yleissopimuksen 3.5.2005. Se avautui allekirjoituksille
EN:n huippukokouksessa 16. - 17.5.2005. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 29.8.2006. Sopi-
muksen voimaansaattaminen kansallisesti on ulkoasiainministeriön vastuulla.

7. Vaikutukset

Yleissopimuksella pyritään estämään ihmiskaupparikoksia, edistämään niihin syyllistyneiden vas-
tuuseen saattamista ja auttamaan ja suojelemaan ihmiskaupan uhreja. Yleissopimuksen voimaan-
saattaminen Suomessa edellyttää ainakin rikos- ja prosessioikeudellisia lainsäädäntömuutoksia.

8. Muut tiedot

OM 5/84/2005

11.2.7 EUROOPAN NEUVOSTON HANKE LASTEN SUOJELEMISEKSI SEKSUAALISELTA HYVÄSIKÄYTÖLTÄ JA VÄÄRINKÄYTÖLTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan neuvoston rikosasioiden johtokomitean (CDPC) asettaman työryhmän (Committee of experts on the protection of children against sexual exploitation and abuse eli PC-ES) tehtävänä on laatia lasten seksuaalista hyväksikäyttöä ja riistoa vastustava yleissopimus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

viimeinen yleissopimusluonnos PC-ES(2006) 6 E REV 3

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksesta on tulossa hyvin laaja-alainen käsittäen mm. preventiiviset toimenpiteet, uhrien suojelun ja auttamisen, rikoksentehtäjäiden hoidon, kriminalisointivelvoitteet, seuraamukset ja prosessioikeuteen liittyvät artiklat.

4. Organisointi

Suomen edustajat

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7723

Työryhmän kokouksiin on osallistunut myös ulkoasiainministeriön edustaja.

5. Taustatietoja

Hanke liittyy Euroopan neuvoston huippukokouksessa toukokuussa 2005 hyväksytyyn lapsiin kohdistuvan väkivallan vastaiseen toimintasuunnitelmaan. Euroopan neuvosto on vuonna 2001 hyväksynyt aiheeseen liittyvän suosituksen.

6. Aikataulu

PC-ES:n jatkettu määräaika päättyy 30.6.2007.

7. Vaikutukset

Hankkeella pyritään tehostamaan lasten suojaa seksuaalirikoksilta. Kriminalisointivelvoitteet tulevat johtamaan rikoslain 20 luvun muuttamiseen ja täydentämiseen.

8. Muut tiedot

OM 16/84/2006

11.2.8 SIKIÖN, ALKION JA PERIMÄN RIKOSOIKEUDELLINEN SUOJA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena laatia hallituksen esitys sikiön, alkion ja perimän rikosoikeudellista suojaa koskeviksi säännöksiksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 22.1.2007

3. Keskeinen sisältö

Rikoslain 22 lukuun kootaan rikoslain uudistamiseen liittyvän keskittämisperiaatteen mukaisesti vankeusuhkaiset rikoslain ulkopuoliset sikiön, alkion ja perimän suojaa koskevat rangaistussäännökset. Näistä keskeisimpiä ovat lakiin hedelmöityshoidoista sisältyvät sukusolujen käyttörikos, lapsen identiteetin loukkaamisrikos ja hedelmöityshoitorikos. Lääketieteellisestä tutkimuksesta an-

netussa laissa ovat laitonta alkioiden ja sulusolujen tutkimusta sekä laitonta perimään puuttumista koskevat rangaistussäännökset. Raskauden keskeyttämisestä annetun lain 13 §:ssä ovat rangaistussäännökset sellaisen luvalliseksi todettavan raskauden keskeyttämisestä, joka on suoritettu mainitun lain säännöksiä noudattamatta.

4. Organisointi

Puheenjohtaja
Lahti, Raimo, professori

Jäsenet

Kattelus, Mervi, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö
Burrell, Riitta, lakimies, terveydenhuollon oikeusturvakeskus
Kotilainen, Irma, ylilääkäri, terveydenhuollon oikeusturvakeskus
Soini, Sirpa, tutkija, Helsingin yliopisto
Hannula, Ilari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7724

5. Taustatietoja

Hanke on alun perin osa rikoslain kokonaisuudistusta ja perustui rikoslakiprojektin johtoryhmän luonnokseen sikiön, alkion ja perimän suojan loukkaamista koskeviksi säännöksiksi vuodelta 1989. Hanke keskeytyi, koska oli välttämätöntä odottaa keskeisen substanssilainsäädännön valmistumista.

6. Aikataulu

Ensimmäisen työryhmän työ käynnistyi syksyllä 1998. Oikeusministeriö asetti tammikuussa 2007 uuden työryhmän toimikaudeksi 1.2. - 30.6.2007.

7. Vaikutukset

Uudistuksella tehostetaan ihmisen perimän rikosoikeudellista suojaa.

8. Muut tiedot

OM 6/41/2005
OM003:00/2007

11.2.9 YHTEISÖPETOSSOPIMUKSEN TOINEN PÖYTÄKIRJA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on saattaa voimaan vuonna 1997 hyväksytyt pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toinen pöytäkirja EYVL C 221, 19.6.1997
HE 191/2002 vp
EV 184/2002 vp, 1191/2002

3. Keskeinen sisältö

Tasavallan presidentti on 20.12.2002 hyväksynyt pöytäkirjan ja vahvistanut lain pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (1191/2002). Lain voimaantulosta säädetään myöhemmin asetuksella. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan samanaikaisesti pöytäkirjan kanssa.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7675

5. Taustatietoja

Pöytäkirja liittyy osana EU:n hankkeisiin, joiden tarkoituksena on suojella EY:n taloudellisia etuja. Suomi on jo liittynyt vuonna 1995 tehtyyn yhteisöpetossopimukseen ja sen ensimmäiseen pöytäkirjaan, joka koskee EY:n taloudellisiin etuihin kohdistuviin rikoksiin liittyvää lahjonnan torjuntaa.

6. Aikataulu

Pöytäkirjan edellyttämät muutokset rikoslakiin sisältyivät rikoslain eräiden talousrikossäännösten muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen (HE 53/2002 vp). Esityksessä ehdotettiin mm. oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottamista EY:n taloudellisiin etuihin kohdistuviin veropetoksiin ja rahanpesun yrityksen sekä salahankkeen törkeän rahanpesun tekemiseksi säätämistä rangaistavaksi. Lait (61 /2003) tulivat voimaan 1.4.2003. Italia ja Itävalta eivät ole ratifioineet pöytäkirjaa, joten se ei vielä ole tullut voimaan.

7. Vaikutukset

Voimaansaatettava pöytäkirja tehostaa EY:n taloudellisten etujen suojaa.

8. Muut tiedot

OM 28/04/2002

OM0292:00/06/01/1998

11.2.10 TULLISELVITYSRIKOSTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖTYÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän oli arvioitava, tarvitaanko tulliselvitysrikosta koskevaa rangaistussäätelyä, jolla kriminalisoitaisiin väärin tai puutteellisten tietojen tai asiakirjojen antaminen tulliviranomaiselle ja sitä vastaava erehdyttäminen. Myönteisessä tapauksessa työryhmän oli laadittava lainsäädäntöehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Selvitys- ja valmistelutyön yhteydessä oli myös harkittava tullirikkomusta koskevan rangaistussäännöksen asemaa ja sisältöä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tullin 5.10.2005 päivätty muistio

Työryhmän asettamispäätös 1.11.2005

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2006:3)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:13)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdotti, että rikoslakiin lisätään uusi 46 a luku, jossa säädettäisiin tulliselvitysrikoksista (törkeä, perustekomuoto ja lievä).

4. Organisointi

Valmistelija

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7723

5. Taustatietoja

Sisäasiainministeriön asettama talousrikostutkinnan nykytilaa ja lainsäädännöllisiä kehittämistoimenpiteitä selvittänyt työryhmä on 23 päivänä kesäkuuta 2004 päivätyssä loppuraportissaan (sisä-

asiainministeriön julkaisusarja 36/2004) esittänyt selvitettäväksi tullimenettelyyn liittyvien säännösten toimivuutta rikostunnusmerkistöjen täyttymisen, rikosvastuun kohdentamisen ja tutkinnan kannalta välttämättömien pakkokeinojen riittävyuden kannalta. Valtioneuvosto on 23 päivänä syyskuuta 2004 hyväksynyt periaatepäätöksen sisäisen turvallisuuden ohjelmasta (sisäasiainministeriön julkaisusarja 44/2004), jossa yhtenä painopistealueena on rajaturvallisuuden ja tullivarmuuden ylläpitäminen.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyi 28.2.2006. Mietinnön lausunnoille asetettu määräaika päättyi 28.4.2006. Jatkovalmistelusta päätetään vuoden 2007 aikana.

7. Vaikutukset

Lainmuutoksella tehostettaisiin tullausten menettelyssä esiintyvien väärinkäytösten selvittämistä ja siten vähennettäisiin ja aikaisempaa paremmin selvitettäisiin talousrikollisuutta. Samalla tehostettaisiin EY:n tullitoimintaa ja Suomen tullilaitoksen toimintaa ja mahdollistettaisiin nykyistä ankarammalla rangaistuksella rikoksen riittävä moitittavuusarvio.

8. Muut tiedot

OM 15/42/2005

OM053:00/2005

11.2.11 RIKOKSEN TUOTTAMAN HYÖDYN RAHANPESUA, ETSINTÄÄ, TAKAVARIKKOA JA MENETETYKSI TUOMITSEMISTA KOSKEVAN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena oli muuttaa ja täydentää Euroopan neuvoston vuoden 1990 yleissopimusta erityisesti rahanpesun ennaltaehkäisemiseen ja terrorismin rahoittamiseen liittyvillä artikloilla. Yleissopimus on tullut voimaan Suomessa 1 päivänä heinäkuuta 1994 (SopS 53/1994). Työn edistyessä selvisi, että tuloksena tulee olemaan uusi yleissopimus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lopullinen sopimus ja selitysmuistio (CETS No. 198)

3. Keskeinen sisältö

Kansainvälistä yhteistyötä ja oikeusapua kehitetään erityisesti kansallisten toimintayksikköjen (FIU eli Financial Intelligence Unit) asemaa painottamalla ja maksuliikennetapahtumien valvontaa tehostamalla. Rahanpesuun kuuluvien tekojen alaa laajennetaan sekä tekomuotojen lisäämisen että oikeushenkilön vastuun mukaan ottamisen kautta. Yleissopimusta tullaan soveltamaan myös terrorismin rahoittamiseen. Siihen tulee uusi luku sopimuksen noudattamisen valvontajärjestelmästä. Yleissopimuksen suhde Suomen lainsäädäntöön selviää lopullisesti sen kansallisen voimaansaattamisen yhteydessä.

4. Organisointi

Valmistelija

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7723

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen muuttamiseen ja täydentämiseen liittyviä kysymyksiä harkittiin ja selvitettiin työryhmässä (PC-S-ML), jonka loppuraportti (PC-R-M (03) 1) on valmistunut keväällä 2002. Artiklat perustuvat pitkälti jo olemassa oleviin kansainvälisiin velvoitteisiin ja suosituksiin.

6. Aikataulu

Yleissopimus valmisteltiin Euroopan neuvoston työryhmässä (PC-RM), jonka viimeinen kokous pidettiin 16. - 18.2.2005. Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi uuden yleissopimuksen 3.5.2005. Se avautui allekirjoituksille Euroopan neuvoston huippukokouksessa 16. - 17.5.2005. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 16.12.2005. Yleissopimuksen kansallinen voimaansaattaminen siihen liittyvine lainsäädäntömuutoksineen tehdään työtilanteen sallimalla tavalla.

7. Vaikutukset

Sopimuksella tehostetaan rahanpesu- ja terrorisminrahoittamisrikosten torjuntaa ja rikoshyödyn takaisinsaamista. Alustavan arvion mukaan Suomen lainsäädännön muuttamistarve on melko vähäinen ja liittyy tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin eikä sopimuksen velvoittaviin määräyksiin.

8. Muut tiedot

OM 7/84/2005

11.2.12 HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE EUROOPAN NEUVOSTON TIETOVERKKORIKOLLISUUTTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISESTA JA EU:N TIETOJÄRJESTELMIIN KOHDISTUVIA HYÖKKÄYKSIÄ KOSKEVAN PUITEPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA SEKÄ RIKOSLAIN, PAKKOKEINOLAIN, ESITUTKINTALAIN JA KANSAINVÄLISESTÄ OIKEUSAVUSTA RIKOSASIOISSA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Hallituksen esityksen tavoitteena on saattaa lainsäädäntö vastaamaan Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevaa yleissopimusta sekä Euroopan unionin neuvoston puitepäätöstä tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskeva yleissopimus 23.11.2001 (ETS nro 185)

Työryhmän asettamispäätös 10.12.2002 (37/41/2002)

Työryhmän mietintö 3.6.2003 (2003:6)

Tiivistelmä lausunnoista 2004:14

Komission ehdotus KOM(2002)173

U 37/2002 vp

LaVL 15/2002 vp

Neuvoston puitepäätös 2005/222 YOS tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä (EUVL L 69/67 16.3.2005)

HE 153/2006 vp

LiVL 25/2006 vp

LaVM 23/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Sopimus sisältää säännöksiä tietotekniikkaan kohdistuvista rikoksista kuten tietomurrosta, viestintäsalaisuuden loukkaamisesta, datan vahingoittamisesta, tietojärjestelmän häirinnästä ja laitteiden ja ohjelmien väärinkäytöstä. Tietotekniikkaa hyväksikäyttäen tehtyjen rikosten osalta sopimuksessa on

säännöksiä väärennöksestä, petoksesta, lapsipornografiasta ja tekijän- sekä teollisoikeuksien loukkauksesta. Sopimuksessa on säännöksiä rikosten johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja pakkokeinojen käyttöä koskevasta kansainvälisestä oikeusavusta. Pakkokeinojen osalta sopimuksessa on lisäksi erityiset säännökset dataan kohdistuvista pakkokeinoista. Suomen lainsäädäntö vastaa keskeisiltä osiltaan sopimuksen vaatimuksia. Erityisesti laitteiden ja ohjelmien väärinkäyttöä, rikokseen osallisuutta sekä dataan kohdistuvia pakkokeinoja koskevat sopimuksen säännökset edellyttävät kansallisen lainsäädännön muuttamista. Puitepäätökseen sisältyy lisäksi oikeushenkilön vastuuta koskevia velvoitteita samoin kuin seuraamuksen ankaruutta koskevia säännöksiä.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 23.11.2001. Sopimus on tullut kansainvälisesti voimaan 1.7.2004.

Puitepäätös hyväksyttiin 24.2.2005 ja se tulee olla kansallisesti täytäntöönpantu 16.3.2007.

6. Aikataulu

Hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset on hyväksytty eduskunnassa 23.1.2007.

7. Vaikutukset

Yleissopimuksen voimaansaattamisella ja Euroopan unionin tietoverkkopuitepäätöksen täytäntöönpanolla torjutaan tietotekniikkarikollisuutta kansainvälisesti yhtenäistämällä ja laajentamalla sitä koskevia rangaistussäännöksiä sekä tehostamalla rikostutkintaa ja kansainvälistä yhteistyötä.

8. Muut tiedot

OM 37/41/2002

OM029:00/2002

11.2.13 HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE YMPÄRISTÖN SUOJELUA RIKOSOIKEUDELLISIN KEINAIN KOSKEVAN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Hallituksen esityksen tavoitteena on hyväksyä Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin

HE 52/2005 vp

YmVL 24/2005 vp

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräyksiä ympäristöön tai ihmisiin kohdistuvasta vaarallisesta toiminnasta, jonka sopimuspuolet sitoutuvat kriminalisoimaan lainsäädännössään. Sopimus sisältää määräyksiä ympäristörikoksista säädettävistä rangaistuksista, lainkäyttövallasta, omaisuuden ja hyödyn menete-

tyksi julistamisesta, oikeushenkilön rangaistusvastuusta, kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ja kansainvälisestä yhteistoiminnasta.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

Yleissopimus ei ole tullut kansainvälisesti voimaan. Ainoastaan Viro on ratifioinut sen.

Eduskunta ei ehtinyt käsitellä hallituksen esitystä 52/2005 vp EN:n yleissopimuksen voimaansaatamisesta ja EU:n ympäristörikospuitepäätöksen (EYVL L 29, 5.2.2003, s. 29) täytäntöönpanosta ennen istuntokauden päättymistä, mutta PL 49 §:n 3 momentin nojalla asian käsittelyä jatketaan eduskuntavaalien jälkeen. Tarkoituksena on kuitenkin peruuttaa esitys, koska yhteisöjen tuomioistuimien kumosi mainitun puitepäätöksen 13.9.2005 antamallaan tuomiolla C-176/03 katsoen, ettei neuvostolla ollut toimivaltaa säätää rikosoikeudellisia velvoitteita ympäristön suojelun alalla. Tarkoituksena on antaa uusi tarkistettu esitys keväällä 2007.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan vuonna 2007.

7. Vaikutukset

Esitys tehostaa ympäristön suojelua sopimukseen liittyvissä valtioissa yhdenmukaistamalla ympäristörikosten rikostunnusmerkistöjä.

8. Muut tiedot

OM 30/41/2003

OM034:00/2003

11.2.14 EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI YMPÄRISTÖNSUOJELUSTA RIKOSOIKEUDELLISIN KEINAIN

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on taata ympäristönsuojelun korkea taso antamalla vähimmäissäännöt ympäristöä vahingoittavien tekojen rangaistavuudesta ja rangaistusten tasosta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Direktiiviehdotus KOM(2007) 51 lopullinen

Direktiiviehdotuksen vaikutusten arviointi SEC(2007) 160

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotuksen tarkoituksena on tehostaa ympäristönsuojelua velvoittamalla jäsenvaltiot harmonisoimaan rikostunnusmerkistöjä, rikosoikeudellisia seuraamuksia ja oikeushenkilöiden rangaistusvastuuta koskevia säännöksiä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Andersson Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

Kiriakos Sami, EU-lainsäädäntösihteerin, oikeusministeriö, puh. 1606 7696

Liukko Arno, lainsäädäntösihteerin, oikeusministeriö, puh. 1606 7650

5. Taustatietoja

Euroopan unionin neuvosto teki 27 päivänä tammikuuta 2003 puitepäättöksen ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin (2003/80/YOS). Valtioneuvosto antoi 29 päivänä huhtikuuta 2005 eduskunnalle esityksen, jossa ehdotetaan puitepäättöksen täytäntöönpanoa (HE 52/2005). Yhteisöjen tuomioistuimien kumosi puitepäättöksen 13 päivänä syyskuuta 2005 antamallaan tuomiolla (C-176/03 komissio v. neuvosto). Tuomion mukaan puitepäättös loukkasi Euroopan unionista annetun sopimuksen 47 artiklaa, sillä pääosa puitepäättöksen määräyksistä olisi voitu antaa Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen nojalla.

Komissio teki ehdotuksen direktiiviksi 9 päivänä helmikuuta 2007 Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 175 artiklan nojalla. Direktiiviehdotus vastaa sisällöltään suurelta osin kumottua puitepäättöstä. Komission mukaan ehdotuksella pannaan täytäntöön tuomiosta C-176/03 ilmenevät linjat.

6. Aikataulu

Komissio on esitellyt ehdotuksen oikeus- ja sisäasiainneuvoston kokouksessa 15 päivänä helmikuuta 2007. Ehdotuksen käsittelyä ei ole aloitettu neuvoston työryhmässä.

7. Vaikutukset

Direktiivi edistäisi ympäristönsuojelua erityisesti sellaisissa jäsenvaltioissa, joissa rikossäännökset ja oikeushenkilöiden rangaistusvastuuta koskevat säännökset eivät nykyisellään ole kattavia.

8. Muut tiedot

OM 6/481/2007

11.2.15 EU:N PUITEPÄÄTÖS ALUSTEN AIHEUTTAMAN YMPÄRISTÖN PILAANTUMISEN EHKÄISEMISTÄ KOSKEVAN RIKOSOIKEUDELLISEN KEHYKSEN VAHVISTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Puitepäättöksellä lähennetään alusten aiheuttamaa pilaantumista koskevia jäsenvaltioiden lakeja ja asetuksia ja helpotetaan ja kannustetaan jäsenvaltioiden yhteistyötä näiden rikosten torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2003) 227 lopullinen

U 20/2003 vp

LaVL 6/2003 vp

YmVL 12/2003 vp

LiVL 10/2003 vp

EUVL L 255, 30. syyskuuta 2005 s. 11-21

EUVL L 255, 30. syyskuuta 2005 s. 164-167

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättös täydentää Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja pilaamisrikoksista määrättävistä seuraamuksista (2005/35/EY), myös rikosoikeudellisista seuraamuksista. Puitepäättös täydentää direktiiviehdotusta säätämällä luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille määrättävien enimmäisrangaistusten vähimmäistasosta, sakkorangaistuksista, lainkäyttövallasta, yhteisistä tutkintaryhmistä ja tiedonvaihdesta.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

Euroopan yhteisöjen komissio on 8 päivänä joulukuuta 2005 saattanut yhteisöjen tuomioistuimessa vireille kanteen C-440/05, jossa komissio vaatii puitepäätöksen kumoamista. Kanteen mukaan puitepäätös loukkaa Euroopan unionista annetun sopimuksen 47 artiklaa, sillä puitepäätöksen määräykset olisi tullut antaa Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen nojalla.

6. Aikataulu

Puitepäätös tehtiin 12 päivänä heinäkuuta 2005.

Direktiivi annettiin 7 päivänä syyskuuta 2005.

Jäsenvaltioiden on saatettava puitepäätöksen säännökset osaksi kansallista lainsäädäntöä ennen 12 päivää tammikuuta 2007. Puitepäätöksen kansallisesta täytäntöönpanosta päätetään kun tuomioistuin on antanut tuomion asiassa C-440/05.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella parannetaan lähinnä merellisen ympäristön suojelua vähentämällä alusten aiheuttamaa ympäristön pilaantumista.

8. Muut tiedot

OM 5/481/2005

11.2.16 EHDOTUS TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIEN RIKOSOIKEUDELLISTA SUOJAA KOSKEVAKSI DIREKTIIVIKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistaminen vahvistamalla jäsenvaltioiden kansallisissa laeissa säädettävät vähimmäisrangaistukset niitä loukkaavista rikoksista ja antamalla määräykset jäsenvaltioiden välisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 276 lopullinen

U 39/2005 vp

LaVL 2/2006

SiVL 5/2006

TaVL 8/2006

SuV:n ptk- 16/2006

KOM(2006) 168 lopullinen

U 39/2005 vp 28.9.2006 jatkokirjelmä

LaVL 21/2006

SuV:n ptk 53/2006

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa direktiiviksi on määräykset teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tekojen säätämisestä rangaistaviksi sekä rangaistustyypeistä, joita teoista on langetettava. Rangaistavuus koskisi tahallisia kaupallisessa laajuudessa tehtyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavia tekoja. Rangaistuksiksi olisi säädettävä vankeutta, sakkoa, menettämisseuraamuksia sekä erityisseuraamuksia kuten liiketoimintakielto ja loukkaamiseen käytettyjen esineiden tuhoaminen.

Direktiivissä on myös määräykset rangaistusten vähimmäistasosta, laajennetusta rikoshyödyn menettamisestä, syytetoimenpiteiden aloittamisesta ja yhteisistä tutkintaryhmistä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

Kiriakos, Sami, EU-avustaja, oikeusministeriö, puh. 1606 7696

5. Taustatietoja

Ehdotuksen tarkoituksena on täydentää 29 päivänä huhtikuuta 2004 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (2004/48/EY), joka koskee muita kuin rikosoikeudellisia toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Komissio on siirtänyt direktiiviehdotukseen aikaisemman samaa aihepiiriä koskevan puitepäätöksen määräykset (KOM(2005) 276 lopullinen).

6. Aikataulu

Valtioneuvosto lähettänyt eduskunnalle ehdotuksia koskevan kirjelmän U 39/2005 marraskuussa 2005 sekä oikeusministeriön jatkokirjelmän 28.9.2006. Ehdotusten käsittely on kesken neuvoston aineellisen rikosoikeuden työryhmässä.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella pyritään torjumaan teollis- ja tekijänoikeusrikollisuutta varmistamalla, että kaikissa unionin jäsenvaltioissa voidaan langettaa tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia rangaistuksia ja menettämisseuraamuksia. Ehdotuksella pyritään myös parantamaan teollis- ja tekijänoikeusrikosten tutkintaan ja syytetoimiin liittyvää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä.

8. Muut tiedot

OM 23/481/2005

EU/2005/1194

EU/2005/1195

11.2.17 ALKOHOLIRIKOKSIA KOSKEVIEN SÄÄNNÖKSIEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa ja tarkistaa vuoden 1968 alkoholilain alkoholirikoksia koskevat säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Alkoholirikokset (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 26.10.2001)

HE 13/2004 vp

PeVL 53/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Alkoholirikoksia koskevat säännökset uudistetaan rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttujen periaatteiden mukaisesti ja keskeiset säännökset siirretään rikoslakiin. Myös alkoholirikoksiin liittyvät menettämisseuraamuksia koskevat säännökset uudistetaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

Alkoholirikoksia koskevien rangaistussäännösten uudistaminen liittyy rikoslain kokonaisuudistukseen.

Alkoholilakia (1143/1994) uudistettaessa alkoholia koskevien rangaistussäännösten uudistaminen lykättiin tehtäväksi myöhemmin rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Tuolloin voimassa ollut alkoholilaki (459/1968) kumottiin lukuun ottamatta lain 9 lukua sekä 104 ja 105 §:ää, jotka sisältävät alkoholirikosten sääntelyn.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys raukesi. Tarkistettu hallituksen esitys annetaan viimeistään syksyllä 2007.

7. Vaikutukset

Esitys tehostaa alkoholirikosten valvontaa ja rikossäännösten soveltamista. Esityksellä on myönteisiä sosiaali- ja terveysvaikutuksia erityisesti nuorten alkoholikäyttämisen ohjaamisessa.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2000

OM359:00/06/01/2000

12. SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ

12.1 VARALLISUUSKOROTUS SAKOTUKSESSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus varallisuusveron poistamisen vaikutuksista varallisuuden huomioon ottamiseen ja arvioimiseen rikoslain sakotusta koskevissa säännöksissä. Lisäksi tulee valmistella muutokset verohallinnon sekä poliisi- ja oikeushallinnon väliseen verotustietoja koskevaan tiedonluovutukseen mukaan lukien muutokset niin sanottuun sakkolaskuriin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 15.12.2006

Työryhmän mietintö 21.2.2007, Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2007:2

3. Keskeinen sisältö

Hallituksen esitystä valmistellut työryhmä ehdottaa mietinnössään, että varallisuuskorotuksen tekemisestä päiväsakon rahamäärään luovuttaisiin.

4. Organisointi

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7725

5. Taustatietoja

Päiväsakon rahamäärästä säädetään rikoslain 2 a luvun 2 §:ssä ja sen nojalla annetussa asetuksessa päiväsakon rahamäärästä (609/1999). Sakotetun varallisuus voi korottaa päiväsakon rahamäärää. Varallisuuden arvioimisen ensi sijaisena perusteena on sakotetun viimeksi toimitetun verotuksen mukainen varallisuus. Asetuksella on säädetty euromääräiset rajat, jotka ylittävä verotettava varallisuus korottaa päiväsakon rahamäärää.

Varallisuusvero poistettiin 1.1.2006 lukien lailla 1141/2005 siten, että varallisuutta ei enää veroteta vuoden 2006 verotuksessa. Viimeksi toimitetusta vuoden 2005 verotusta koskevista tiedoista on saatavissa verotettavaa varallisuutta koskevia tietoja sakotusta varten 1.11.2007 saakka.

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti mietintönsä 21.2.2007. Mietintö lähetettiin lausuntokierroksella ja lausunnot pyydettiin 23.3.2007 mennessä. Hallituksen esitys annetaan keväällä 2007.

7. Vaikutukset

Esityksellä yhteen sovitetaan sakkolainsäädäntö varallisuusverotuksessa tehtyihin muutoksiin.

8. Muut tiedot

OM 19/41/2006

OM042:00/2006

12.2 VANGINKULJETUSTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä oli

1. selvittää poliisin ja vankilaviranomaisten työnjakoa vanginkuljetuksessa sekä vanginkuljetuksen toimivuutta, kustannuksia ja henkilöresurssien käyttöä kummankin hallinnonalan osalta;
 2. selvittää mahdollisuudet työnjaon tarkistamiseen sekä kuljetusten ja käräjävartioinnin järjestämiseen ostopalveluina ottaen huomioon vankien perusoikeudet sekä perustuslain säännökset viranomaistoiminnan hoitamisesta;
 3. selvittää mahdollisuudet oikeuden istuntojen järjestämiseen rangaistuslaitoksissa, teknisten yhteysien ja välineiden käyttämiseen vangin henkilökohtaisen läsnäolon korvaamiseksi oikeuden istunnossa sekä tuomioistuinten mahdollisuudet osallistua käräjävartioinnin tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen;
 4. arvioida kohtien 2 ja 3 edellyttämät henkilöstö- ja muut kustannusvaikutukset sekä organisatiomuutokset sekä tehdä esitykset tarvittavista toimenpiteistä, niiden vaatimista säädosmuutoksista sekä hallinnonalojen henkilöstö- ja määrärahatarpeista;
 5. tehdä esitys vankien kuljetuksenaikaista kohtelua koskevaksi lainsäädännöksi huomioon ottaen vireillä oleva vankeinhoitoa koskeva lainsäädännön kokonaisuudistus.
- Työryhmän tuli lisäksi erikseen
6. selvittää pääkaupunkiseudun tuomioistuinkuljetusjärjestelmän ja siihen liittyvien käräjävartioinnin työnjaot, kuljetusten määrät ja niiden sitomat henkilöresurssit;
 7. tehdä esitys pääkaupunkiseudun vanginkuljetuksen ja käräjävartioinnin järjestämisestä, sen edellyttämistä resurssi- ja muista tarpeista sekä tarvittavista säännösmuutoksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön kansliapäälliköiden tekemä työryhmän asettamispäätös 10.1.2002

Työryhmän määräajan pidentämispäätös 13.12.2002

Valtioneuvoston asetus vanginkuljetusasetuksen 3 §:n muuttamisesta (308/2002)

Työryhmän mietintö, Esitys laiksi vanginkuljetuksesta (lausuntoja ja selvityksiä 2003:20)

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7578

Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh.1607 7892

5. Taustatietoja

Vanginkuljetusta koskevien säännösten tulisi vastata vankeinhoidon nykyisiä vaatimuksia ja organisaatioita. Vankeinhoitolaitoksen ja poliisin välinen tehtäväjako tulisi selvittää.

6. Aikataulu

Työryhmän ehdotus on luovutettu oikeusministeriölle ja sisäasiainministeriölle.

Ehdotus on ollut lausuntokierroksella syksyllä 2003.

Valmistelutyötä on tehty vankeinhoidon rakennehankkeen yhteydessä.

Asia on kriminaalipoliittisella osastolla virkamiesvalmistelussa.

Lainvalmistelutyössä otetaan huomioon vankeinhoidon rakennehankkeessa toteutetut organisatoriset uudistukset, erityisesti itsenäisten aluevankiloiden merkitys vanginkuljetusten tehostajina ja aluevankilaorganisaatioon liittyvät vanginkuljetuksen järjestämisvaihtoehdot.

Hanke liittyy oikeusministeriön tuottavuusohjelmasuunnitelmaan. Tähän liittyen oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto selvittää vanginkuljetustoiminnan erilaisia järjestämisvaihtoehtoja. Järjestelyvaihtoehtojen selvittäminen tehdään ennen hallituksen esityksen kirjoittamista.

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle loppuvuonna 2007.

7. Vaikutukset

Hankkeen tarkoituksena on tehostaa ja nopeuttaa vanginkuljetustoimintaa. Tämän on arvioitu merkitsevän sekä kuljetettavien henkilöiden aseman ja olosuhteiden parantumisesta että kustannustason laskua nykyiseen verrattuna. Tavoitteen toteuttaminen liittyy olennaisesti 1.10.2006 käyttöön otettuun aluevankilajärjestelmään. Lisäksi järjestelyjen toteuttamisessa selvitetään mahdollisuudet hankkia kuljetuspalveluita yksityisiltä kuljetusalan toimijoilta. Eri kuljetusvaihtoehtojen selvittäminen on käynnistetty.

8. Muut tiedot

OM047:00/2001

12.3 PÄIHDEKUNTOUTUKSEN TEHOSTAMINEN YHDYSKUNTASEURAAMUSTEN TOIMEENPANON YHTEYDESSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 31.1.2006 työryhmän, jonka tehtäväksi se antoi laatia ehdotukset tarvittavista lainmuutoksista sekä määrittellä soveltuvat toimintatavat päihdekuntoutuksen käytön tehostamiseksi eri yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanon yhteydessä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamiskirje 31.1.2006 (2/69/2006)

Mietintö Päihdekuntoutus ja yhdyskuntaseuraamukset (OM:n työryhmämietintöjä 2006:19)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä esitti päihdekuntoutuksen liittämistä tarvittaessa kaikkien yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoon. Suurimpia muutoksia se esitti yhdyskuntapalveluun, josta puolet, kuitenkin enimmillään 50 tuntia voitaisiin ehdotuksen mukaan suorittaa päihdekuntoutuksena. Yhdyskuntapalvelun palvelupaikkaverkoston tulisi työryhmän mukaan kehittää niin, että Kriminaalihuoltolaitos voisi itse ylläpitää palvelupaikkoja ja toisaalta siten, että palvelu voitaisiin suorittaa esimerkiksi ryhmämuotoisesti. Työryhmän ehdotukset edellyttävät tiivistä asiakaskohtaista yhteistyötä Kriminaalihuoltolaitoksen ja kunnan sosiaali- ja terveystoimen kesken.

4. Organisointi

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7578

Kaukonen Olavi, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, puh. 1606 7642

5. Taustatietoja

Sopimushoitotoimikunnan (KM 2002:3) ehdottamaa sopimushoitorangaistusta ei ainakaan toistaiseksi ole lähdetty kokeilemaan erilaisista periaatteellisista, toiminnallisista ja taloudellisista syistä johtuen. Sen sijaan työryhmän tuli arvioida olemassa olevaa lainsäädäntöä ja kehittää toimintatapoja, joiden avulla riittävä päihdeinterventio olisi mahdollista liittää osaksi nykyisiä ja suunnitteilla olevia yhdyskuntaseuraamuksia.

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti mietintönsä 31.8.2006. Mietintö on ollut lausuntokierroksella. Tavoitteena on ehdotusten edellyttämien lakiesitysten antaminen eduskunnalle syksyllä 2007.

7. Vaikutukset

Yhdyskuntaseuraamusten nykyistä laajempi käyttö päihdeongelmaisilla rikoksentekeijöillä vähentäisi seuraamusjärjestelmän sosiaalista valikoivuutta. Työryhmän ehdotukset lisäävät toteutuessaan voimavarojen tarvetta ainakin yhdyskuntapalvelutyössä. Päihdehuollossa uudistus todennäköisesti lisää avomuotoisten päihdepalvelujen käyttöä.

8. Muut tiedot

OM 2/69/2006

12.4 NUORTEN SEURAAMUSJÄRJESTELMÄÄ KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN VALMISTELURYHMÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 7.10.2003 työryhmän laatimaan ehdotuksen hallituksen esitykseksi nuorten epäiltyjen rikosasioiden käsittelemistä ja seuraamusjärjestelmää koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Asetetun työryhmän tuli laatia nuorisorikostoimikunnan ehdotusten (KM 2003:2) ja niistä annettujen lausuntojen (lausuntotiivistelmä Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2003:29) perusteella ehdotus hallituksen esitykseksi nuorten epäiltyjen rikosasioiden käsittelemisestä ja heille tuomittavista seuraamuksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 7.10.2003

Nuorisorikostyöryhmän mietintö 14.10.2004 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2004:12)

Lausuntotiivistelmä 12.7.2006

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä laati ehdotukseensa säännökset nuorisorangaistuksesta sisällöllisesti uudistettuna. Nuorisorangaistuksen vakinaistaminen ja laajentaminen koko maahan 1.1.2005 alkaen valmisteltiin oikeusministeriössä virkatyönä, mutta työryhmä ehdotti nuorisorangaistuksen käyttöalan laajentamista 18 – 20 -vuotiaana tehtyihin rikoksiin sekä työpalvelun ja hoidon liittämistä nuorisorangaistukseen.

Työryhmän ehdotus sisältää myös säännökset elektronisesti valvotusta nuorisoarestista, jonka tarkoituksena on estää uusien rikosten tekeminen.

Lisäksi työryhmä valmisteli nuorisorikostoimikunnan työn pohjalta esitutkintaan, syyteharkintaan ja toimenpiteistä luopumiseen, nuoren rikoksentekeijän tilanteen selvittämiseen ja ehdollisen vankeuden valvontaan liittyvät lakiehdotukset.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Littunen, Jarmo, osastopäällikkö, oikeusministeriö, puh. 1606 7783

Herlin, Tuuli, suunnittelija, oikeusministeriö, puh. 1606 7893

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti mietintönsä 14.10.2004. Työryhmän mietintö on ollut lausuntokierroksella. Lausuntojen yhteenveto on valmistunut 12.7.2006.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on kehittää nuorten seuraamusjärjestelmää ja nopeuttaa nuorten rikosasioiden käsitteilyä. Työryhmän ehdottaman nuorisorangaistuksen kehittämisen vuotuiset kustannukset olisivat 3,3 miljoonaa euroa. Lisäkustannuksia aiheutuisi nuoren tilanteen selvittämisestä ja nuorisoarestista.

8. Muut tiedot

OM025:00/2003

OM4/021/2003

12.5 KIHHLAKUNNANSYÖTTÄJISTÄ ANNETUN LAIN JA ULOSOTTOLAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 30.6.2005 työryhmän laatimaan ehdotusta hallituksen esitykseksi niistä lainsäädännön muutoksista, jotka ovat edellytyksenä nykyisten 62 syyttäjäyksikön yhdistämiselle 18 yksiköksi. Toiseksi työryhmän on selvitettävä ne lainsäädännölliset muutokset, joiden myötä nykyiset 65 ulosottopiiriä voitaisiin yhdistää 22 ulosottopiiriksi. Lisäksi työryhmän on selvitettävä syyttäjä- ja ulosotto-organisaation muutosten keskinäinen koordinointi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 30.6.2005

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tulee laatia ehdotus hallituksen esitykseksi kihlakunnan syyttäjistä annetun lain muuttamiseksi siten, että se mahdollistaa syyttäjäyksiköiden muodostamisen yhden tai useamman kihlakunnan alueesta. Työryhmän tulee myös esittää arvionsa siitä, voidaanko uudistus toteuttaa vain kihlakunnansyöttäjistä annettua lakia muuttamalla, vai tarvitaanko muita muutoksia. Erityisesti on selvitettävä, tuleeko valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annettua laki muuttaa. Myös mahdollinen asetusmuutosten tarve tulee selvittää. Ehdotuksen laatimisessa tulee tarkoin ottaa huomioon se, mitä eduskunta lausuu kihlakuntaselonteosta.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja:

Osastopäällikkö Jarmo Littunen, oikeusministeriö, puh. 1606 7783

Jäsenet:

Kehityspäällikkö Teemu Eriksson, sisäasiainministeriö

Ulosottojohtaja Timo Heikkinen, oikeusministeriö

Valtionsyöttäjä Pekka Koponen, Valtakunnansyöttäjävirasto

Hallitussihteeri Kari Liede, oikeusministeriö

Lainsäädäntöneuvos Ulla Mohell, oikeusministeriö

Mohell toimii myös työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

Oikeusministeriön asettama Syyttäjälaitoksen rakenne- ja resurssityöryhmä jätti välimietintönsä (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2005:2) oikeusministeriölle 31.1.2005. Työryhmä ehdotti kahta vaihtoehtoista organisaatiomallia. Toisessa nykyisistä yhteistoiminta-alueista muodostettaisiin itsenäiset syyttäjäyksiköt, joita näin tulisi 18. Toisessa mallissa syyttäjäyksiköitä olisi noin 30. Mietinnöstä pyydettiin lausunnot, joista laadittava yhteenveto on valmisteilla oikeusministeriössä. Oikeusministeriö asetti 2.3.2004 ulosoton organisaatiota selvittävän työryhmän. Loppuraportissaan 15.2.2005 työryhmä esitti, että nykyisten 65 ulosottopiirin asemesta ulosottopiirien lukumääräksi tulisi 22 (oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2005:3). Edelleen oikeusministeriö asetti 14.3.2005 työryhmän, jonka tehtävänä oli tehdä ehdotus ulosottotoimen keskushallinnon hallintomalliksi ja sen toteuttamiseksi. Ulosoton keskushallintotyöryhmä antoi loppuraporttinsa 31.5.2005 (oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2005:16). Siinä ehdotetaan, että ulosotto-organisaatio olisi kaksipiirainen. Keskustasolla toimisi keskushallintovirasto, ja paikallistasolla olisi 22 ulosottopiiriä. Tämä kokonaisuus muodostaisi oikeusministeriön alaisen ulosottolaitoksen.

6. Aikataulu

Uudistukseen liittyvät lait on vahvistettu 22.12.2006 ja asetukset hyväksytyt 1.2.2007. Uudistus tulee voimaan 1.4.2007.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella pyritään tuottavuuden ja taloudellisuuden tehostamiseksi kehittämään paikallishallintoa luomalla suurempia paikallisyksiköitä. Riittävän suuret paikallisyksiköt ovat tarpeen myös toiminnan yhdenmukaisuuden turvaamiseksi ja valtakunnallisen ohjauksen tehostamiseksi.

8. Muut tiedot

OM 5/66/2004

OM010:00/2004

OM 8/66/2005

OM016:00/2006

12.6 EUROJUST-PÄÄTÖKSEN ERÄIDEN MÄÄRÄYSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 1.3.2004 työryhmän selvittämään Eurojust-yksikön toimintaan liittyviä lainsäädännöllisiä tarpeita kansallisesti sekä laatimaan ehdotuksen hallituksen esitykseksi tarvittavan lainsäädännön ajan tasalle saattamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 1.3.2004

Työryhmän määräajan pidentämispäätös 21.6.2004

3. Keskeinen sisältö

Ehdotettavalla lainsäädännöllä pantaisiin viimeisiltäkin osin Suomessa kansallisesti täytäntöön Euroopan unionin neuvoston 28 päivänä helmikuuta 2002 hyväksymä päätös Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi. Eurojust-yksikön käytännön toiminnan kannalta ehdotettavalla sääntelyllä pyritään lisäksi yleisemminkin parantamaan yksikön tehokkaan toiminnan edellytyksiä. Eurojustin toiminnan kannalta välttämättömät muutokset lainsäädäntöön on tehty jo aikaisemmin.

4. Organisointi

Eurojust-työryhmän kokoonpano on vaihdellut työn kuluessa. Puheenjohtajana on toiminut osastopäällikkö Jarmo Luttunen ja sihteerinä suunnittelija Tuuli Herlin oikeusministeriöstä.

Vastuuhenkilöt:

Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 1606 7892

Herlin, Tuuli, suunnittelija, oikeusministeriö, puh. 1606 7893

5. Taustatietoja

Euroopan unionin neuvoston 28 päivänä helmikuuta 2002 hyväksymä päätös Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi (EYVL L 63/1, 6.3.2002).

6. Aikataulu

Hallituksen esitys laiksi Eurojust-yksikköä koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2007.

7. Vaikutukset

Ehdotus tehostaa Eurojust-yksikön toimintaa käytännössä. Ehdotus selkeyttää nykyistä lainsäädäntöä siten, että Eurojust-yksikkö voi saada ja käsitellä toiminnassaan tarpeellisia tietoja.

8. Muut tiedot

OM 1/481/2004

13. OIKEUDENKÄYNTI

13.1 RYHMÄKANNETTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN VALMISTELU

1. Tavoite ja tehtävät

Hallituksen esityksen laatiminen kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisissä riita-asioissa sovellettavaksi ryhmäkannelaiksi. Tavoitteena on kuluttajasopimuksia koskeviin riita-asioihin sovellettavien menettelysäännösten kehittäminen ja monipuolistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys ryhmäkanteesta (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2005:3)

Työryhmän asettamispäätös 9.8.2005

Ehdotus laiksi ryhmäkanteesta (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2006:4)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:14)

HE 154/2006 vp

TaVL 36/2006 vp

YmVL 43/2006 vp

LaVM 30/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Hallituksen esitys sisältää ehdotuksen ryhmäkannelaiksi. Lakia sovellettaisiin kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisissä riita-asioissa.

Laki koskisi viranomaisaloitteista eli julkista ryhmäkannetta. Kannetta ajaisi kuluttaja-asiamies.

Kantaja ajaisi ryhmäkannetta kanteessa määritellyn ryhmän puolesta. Ryhmä tai ryhmän jäsenet eivät olisi oikeudenkäynnissä asianosaisia. Ryhmäkanteen olisi mahdollinen ainoastaan silloin, kun ryhmä esiintyy kantajapuolella. Asian käsittely ryhmäkanteena edellyttäisi, että usealla henkilöllä on samaa vastaajaa vastaan vaatimus, joka perustuu samoihin tai samankaltaisiin seikkoihin. Ryhmäkanteen johdosta annettava tuomio sitoisi ryhmää edustavaa kantajaa ja niitä ryhmän jäseniä, jotka ovat nimenomaisesti ilmoittautuneet mukaan ryhmään sekä vastaajaa. Ryhmän jäsen ei vastaisi oikeudenkäyntikuluista.

4. Organisointi

Valmistelija

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

Leppänen, Maarit, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7704

5. Taustatietoja

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman oikeuspolitiikkaa koskevassa 14. jaksossa todetaan, että selvitetään ryhmäkanteen käyttömahdollisuus muun muassa kuluttajakauppa-asiaissa. Oikeusministeriö asetti 9.8.2005 työryhmän valmistelemaan ehdotuksen hallituksen esitykseksi ryhmäkannetta koskevaksi lainsäädännöksi. Työryhmä luovutti mietintönsä ministeriölle 16.3.2006. Mietintö on ollut lausuntokierroksella. Hallituksen esitys on valmisteltu oikeusministeriössä virkautyönä mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen pohjalta.

6. Aikataulu

Eduskunta hyväksyi 13.2.2007 ehdotuksen ryhmäkannelaiksi. Laki on tarkoitus saattaa voimaan syyskuussa 2007.

7. Vaikutukset

Uudistuksella kehitettäisiin ja monipuolistettaisiin kuluttajasopimuksia koskeviin ”massariitoihin” sovellettavia oikeudenkäyntisäännöksiä. Asian laatu ja asianosaisten oikeussuoja tarve pystyttäisiin näin ottamaan nykyistä paremmin oikeudenkäynnissä huomioon.

Uudistuksella ei olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 16/41/2005

OM040:00/2005

13.2 OIKEUDENKÄYNNIN JULKISUUS YLEISISSÄ TUOMIOISTUIMISSA

1. Tavoite ja tehtävä

Tehtävänä on laatia ehdotus oikeudenkäynnin julkisuutta yleisissä tuomioistuimissa koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeudenkäynnin julkisuus -toimikunnan mietintö (KM 2002:1)

Oikeudenkäynnin julkisuus yleisissä tuomioistuimissa, työryhmämietintö 2005:7

Lausunnot oikeudenkäynnin julkisuutta yleisissä tuomioistuimissa ja hallintotuomioistuimissa koskevista työryhmämietinnöistä (Lausuntoja ja selvityksiä 2005:23)

HE 13/2006 vp

LaVM 24/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Laissa oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa olisivat säännökset diaaritietojen, oikeudenkäyntiasiakirjojen, suullisen käsittelyn ja tuomion julkisuudesta sekä asiaan liittyvät menettelysäännökset.

4. Organisointi

Valmistelijat

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7708

Pulkkinen, Kirsi, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 1606 7722

5. Taustatietoja

Kesäkuussa 2005 oikeudenkäynnin julkisuussäätelyä valmisteet oikeusministeriön työryhmät jättivät ehdotuksensa oikeusministeriölle (Oikeudenkäynnin julkisuus yleisissä tuomioistuimissa, työryhmämietintö 2005:7 ja Oikeudenkäynnin julkisuus hallintotuomioistuimissa, työryhmämietintö 2005:6)

6. Aikataulu

Lakiehdotus hyväksyttiin eduskunnassa tammikuussa 2007 ja sen on tarkoitus tulla voimaan 1.10.2007.

7. Vaikutukset

Esityksen tavoitteena on lisätä oikeudenkäyntien avoimuutta ja parantaa tuomioistuimen toiminnan läpinäkyvyyttä.

8. Muut tiedot

OM 24/41/2004

OM054:00/2004

OM0287:00/06/06/2000

13.3 IMMATERIAALIOIKEUSASIOIDEN KÄSITTELY**1. Tavoite ja tehtävät**

Immateriaalioikeusasioiden käsittelyn uudistustarpeiden selvittäminen ja niiden käsittelyn järjestäminen tarkoituksenmukaisella ja asiantuntemuksen turvaavalla tavalla.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 17.6.2003 OM 15/41/2003

Työryhmän mietintö (oikeusministeriön työryhmämietintö 2005:2)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdotti immateriaalioikeusasioiden kattavaan keskittämiseen perustuvaa ratkaisua. Ehdotuksen mukaan teollisoikeuksia koskevat riita- ja rikosasiat sekä valitukset rekisteriviranomaisten teollisoikeuksien myöntämisestä, lukuun ottamatta toiminimiä, sekä hyödyllisyysmallioikeuden ja piirimallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista koskevista ratkaisuista käsiteltäisiin patenttitoimistoissa, jona toimisi Helsingin käräjäoikeus erityiskokoonpanossa. Tekijänoikeutta koskevien riita- ja rikosasioiden osalta patenttitoimistoin olisi vaihtoehtoinen oikeuspaikka.

4. Organisointi**5. Taustatietoja****6. Aikataulu**

Hankkeen jatkovalmistelusta ei ole vielä päätetty.

7. Vaikutukset

Työryhmän ehdottama kattava keskittäminen patenttitoimistoihin turvaisi tarvittavan asiantuntemuksen immateriaalioikeusasioiden käsittelyssä sekä tehostaisi näiden asioiden käsittelyä.

Ehdotus edellyttäisi uuden osaston perustamista Helsingin käräjäoikeuteen. Tästä aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia ei ole selvitetty.

8. Muut tiedot

OM 15/41/2003

OM017:00/2003

13.4 VALITUSASIOIDEN SIIRTÄMINEN HOVIOIKEUDESTA TOISEEN**1. Tavoite ja tehtävät**

Hovioikeuksien erilaisesta työtilanteesta on aiheutunut huomattavia eroja valitusasioiden keskimääräisessä käsittelyajassa eri hovioikeuksissa. Erojen tasaamiseksi valitusasioita tulisi voida siirtää

ruuhkautuneesta hovioikeudesta käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi sellaisiin hovioikeuksiin, joissa valituksia voidaan käsitellä joutuisasti.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitysmiesmietintö: Valitusasioiden siirtäminen hovioikeudesta toiseen – Hovioikeuslain 9 §:ssä tarkoitettun kevennetyn kokoonpanon asema (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:20).
HE 202/2006 vp
PeVL 55/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Siirtomenettely koskisi kerrallaan määrättyä määrää valitusasioita ja sen aloittaminen hovioikeudessa edellyttäisi korkeimman oikeuden siihen antamaa lupaa. Siirtää voitaisiin hovioikeudessa vireille tulevia uusia siirtoluvassa lähemmin määriteltyjä valitusasioita. Pääkäsitely voitaisiin toimittaa hovioikeuden tuomiopiirin ulkopuolella.

4. Organisointi

Valmistelija

Rasilainen, Aki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7953.

5. Taustatietoja

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman mukaan muutoksenhaun merkitys oikeusturvan ja oikeusvarmuuden lisääjänä selvitetään laajapohjaisesti. Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitea on mietinnössään (KM 2003:3) selvittänyt muutoksenhakujärjestelmän kehittämisvaihtoehtoja.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys raukesi. Kevään 2007 aikana päätetään siitä, annetaanko uusi tarkistettu esitys.

7. Vaikutukset

Siirtomenettelyllä valittaja saisi valitukseensa ratkaisun toisesta hovioikeudesta nopeammin kuin ruuhkautuneesta hovioikeudesta. Erot käsittelyajoissa hovioikeuksien välillä tasoittuisivat. Siirtomenettelystä valtiolle ja asianosaisille aiheutuvat kustannukset riippuvat siitä, missä määrin siirrettäviä valituksia vastaanottavat hovioikeudet toimittaisivat pääkäsitelyjä tuomiopiirinsä ulkopuolella tai video- ja puhelinneuvotteluyhteydessä.

8. Muut tiedot

14/41/2006

OM037:00/2006

13.5 MUUTOKSENHAKULUPA HOVIOIKEUDESSA

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen laatiminen käräjäoikeudesta hovioikeuteen tapahtuvan muutoksenhaun kehittämiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 25.1.2007

Muistio 25.1.2007 (Maarit Leppänen)

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan tulee arvioida, onko tarpeen ottaa käyttöön muutoksenhakulupajärjestelmä nykyisen seurantajärjestelmän sijasta valitettaessa käräjäoikeuden ratkaisusta hovioikeuteen. Jos tämä arvioidaan tarpeelliseksi, toimikunnan tulee valmistella ehdotus muutoksenhakuluvan käyttöönottamiseksi hovioikeusmenettelyssä. Toimikunnan tulee myös arvioida eräitä muita hovioikeusmenettelyn muutostarpeita ja laatia niiden osalta ehdotus.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Kitunen, Kari, oikeusneuvos, korkein oikeus

Jäsenet:

Palaja, Antero, presidentti, Turun hovioikeus

Könkkölä, Mikko, presidentti, Vaasan hovioikeus

Savolainen, Riitta, käräjätuomari, Helsingin käräjäoikeus

Lampenius, Mari, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Metsäpelto, Leena, valtionsyyttäjä, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto

Päätoiminen sihteeri:

Leppänen, Maarit, erityisasiantuntija, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto, puh. 1606 7704

Pysyvät asiantuntijat:

Lappalainen, Juha, professori, Helsingin yliopisto

Laukkanen, Sakari, kehittämisspällikkö, oikeusministeriön oikeushallinto-osasto

Rasilainen, Aki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto

5. Taustatietoja

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman mukaan muutoksenhaun merkitys oikeusturvan ja oikeusvarmuuden lisääjänä selvitetään laajapohjaisesti. Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitea on mietinnössään (KM 2003:3) selvittänyt muutoksenhakujärjestelmän kehittämisvaihtoehtoja. Selvitysmies Olli Huopaniemi on raportissaan (oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2006:28) ehdottanut, että valitusten seurantamenettelystä hovioikeudessa luovuttaisiin ja otettaisiin käyttöön muutoksenhakulupajärjestelmä.

6. Aikataulu

Toimikunnan tulee saada työnsä päätökseen vuoden 2008 maaliskuun loppuun mennessä.

7. Vaikutukset

Uudistuksella kehitettäisiin käräjäoikeudesta hovioikeuteen tapahtuvaan muutoksenhakuun sovellettavaa menettelyä. Tavoitteena on luoda hovioikeuksille nykyistä paremmat edellytykset kohdentaa voimavarojaan asioihin, joissa on todellinen tarve hakea muutosta käräjäoikeuden ratkaisun virheellisyyden tai muun syyn vuoksi sekä jouduttaa asioiden käsittelyä. Näin asianosaisten oikeussuojan tarve pystyttäisiin ottamaan nykyistä paremmin muutoksenhakumenettelyssä huomioon.

8. Muut tiedot

OM 1/021/2007

OM002:00/2007

13.6 RIKESAKKO- JA RANGAISTUSMÄÄRÄYSMENETTELYN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on laatia ehdotus hallituksen esitykseksi summaarisesta tuomioistuimen ulkopuolisesta rikosoikeudellisesta menettelystä. Uusi laki korvaisi nykyiset lait rikesakkomenettelystä (66/1983) ja rangaistusmääräysmenettelystä (692/1993). Lisäksi työryhmän on tehtävä tarpeelliset ehdotukset näihin lakeihin liittyvän lainsäädännön tarkistamiseksi.

Tavoitteena on, että nykyiset summaariset rikosprosessilajit korvattaisiin yhdellä nykyaikaisella menettelylajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessiekonomisesti järkevä. Uutta menettelyä kehitettäessä olisi myös otettava huomioon sen suhde 1 päivänä lokakuuta 2006 käyttöön tulevaan käräjäoikeudessa noudatettavaan kirjalliseen rikosprosessiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 1.3.2004

Asettamispäätös 12.4.2006

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän toimeksiannossa on muotoiltu eräitä lähtökohtia uutta summaarista tuomioistuimen ulkopuolista rikosprosessimenettelyä varten. Sääntelyn lähtökohtia on asetettu myös niitä tapauksia varten, joissa asian käsittely etenee tuomioistuimeen asti. Prosessin käynnistäisi molemmissa tapauksissa edelleen pääsäännön mukaan poliisimies, tullimies, rajavalvoja tai erävalvoja.

Rikoksesta epäillyn ja asianomistajan suostumus asian käsittelylle summaarisessa menettelyssä olisi tarpeen. Jos suostumusta ei annettaisi, olisi asian käsittelyä lähtökohtaisesti jatkettava tavallisessa rikosprosessijärjestyksessä. Poliisin toimivaltaa saattaisi olla syytä laajentaa niin, että poliisi voisi määrätä myös suhteellisen pienen päiväsakoin tuomittavan sakkorangaistuksen.

Nykyistä muutoksenhakukieltoa käräjäoikeuden rikesakkoasiassa antamaan ratkaisuun ei ole syytä säilyttää. Ylimääräinen muutoksenhaku tulisi yhtenäistää. Käräjäoikeuden toimivaltaa muutoksenhakuasteena voitaisiin laajentaa.

4. Organisointi

Valmistelu suoritetaan työryhmätyönä.

Puheenjohtaja:

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

Jäsenet:

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7723

Maksimainen, Risto, ylikonstaapeli, Liikkuva poliisi

Niemitalo, Jaana, käräjätuomari, Helsingin käräjäoikeus

Pelkonen, Jouko, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Rautio, Jaakko, oikeustieteen lisensiaatti, Helsingin yliopisto

Seppä, Heikki, ylikomisario, sisäasiainministeriö

Voutilainen, Mari, kihlakunnansyyttäjä, Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto

Kanerva toimii myös työryhmän sihteerinä. Työryhmä voi kuulla asiantuntijoita.

5. Taustatietoja

Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rikesakkosäännösten uudistamiseksi (EV 261/2002 vp). Huomiota on kiinnitetty siihen, että rikesakko on säädetty konkreettisesti rangaistukseksi asetuksessa, minkä ei katsota olevan sopusoinnussa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kanssa (LaVM 28/2002 vp). Sekä rikesakko- että rangaistusmääräysmenettely on aikanaan säädetty poikkeuslakeina perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 2.5.2006 - 31.3.2007.

7. Vaikutukset

Uudistuksella on tarkoitus korvata nykyiset summaariset tuomioistuimen ulkopuoliset rikosprosessilajit yhdellä prosessilajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessiekonomisesti viranomaisvoimavarojen käytön kannalta tarkoituksenmukainen. Näistä tavoitteista ensiksi mainittu liittyy rikoksesta epäillyn oikeusturvan parantamiseen ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeiden turvaamiseen erityisesti epäillyn suostumuksen edellyttämisen kautta.

8. Muut tiedot

OM 6/41/2006

OM022:00/2006

13.7 ESITUTKINTA-, PAKKOKEINO- JA POLIISILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Asetettavan toimikunnan tehtävänä on valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain kokonaisuudistukseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Klaus Helminen, Turvallisuusviranomaisten toimivaltasäännösten uudistamistarpeet (sisäasiainministeriön julkaisusarja 32/2006)

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Toimikunta tulee olemaan oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön yhteisesti asettama.

5. Taustatietoja

Kysymyksessä olevia kolmea lakia on muutettu useaan otteeseen niiden säätämisen jälkeen. Osittaisuudistusten johdosta niistä on muodostunut osin sekava ja vaikeasti hallittava kokonaisuus. Samalla on ilmennyt tarvetta perusoikeusjärjestelmän vaatimukset täyttävän sääntelykokonaisuuden aikaansaamiseen. Näihin seikkoihin muun ohessa eduskunta on kiinnittänyt huomiota useamman kerran. Lisäksi tekninen kehitys ja kansainvälinen yhteistyö ovat asettaneet uusia haasteita.

6. Aikataulu

Toimikunta asetetaan maaliskuun aikana.

7. Vaikutukset

Uudistuksella selkeytetään lukuisten osittaisuudistusten vuoksi vaikeaselkoiseksi muodostunutta lainsäädäntökokonaisuutta ja uudistetaan viranomaisten toimivaltuuksia siten, että toisaalta rikos-

tutkinnan tehokkuusvaatimukset ja toisaalta perus- ja ihmisoikeudet otetaan tasapuolisesti huomioon.

8. Muut tiedot

OM 15/021/2006

OM044:00/2006

14. OIKEUSLAITOS

14.1 TUOMAREIDEN PÄTEVÖITYMISJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Uudistuksen tarkoituksena on laatia ehdotus tuomareiden koulutusjärjestelmäksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tuomarikoulutustoimikunnan mietintö 2000:5

Lausuntoyhteenveto, Lausuntoja ja selvityksiä 2002:1

Tuomarikoulutustyöryhmän mietintö, Työryhmämietintö 2002:6

Tuomariksi pätevytyminen, lausuntoyhteenveto, Lausuntoja ja selvityksiä 2003:5

Tuomarikoulutustyöryhmän 2 mietintö: "Tuomarikoulutus", Työryhmämietintöjä 2004:2

Tuomarikoulutus, lausuntoyhteenveto, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:18

Suunnitelma tuomarikoulutusjärjestelmäksi (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2006:11)

3. Keskeinen sisältö

Tuomarikoulutustyöryhmä 2 on ehdottanut säädettäväksi lain tuomarikoulutuksesta. Uusi laki koski kouluttautumista yleisten tuomioistuinten, hallintotuomioistuinten ja erityistuomioistuinten tuomarin virkoihin.

Mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella oikeusministeriössä on valmisteltu hallituksen esitys laiksi tuomareiden kouluttamisesta. Se sisältää säännökset tuomarikoulutuksesta sekä lainkäyttöhenkilöstön täydennyskoulutuksesta. Tuomarikoulutuksella tarkoitettaisiin tuomareiksi pyrkiville järjestettävää koulutusta, johon hakeudutaan valtakunnallisen hakumenettelyn kautta. Koulutus sisältäisi sekä harjoittelua että teoriaopintoja. Koulutus kestäisi vähintään yhden vuoden ja enintään kaksi ja puoli vuotta. Tuomarikoulutuksesta ja täydennyskoulutuksesta vastaisi uusi toimielin, tuomarikoulutuslautakunta.

4. Organisointi

Työtä jatketaan virkatyönä. Lisätietoja antaa hallitussihteeri Maaria Rubanin, oikeusministeriö, puh. 1606 9381

5. Taustatietoja

Tuomarikoulutustoimikunnan mietinnössä ja siitä saaduissa lausunnoissa pidettiin tarpeellisenä uuden tuomareiden pätevytysohjelman kehittämistä. Tuomarikoulutustyöryhmä jatkoi työtä toimikunnan esityksen ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella. Työryhmän työstä saadussa lausuntopalautteessa esitettiin arvostelua useisiin työryhmän ehdotuksen kohtiin. Tuomarikoulutustyöryhmän 2 tuli laatia ehdotuksensa edellisen työryhmän mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen pohjalta.

6. Aikataulu

Hallituksen esityksen antamisesta päätetään erikseen.

7. Vaikutukset

Esityksellä pyritään siihen, että tuomioistuimilla olisi paremmat mahdollisuudet vastata oikeudellistuvan ja kansainvälistyvän yhteiskunnan asettamiin vaatimuksiin. Tähän pyritään luomalla tuomarin ammattiin haluaville ja lainkäyttötehtävissä jo toimiville paremmat mahdollisuudet hankkia tuomarin ammatissa tarvittavia valmiuksia.

Esityksen johdosta arvioidaan aiheutuvan valtiolle noin 800 000 euron vuotuiset lisäkustannukset.

8. Muut tiedot

OM011:00/2003

Oikeusministeriön asettaman tuomarikoulutussuunnittelun ohjausryhmän tehtävänä on ollut laatia yksityiskohtainen ja konkreettinen koulutussuunnitelma tuomareiden uudeksi peruskoulutusjärjestelmäksi. 13.6.2006 julkaistu suunnitelma tuomarikoulutusjärjestelmäksi (työryhmämietintö 2006:11) on oikeusministeriön verkkosivuilla www.om.fi/36231.htm.

14.2 TUOMAREIDEN PALKANKOROTUSTEN JA LISÄPALKKIOIDEN KOHDENTAMINEN ERÄISSÄ TAPAUKSISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 12.2.2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotukset siitä, miten tuomioistuimessa samanlaisessa tuomaritehtävässä oleville tuomareille kohdennetaan virkaehtosopimusperusteiset korotukset tilanteessa, jossa vain osa saa korotuksen esimerkiksi palkkausluokan tarkistuksena. Työryhmän tehtävänä oli tehdä myös ehdotus siitä, miten tuomioistuimen sisällä määrättyjen vastuullisten tehtävien, joista suoritetaan virkaehtosopimukseen perustuvaa lisäpalkkiota - esimerkiksi johtamislisää - hoidosta päätetään. Työryhmän mietintö, joka oli laadittu toimeksiannon mukaisesti hallituksen esityksen muotoon luovutettiin oikeusministeriölle 30.5.2003.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös kanteluun tuomareiden johtamislisää koskevassa asiassa 26.6.2001 dnro 1595/4/00

Korkeimman oikeuden päätökset 6.11.2002 nro 2926-2928

Työryhmän asettamispäätös 12.2.2003 nro OM 2/31/2003

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriön julkaisusarja lausuntoja ja selvityksiä 2003:13)

Lausunnot mietinnöstä, Lausunnonantajia olivat valtiovarainministeriön henkilöstöosasto, AKAVA-JS ry., korkein oikeus, korkein hallinto-oikeus, hovioikeudet, hallinto-oikeudet sekä Espoon, Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Kouvolan, Lahden, Lappeenrannan, Oulun, Porin, Rovaniemen, Tampereen, Turun, Turunseudun ja Vantaan käräjäoikeudet.

3. Keskeinen sisältö

Työryhmämietinnössä ehdotetaan, että tuomareiden nimittämisestä annettuun lakiin lisättäisiin säännös sellaista tilannetta varten, jossa tuomioistuimen alemman palkkausluokan virkoihin kohdennetaan palkankorotus, jonka seurauksena osassa viroista palkkaus kohoaa. Ehdotuksen mukaan nämä virat julistettaisiin kyseisessä tuomioistuimessa alemmassa palkkausluokassa työskentelevien tuomareiden haettavaksi. Nimitysmenettelyn ehdotetaan olevan samanlainen kuin vakinaista tuomaria nimitettäessä.

Työryhmä ehdottaa lisättäväksi tuomareiden nimittämisestä annettuun lakiin säännökset lisäpalkkiota saavan tuomarin määräämisestä käräjäoikeudessa ja hallinto-oikeudessa. Ehdotuksen mukaan korkein oikeus määräisi käräjäoikeuden osaston johtajana toimivan tuomarin laamannin tekemästä perustellusta esityksestä. Korkein hallinto-oikeus puolestaan määräisi hallinto-oikeuden jaoston johtajana toimivan tuomarin ylituomarin perustellusta esityksestä. Osaston ja jaoston johtajan tehtävään voitaisiin määrätä vain asianomaisessa tuomioistuimessa työskentelevä tuomari, jolla on johtamistaitoa.

Työryhmän ehdottamaan asiasisältöön tehdään ne muutokset, jotka saatujen lausuntojen perusteella arvioidaan tarpeellisiksi.

4. Organisointi

Valmistelija

Penttinen, Ahti, hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7547

5. Taustatietoja**6. Aikataulu**

Hallituksen esitys annetaan keväällä 2007 tai syksyllä 2007.

7. Vaikutukset

Taloudellisia vaikutuksia ei ole suoranaisesti. Poistaa epätietoisuutta ja riitojen syntyä tuomioistuinelaitoksen sisällä selkiyttäessään ja yhtenäistäessään tuomareiden palkankorotusten kohdentamismenetelyä ja tulosvastuuyksiköiden päälliköiden määräämistä.

8. Muut tiedot

OM 2/31/2003

OM036:00/2004

14.3 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY OIKEUSHALLINNOSSA**1. Tavoite ja tehtävät**

Valmisteltava oikeusministeriön hallinnonalan valtakunnallisia henkilörekistereitä koskevat erityissäännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmämietintö 6.9.2004 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintöjä 2004:11)

3. Keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki henkilötietojen käsittelystä oikeushallinnossa sekä lait oikeusrekisterikeskuksesta annetun lain ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain muuttamisesta.

Lainsäädännöllä oikeushallintoviranomaisten nykyisistä rekistereistä muodostettaisiin oikeushallinnon valtakunnallinen tietojärjestelmä, joka olisi säännelty yhdenmukaisesti ja jota koskisivat samat yleiset periaatteet. Valtakunnallinen järjestelmä palvelisi asiakaslähtöisyyden tavoitetta, kun tietopyyntöihin voitaisiin vastata keskitetysti tehokkaammin ja kattavammin kenenkään oikeussuojaa silti vaarantamatta.

Tavoitteena on välineneutraali lainsäädäntö, joka on eriytetty olemassa olevien järjestelmien määrittelyistä. Järjestelmän jaottelu prosessilajeittain vähentäisi teknisestä kehityksestä johtuvia lainmuutospaineita.

Esityksessä ehdotetaan, että oikeusrekisterikeskuksesta tulisi oikeushallinnon henkilörekistereiden rekisterinpitäjä, joka ratkaisisi niihin kohdistetut tietopyynnöt. Yksittäiset oikeushallintoviranomaiset voisivat silti edelleen vastata tietopyyntöihin, jotka koskevat pelkästään niiden omia tietoja.

4. Organisointi

Vastuuhenkilö

Laukkanen, Sakari, kehittämispäällikkö, oikeusministeriö, puh. 1606 7568

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuoden 2007 aikana.

7. Vaikutukset

Laki saattaisi oikeushallinnon tietojärjestelmät henkilötietojen suojaamista koskevan lainsäädännön mukaisiksi. Kansalaisten ja erityisesti tiedotusvälineiden mahdollisuudet saada tietoja tuomioistuimissa käsiteltävistä asioista paranisivat, kun tietopyynnöt voitaisiin tehdä keskitetysti yhdelle viranomaiselle koko maata koskien.

Oikeusrekisterikeskukselle esitettävät uudet tehtävät edellyttävät useamman viran suuruista lisäystä ORK:n resursseihin.

8. Muut tiedot

OM 9/84/2005

OM019:00/2003

14.4 OIKEUSAPULAINSÄÄDÄNNÖN MUUTOSTARPEIDEN SELVITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tulee Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksen sekä saamansa muun tiedon ja selvitysten perusteella kartoittaa oikeusapulaissa sekä sen nojalla annetuissa asetuksissa olevat muutostarpeet sekä tehdä esitys tarvittavista muutoksista. Työryhmän tulee myös esittää keinoja, joilla oikeusavun palkkioperusteet määritetään sellaisiksi, että palkkion määräämiseen tuomioistuimissa kuluva aika vähenee ja palkkioiden maksatusperusteet sekä valtion varoista suoritettavien palkkioiden maksuajat yhtenäistyvät eri tuomioistuimissa. Työryhmän tulee lisäksi selvittää oikeusavun oikeata kohdentumista oikeusturvatarpeen mukaisesti.

Työryhmän tulee työssään ottaa huomioon oikeusministeriön tuottavuusohjelma siten, että työryhmän ehdotusten avulla voidaan saada aikaan työmäärän keventymistä tuomioistuimissa. Tässä tarkoituksessa työryhmän tulee selvittää sähköisen asioinnin käyttöönoton mahdollisuuksia avustajien palkkioiden maksatuksessa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusapulainsäädännön muutostarpeita valmisteleavan työryhmän asettaminen

3. Keskeinen sisältö

Palkkioiden määrääminen oikeudenkäyntiavustajille on työllistänyt tuomioistuimia huomattavasti. Työryhmän tulee esittää keinoja, joilla oikeusavun palkkioperusteita selkeytetään nykyisestä. Tavoitteena on, että palkkion määräämiseen tuomioistuimissa kuluva aika vähenisi ja palkkioiden maksatusperusteet sekä valtion varoista suoritettavien palkkioiden maksuajat yhtenäistyisivät eri tuomioistuimissa.

Tarkoituksena on keventää tuomioistuinten työtä. Yhtenä keinona työryhmän tulee selvittää sähköisen asioinnin käyttöönoton mahdollisuuksia avustajien palkkioiden maksatuksessa.

Työryhmän tulee tarkistaa myös muita oikeusapulainsäädännön muutostarpeita. Lisäksi sen on selvitettävä, kohdentuuko oikeusapu oikeusturvatarpeen mukaisesti eniten apua tarvitseville.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

Vaasan hovioikeuden presidentti Mikko Könkkölä, Vaasan hovioikeus

Jäsenet:

asianajaja Riitta Leppiniemi, Suomen Asianajajaliitosta

asianajaja Tuija Turpeinen, Suomen Asianajajaliitosta

oikeusaputoimen johtaja Marja-Leena Levänen, Turunseudun oikeusaputoimisto

laamanni Seppo Kankkunen, Rovaniemen käräjäoikeus

neuvotteleva virkamies Juha Majanen, valtiovarainministeriö

lainsäädäntöneuvos Aki Rasilainen, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7953

hallitusneuvos Merja Muilu, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7564

kihlakunnansyyttäjä Tommi Hietanen, Helsingin kihlakunnansyyttäjävirsto

hallinto-oikeustuomari Hannele Sarell, Turun hallinto-oikeus

johtaja Lea Mäntyniemi, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto.

Pysyvät asiantuntijat:

suunnittelija Tuire Honko, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7758

taloustarkastaja Anja Leino, oikeusministeriön Hämeenlinnan maksukeskuksesta.

Työryhmän sihteerinä toimii ylitarkastaja Teija Hyytiäinen oikeusministeriöstä, puh. (09) 1606 7584.

5. Taustatietoja

Valtioneuvoston asetus oikeusavun palkkioperusteista (23.5.2002/389) sekä oikeusapulaki (5.4.2002/257) tulivat voimaan 1.6.2002. Uudistuksessa oikeusapuun oikeutettujen piiriä laajennettiin keskituloisiin siten, että oikeusapuun osakorvauksella oikeutettujen määrä lisääntyi merkittävästi aiemmasta. Kokonaan tai osittain korvauksellisen julkisen oikeusapuun on oikeutettu arviolta noin 75 % maamme kotitalouksista. Myös menettely osakorvauksen maksamisessa muuttui. Aikaisemmin avustaja sai palkkionsa kokonaan valtion varoista myös silloin, kun päämies sai oikeusapua osakorvausta vastaan. Nyt oikeusavun omavastuuosuus jää oikeusavun saajan itsensä vastattavaksi. Lisäksi oikeusturvavakuutus tuli ensisijaiseksi julkiseen oikeusapuun nähden.

Julkisen oikeusavun laajentaminen keskituloisiin omavastuuosuutta vastaan, oikeusturvavakuutuksen ensisijaisuus julkiseen oikeusapuun nähden sekä julkisen oikeusavun myöntämistä koskevan päätöksenteon siirtäminen valtion oikeusaputoimistoille ovat olleet hyviä ratkaisuja, eikä näiltä osin ole tarvetta tehdä muutoksia oikeusapulainsäädäntöön.

Selkeää muutostarvetta on esiintynyt palkkionmääräytymisperusteiden ja palkkioiden maksatuksen selkeyttämiseksi nykyisestä. Oikeusapulain voimaantulon jälkeen julkisen oikeusavun perusteella valtion varoista yksityisille avustajille maksettavia palkkioiden määrääminen on työllistänyt tuomioistuimia aiempaa enemmän.

Oikeusapulakiin tulisi tehdä joitakin vähäisiä muutoksia. Nykymuodossaan oikeusapulaki mahdollistaa esimerkiksi oikeusavun hakemisen siihen saakka, kunnes tuomioistuimessa käsiteltävä asia on saanut lainvoiman, mikä aiheuttaa vaikeuksia jo tuomittujen oikeudenkäyntikulujen osalta, mikäli pääasiassa annetusta päätöksestä ei ole valitettu.

6. Aikataulu

Työryhmän on laadittava ehdotukset tarvittavista säädösmuutoksista 31.12.2006 mennessä.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 5/33/2006

OM017:00/2006

14.5 KIINTEISTÖJEN KIRJAAMISASIOIDEN KÄSITTELYN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on selvittää, millaisia kehittämistarpeita kiinteistöjen kirjaamisasioiden nykymuotoiseen tuomioistuinkäsittelyyn liittyy ja mahdollistaa päätöksenteko siitä, ratkaistaanko kirjaamisasiat tulevaisuudessa tuomioistuimessa vai siirretäänkö ne Maanmittauslaitokselle ratkaistaviksi. Tavoitteena on luoda sellainen menettely, jossa kirjaamisasiat voidaan käsitellä tehokkaasti ilman, että palvelun tasosta joudutaan tinkimään.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietintö, komiteanmietintö 2003:3

Sähköistä kiinteistönvaihdantaa selvittävän toimikunnan loppumietintö, komiteanmietintö 2006:1

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen tarkoituksena on mahdollistaa päätöksenteko kiinteistöjen kirjaamisasioiden käsittelyn organisoimiseksi nykyistä tehokkaammin. Työryhmän on pohdittava, käsitelläänkö kirjaamisasiat jatkossakin tuomioistuimessa vai siirretäänkö ne Maanmittauslaitokselle. Mikäli asioiden käsittely säilytetään tuomioistuimessa, työryhmän on selvittävä mahdollisuutta keskittää kirjaamisasiat johonkin tuomioistuimeen tai joihinkin tuomioistuihin ratkaistaviksi. Vaihtoehtoisesti työryhmän on myös pohdittava, olisiko organisaatiouudistusten asemasta kokonaistaloudellisesti tehokkaampaa, jos nykyistä menettelyä kehitettäisiin menettelyjä yksinkertaistamalla ja toteuttamalla sähköinen asiointi kirjaamisasioissa sähköistä kiinteistönvaihdantaa selvittäneen toimikunnan esittämällä tavalla.

Eri vaihtoehtoja on arvioitava sekä oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuushankkeen kannalta että sen kannalta, mitä vaikutuksia toimenpiteillä on tuomioistuinten varsinaisten lainkäyttötehtävien hoitoon ja kansalaisten oikeusturvaan. Eri vaihtoehtojen kustannukset ja vaikutukset henkilöstöön ja talouteen on myös selvittävä.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja:

osastopäällikkö Kari Kiesiläinen, oikeusministeriö, puh. 160 67532

Jäsenet:

tuotepäällikkö Henri Arvela, Nordea

lainsäädäntöjohtaja Tiina Astola, oikeusministeriö, puh. 160 67666

maanmittausneuvos Pekka Halme, maa- ja metsätalousministeriö

maankäyttöinsinööri Matti Holopainen, Kuntaliitto

laamanni Juhani Mali, Pieksämäen käräjäoikeus

ylitarkastaja Martti Raiskinmäki, Oikeushallinnon tietotekniikkakeskus

osastosihteerit Kristiina Rautaheimo, Kouvolan käräjäoikeus

yli-insinööri Juha Tuomaala, Maanmittauslaitos (varalla johtaja Timo Tuhkanen)

Sihteerit:

professori, OTT Matti I. Niemi, Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu

yli-insinööri Matti Parviainen, Maanmittauslaitos

5. Taustatietoja

Kirjaamisasioilla tarkoitetaan maakaaren (540/1995) 5 luvun 1 §:ssä mainittuja asioita, joita ovat lainhuudatus, erityisen oikeuden kirjaaminen sekä kiinnitys. Kirjaamisasioissa toimivaltainen viran-

omainen on se käräjäoikeus, jonka tuomiopiirissä kiinteistö sijaitsee. Tämän vuoksi kirjaamisasioita käsitellään tällä hetkellä kaikissa Suomen nykyisissä 58 käräjäoikeudessa.

Oikeusministeriön strategia-asiakirjassa vuodelta 2002 (Oikeuspolitiikan strategia ja kehitysnäkymiä vuosiksi 2003-2012) on asetettu tavoitteeksi selvittää, onko kirjaamisasioiden käsittely mahdollista keskittää joihinkin tuomioistuimiin tai siirtää ne jonkin muun viranomaisen tehtäväksi. Muutoksen tarkoituksena olisi suunnata tuomioistuimen voimavarat kansalaisten oikeusturvan parantamiseen ja vaativan perustoiminnan kehittämiseen.

Hankkeen taustalla vaikuttaa myös valtioneuvoston kehyspäätös, jossa hallitus asetti tavoitteeksi, että vuoden 2011 loppuun mennessä keskimäärin vain puolet valtion henkilöstön eläkepoistuman johdosta vapautuvista työpaikoista täytetään. Oikeusministeriön hallinnonalan osalta henkilöstön vähentämistarve on 720 henkilöä vuoteen 2011 mennessä. Oikeuslaitoksen toiminnan turvaaminen tässä muuttuvassa tilanteessa edellyttää useita kehittämistoimia, joista eräs on hallinnonalan tuottavuusohjelmaankin kirjattu kirjaamisasioiden käsittelyn kehittämishanke.

Kiinteistön kirjaamisasioiden käsittelyä on aiemmin selvitetty oikeusministeriössä valtioneuvoston toimeksiannosta vuonna 1993. Selvityksen laatinut työryhmä ei puoltanut kirjaamisasioiden siirtoa pois tuomioistuimesta. Toiselle kannalle on päätyntä tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitea, joka on mietinnössään (KM 2003:3) esittänyt, että kirjaamisasiat siirrettäisiin hallintoviranomaiselle, lähinnä maanmittaushallintoon tai maistraatille. Sähköistä kiinteistönvaihdantaa selvittänyt toimikunta on etsinyt keinoja tehostaa ja kehittää kirjaamisjärjestelmää sähköisen asioinnin ja tiedonsiirron keinoin nykyaikaista teknologiaa hyödyntämällä. Selvityksestä (KM 2006:1) käy ilmi, että sähköinen kaupankäynti mahdollistaisi siirtymisen sähköiseen asiointiin kirjaamisen menettelyssä, mikä vähentäisi eri viranomaisten työtä kiinteistöasioissa manuaalisia ja päällekkäisiä työvaiheita karsimalla.

6. Aikataulu

Työryhmän on määrä saada ehdotuksensa valmiiksi maaliskuuhun 2007 mennessä.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 7/31/2006

OM026:00/2006

14.6 SUMMAARISTEN ASIOIDEN KÄSITTELYN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on mahdollistaa päätöksenteko sen ratkaisemiseksi, säilytetäänkö summaaristen asioiden käsittely tuomioistuimessa vai siirretäänkö ne muualle ratkaistaviksi. Jos asioiden käsittely säilytetään tuomioistuimessa, työryhmän tulee tehdä ehdotukset nykyjärjestelmän kehittämiseksi ja valmistella mahdollisuutta keskittää niiden käsittely vain osaan tuomioistuimista.

Tavoitteena on, että tulevassa järjestelmässä pystyttäisiin hyödyntämään olemassa olevaa ATK-pohjaista sähköistä asian käsittelyä entistä enemmän, mikä vähentäisi henkilöstön työtä manuaalisia työvaiheita karsimalla.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ulosotto 2000 -toimikunnan mietintö, komiteanmietintö 1998:2

Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietintö, komiteanmietintö 2003:3

Työryhmämietintö 2006:15

3. Keskeinen sisältö

Summaaristen asioiden käsittelyä on aiemmin arvioitu useissa työryhmissä ja toimielimissä. Vaihtoehtoisiksi on ehdotettu mm. yksityisen perintäjärjestelmän kehittämistä, asioiden siirtämistä ulosottolaitoksen tai jonkun muun viranomaisen käsiteltäväksi tai käsittelyn keskittämistä joihinkin käräjäoikeuksiin. Työryhmän on aikaisempien selvitysten ehdotusten pohjalta tehtävä valmistelutyö sen ratkaisemiseksi, miten summaaristen asioiden käsittelyä tulevaisuudessa tulisi kehittää ja mitä tietoteknisiä, lainsäädännöllisiä ja taloudellisia edellytyksiä liittyy asioiden käsittelyn säilyttämiseen tuomioistuimessa, niiden keskittämiseen tai käsittelyn siirtämiseen oikeuslaitoksen ulkopuolelle. Eri vaihtoehtojen kustannukset ja vaikutukset henkilöstöön ja talouteen on myös selvitettävä.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

kehittämispäällikkö Sakari Laukkanen, oikeusministeriö, puh. 160 67568

Jäsenet:

kehittämispäällikkö Tapani Kilpelä, Oikeushallinnon tietotekniikkakeskus

erityisasiantuntija Riitta Marttila, Oikeushallinnon tietotekniikkakeskus

hallitussihteeri Mika Rislä, oikeusministeriö, puh. 160 67943

käräjätuomari Kimmo Leskinen, Turunseudun käräjäoikeus

osastosihteeri Sirpa Niemi, Oulun käräjäoikeus

Sihteeri:

pääsihteeri Jarkko Männistö, Henkilövahinkoasiain neuvottelukunta

5. Taustatietoja

Summaarisiksi kutsutaan sellaisia yksinkertaisia, riidattomia asioita, jotka käräjäoikeus voi ratkaista kirjallisessa menettelyssä. Käräjäoikeuksiin saapuu vuosittain noin 142 000 summaarista asiaa, joista valtaosa on rahasaatavien velkomuksia. Loput asioista koskevat esimerkiksi häätöä.

Oikeusministeriön strategia-asiakirjassa vuodelta 2002 (Oikeuspolitiikan strategia ja kehitysnäkymiä vuosiksi 2003 - 2012) on asetettu tavoitteeksi selvittää, voidaanko summaaristen asioiden käsittely keskittää joihinkin tuomioistuimiin tai siirtää ne jonkin muun viranomaisen tehtäväksi.

Summaaristen asioiden käsittelyä aikaisemmin arvioineista työryhmistä Ulosotto 2000 – toimikunnan enemmistö ehdotti yksityisen perintäjärjestelmän kehittämistä (KM 1998:2). Oikeusministeriössä vuonna 2001 asiaa selviteltyä työryhmä ehdotti nykyisen järjestelmän kehittämistä mm. uudistamalla sähköistä asiointia ja ottamalla käyttöön sähköinen tuomiorekisteri. Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitea esitti mietinnössään (KM 2003:3) riidatonta saatavaa koskevien asioiden siirtämistä ulosottolaitoksen käsiteltäväksi.

6. Aikataulu

Työryhmämietintö 2006:15 luovutettu. Hankkeen valmistelu jatkuu.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 8/31/2005

OM011:00/2006

14.7 OIKEUDENKÄYNNIN KOKONAISKESTON LYHENTÄMINEN JA LAAJOJEN ASIOIDEN KÄSITTELYN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on selvittää, mistä asioiden liian pitkä kokonaiskäsittelyaika tuomioistuimissa johtuu. Työryhmän on tehtävä ehdotuksia, joilla käsittelyaikaa voitaisiin lyhentää ja erityisesti laajojen asioiden käsittelyä kehittää.

Työryhmän tulee myös selvittää yleisten tuomioistuinten ratkaisutoimintaa koskevat kiireellisyys-säännökset ja tehdä ehdotukset kiireellisyysääntelyn uudistamiseksi selkeämmäksi ja sellaiseksi, että se nykyistä paremmin vastaisi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimuksia.

Työryhmän on lisäksi tehtävä ehdotukset viranomaisten välisen yhteistyön kehittämiseksi ja etsiä keinoja parantaa oikeudenkäyntien kokonaiskeston seuranta. Työryhmän on tarkasteltava eri viranomaisten työmenetelmiä ja oikeudenkäyntimenettelyä ja tehtävä tarvittavat aloitteet, jotta asioita voitaisiin siirtää ruuhkautumisen välttämiseksi nykyistä helpommin tuomioistuimesta toiseen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmämietintö 2007:2 luovutettu.

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen tarkoituksena on selvittää asioiden käsittelyn viipymisen syitä ja löytää ratkaisuja erityisesti laajojen asioiden kokonaiskäsittelyaikojen lyhentämiseksi. Työryhmän on tässä tarkoituksessa tarkasteltava käräjäoikeuksien, hovioikeuksien, syyttäjien ja oikeudenkäyntiavustajien ja -asiamiesten työmenetelmiä, oikeudenkäyntimenettelyä, kokoonpanoja ja alueellista toimivaltaa. Tarkoituksena olisi myös löytää keinoja viranomaisyhteistyön, viranomais- ja asianajoyhteistyön sekä viranomaisten toimivaltarajat ylittävän yhteistyön kehittämiseksi sekä asioiden kokonaiskeston seurannan kehittämiseksi. Työryhmän tarkastelun kohteena ovat erityisesti laajat siviiliasiat (riita- ja hakemusasiat), mutta työryhmä voi tarkastella myös rikosasioita. Rikosasioiden kokonaiskäsittelyajan lyhentämistä tarkastellaan kuitenkin samanaikaisesti ns. rikosketjutyöryhmässä.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

hovioikeuden presidentti Lauri Melander, Helsingin hovioikeus

Jäsenet:

käräjätuomari Tarja Honkanen, Helsingin käräjäoikeus

laamanni Erkki Hämäläinen, Turun käräjäoikeus

oikeussihteerin Marja Kekäläinen, korkein oikeus

kehittämispäällikkö Sakari Laukkanen, oikeusministeriö

asianajaja Matti Manner, Asianajotoimisto Brander & Manner Oy

kihlakunnansyyttäjä Malla Sunell, Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto

Marja Kekäläinen toimii myös työryhmän sihteerinä.

Lisätietoja antaa kehittämispäällikkö Sakari Laukkanen, oikeusministeriö, puh. (09) 160 67568.

5. Taustatietoja

Euroopan ihmisoikeustuomioistuim on antanut Suomelle useita tuomioita oikeudenkäyntien koh- tuuttoman pitkästä kestosta. Myös eduskunnan oikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri ovat kiinnittäneet huomiota pitkiin käsittelyaikoihin.

Toistuvat ongelmat oikeudenkäynnin keston suhteen voivat johtua useista eri syistä. Asioiden käsit- telyä ei ole Suomessa tarkasteltu kokonaiskäsittelyajan näkökulmasta, vaan esitutkinta- ja syyttäjä- viranomaiset sekä tuomioistuimet ovat kukin huolehtineet asian käsittelystä lähinnä omalta osal- taan. Vuorovaikutusta ja laajoihin asioihin valmistautumista ei ole välttämättä tapahtunut yli viran- omaisten toimivaltarajojen. Sama voi koskea myös yhteistyötä viranomaisten ja oikeudenkäyn- tiasiamiesten välillä. Tuomioistuinten perinteiset työmenetelmät, suhteellisen joustamattomat ko- koonpanot ja oikeudenkäyntimenettelyä koskevan lainsäädännön jäykkyys voivat nekin osaltaan olla ongelmallisia laajojen asioiden viivytyksetöntä käsittelyä ajatellen.

6. Aikataulu

Työryhmämietintö 2007:2 luovutettu.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 7/31/2005

OM031:00/2006

14.8 TUOMARIN VASTUUN TOTEUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tuomarin käyttäytyminen viranhoidossa tai muutoin tulisi saattaa sellaisten valvontajärjestelyjen piiriin, että käyttäytymisen valvonta ja seuraamukset olisivat oikeassa suhteessa tuomarin riippu- mattomaan asemaan viranhoidossa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 6.2.2007

3. Keskeinen sisältö

Tuomarinvastuu toteutettaisiin niin, että tuomari voitaisiin tiettyjen edellytysten täytyessä määrätä viralta pantavaksi myös silloin, kun hänet on tuomittu muusta tahallisesta rikoksesta kuin virkari- koksesta sakkoon, ja että virkamieslain mukainen varoitus voitaisiin antaa myös tuomarille.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja

Rasilainen, Aki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto, puh. 1606 7953

Jäsenet:

Kurri, Martti, laamanni, Kouvolan käräjäoikeus

Liljeroos, Heikki, hallitusneuvos, oikeusministeriön oikeushallinto-osasto

Strömberg, Erik, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriön henkilöstöosasto

Toiviainen, Raija, valtiosyyttäjä, valtakunnansyyttäjänvirasto

Rasilainen toimii myös työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

Tuomarinvastuun eri toteuttamisvaihtoehtoja on harkittu työryhmämietinnössä Tuomarinvastuun toteuttamismuotojen kehittäminen (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2005:16) ja siitä saadussa lausuntopalautteessa (Lausunnot ja selvityksiä 2006:18).

6. Aikataulu

Työryhmän on laadittava esityksensä hallituksen esityksen muotoon 30.6.2007 mennessä.

7. Vaikutukset

Lainkäytön valvonta olisi kattavaa, kun se ulottuisi tuomarin käyttäytymiseen myös viranhoidon ulkopuolella ja koskisi tuomarin yleistä työkykyä. Yleisö voisi luottaa tuomioistuinten asianmukaiseen toimintakykyyn.

8. Muut tiedot

3/41/2007

OM010:00/2007

14.9 OIKEUSPAIKKA -TYÖRYHMÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus riita-asioiden oikeuspaikka eli käräjäoikeuksien alueellista toimivaltaa riita-asioissa koskevien säännösten uudistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 23.2.2007

3. Keskeinen sisältö

OK 10 lukuun uudistetaan pitäytyen siinä lähtökohdassa, että yleinen oikeuspaikka on se käräjäoikeus, jonka tuomiopiirin alueella vastaajalla on kotipaikka. Säännökset on laadittava nykyistä joustavammin sekä asianosaisten määräämisvaltaa ja sopimusvapautta kunnioittaen, jollei tyypillisesti heikomman osapuolen suoja muuta vaadi. OK 10 lukuun on koottava tärkeimmät oikeuspaikkasäännökset.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Rautio, Jaakko, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7678

Jäsen

Pulkinen, Kirsi, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Oikeudenkäymiskaaren 10 luvun säännöksistä lähes puolet on alkuperäisessä vuoden 1734 muodossa. Säännökset ovat aukollisia, joustamattomia ja vanhentuneita. OK 10 luvun ulkopuolisessa lainsäädännössä on tärkeitä oikeuspaikkasäännöksiä. Yhdenmukaisten periaatteiden varaan rakentuvaa kokonaisuudistusta ei ole tehty sitten vuoden 1734 lain.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 1.3. - 31.10.2007.

7. Vaikutukset

Pyritään joustavoittamaan toimivaltasäännöksiä sekä minimoimaan asiaosaisille ja tuomioistuimille aiheutuvia haittoja siitä, että riita-asia pannaan vireille toimivaltaa vailla olevassa tuomioistuimessa.

8. Muut tiedot

6/41/2007

OM014:00/2007

15. KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS

15.1 LUGANON SOPIMUKSEN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan unionin neuvosto asetti marraskuussa 1997 ad hoc-työryhmän valmistelemaan Brysselin ja Luganon yleissopimusten tarkistamista. Neuvosto otti tiedoksi työryhmässä saavutetun kompromissiratkaisun toukokuun OSA-neuvostossa 1999.

Amsterdamin sopimuksen voimaantulo 1 päivänä toukokuuta 1999 muutti oikeusperustan Brysselin yleissopimuksen tarkistamiselle. Neuvoston asetus annettiin 22.12.2000.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla.

3. Keskeinen sisältö

Luganon yleissopimus on tarkoitus niin pitkälle kuin mahdollista muuttaa sisällöltään Bryssel I -asetuksen kaltaiseksi.

4. Organisointi

Suomen edustajat

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7704

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yhteisön ja muiden sopimusvaltioiden kuin EU:n jäsenvaltioiden välisten neuvottelujen edistäminen tarkistetun Luganon yleissopimuksen tarkistaminen (Lugano II) on yhä kesken.

EU:n neuvosto pyysi maaliskuussa 2003 EY-tuomioistuimelta EY-sopimuksen 300 artiklan 6 kohdassa tarkoitettua lausuntoa siitä, kuuluuko vuoden 1988 Luganon yleissopimuksen korvaava uusi yleissopimus yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan vai yhteisön ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan. EY-tuomioistuin on lausunnossaan 1/03 (annettu 7.2.2006) katsonut sopimuksen tekemisen kuuluvan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan. Diplomaattikonferenssi pidettiin lokakuussa 2006, mutta neuvottelutulosta ei vielä saavutettu.

7. Vaikutukset

Tarkistettu ja nykyaikaistettu Luganon yleissopimus korvasi vanhan yleissopimuksen sopimusvaltioiden välissä suhteissa. Sopimusmääräykset vastaisivat sisällöllisesti EU:n jäsenvaltioissa voimassa olevaa Bryssel I -asetuksen säännöksiä. Sopimuksen tarkistaminen yhtenäistäisi tarkoituksenmukaisella tavalla sopimuskenttää. Sopimus tulisi lähtökohtaisesti sovellettavaksi EU:n jäsenvaltioiden ja Islannin, Norjan ja Sveitsin välisissä suhteissa.

8. Muut tiedot

OM 3/482/2005

15.2 BRYSSSEL I -ASETUksen JA TIEDOKSIANTOASETUksen ULOTTAMINEN TANSKAAN

1. Tavoite ja tehtävät

Tanska on jättäytynyt EU:n siviilioikeudellisen yhteistyön ulkopuolelle. Bryssel I -asetusta ja tiedoksiantoasetusta ei siten sovelleta Tanskassa eikä suhteessa Tanskaan. Yhteisön ja Tanskan välillä tehdyillä sopimuksilla mainitut asetukset ulotetaan koskemaan myös Tanskaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

E 96/2002 vp 16.9.2002

E 96/2002 vp 25.4.2003 jatkokirjelmä

KOM (2005) 145 lopullinen

KOM (2005) 146 lopullinen

U 20/2005 vp 26.5.2005

LaVL 14/2005 vp

10725/05 JUSTCIV 128

10723/05 JUSTCIV 127

6921/06 JUSTCIV 47 OC 190

6922/06 JUSTCIV 48 OC 191

6923/06 JUSTCIV 49 OC 192

6924/06 JUSTCIV 50 OC 193

3. Keskeinen sisältö

Yhteisön ja Tanskan välillä tehdyillä sopimuksilla Bryssel I - ja tiedoksiantoasetukset ulotetaan koskemaan myös Tanskaa. Näin yhtenäistetään asianmukaisella tavalla Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainsäädäntöä.

4. Organisointi

Vastuuhenkilö

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7704

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Sopimukset tulevat voimaan 1.7.2007.

7. Vaikutukset

Sopimusten voimaantulo yhtenäistää tarkoituksenmukaisella tavalla Euroopan jäsenvaltioiden lainsäädäntöä. Sopimuksilla ei ole taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 21/481/2005

15.3 SOVITTELU SIVIILIASIOISSA, EHDOTUS DIREKTIIVIKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on parantaa riidanratkaisumenettelyjen saatavuutta edistämällä sovittelun käyttöä sekä varmistamalla sovittelun ja riita-asian oikeudenkäynnin toimiva suhde.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2004) 718

U 67/2004 vp

LaVL 2/2005 vp

3. Keskeinen sisältö

Euroopan yhteisöjen komissio on 22.10.2004 tehnyt ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi eräistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla.

Direktiiviehdotus sisältää säännöksiä, joiden tavoitteena on varmistaa toimiva suhde sovittelun ja oikeudenkäynnin välillä vahvistamalla siviiliprosessin eräitä osa-alueita koskevat yhteiset vähimmäisvaatimukset yhteisön tasolla. Jäsenvaltioiden tuomioistuimille annettaisiin myös tarvittavat keinot sovittelun käytön lisäämiseksi. Ehdotus ei sen sijaan sisällä itse sovittelumenettelyä tai sovittelijaa koskevia säännöksiä.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Direktiiviehdotusta käsitellään neuvoston siviilioikeuskomiteassa. Direktiivistä päästiin laajaan yhteisymmärrykseen oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa joulukuussa 2005. Parlamentin ensimmäinen lukeminen on kesken.

7. Vaikutukset

Toteutuessaan direktiivistä aiheutuisi joitakin muutoksia Suomen lainsäädäntöön, mm. sovittelussa saavutetut sovinnot olisi voitava vahvistaa täytäntöönpanokelpoisiksi.

8. Muut tiedot

OM 11/482/2004

EU/2004/1654

15.4 EUROOPPALAISEN MAKSUSUORITUSMÄÄRÄYSMENETTELYN KÄYTTÖÖNOTTO, EHDOTUS EU:N ASETUKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tavoitteena on säätää uusi summaarinen velkomusmenettely tuomioistuimissa riidattomia siviilioikeudellisia saatavia varten.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2004) 173

U 36/2004 vp
LaVL 16/2004 vp
EUVL 30.12.2006 L 399, s. 1

3. Keskeinen sisältö

Asetus sääntelee menettelyn, jota noudatetaan kun kantaja velkoo yksityisoikeudellista saatavaa vastaajalta. Menettely olisi komission ehdotuksen mukaan rinnakkainen jäsenvaltioissa voimassa oleville tai myöhemmin säädettäville velkomisprosesseille. Kysymys on uudesta vaihtoehtoisesta menettelystä nykyisten järjestelmien rinnalle. Asetus muistuttaa jossakin määrin meillä ennen vuonna 1993 toteutettua uudistusta voimassa ollutta maksamismääräysmenettelyä.

4. Organisointi

Suomen edustaja
Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Asetus on hyväksytty. Sitä sovelletaan 12.12.2008 lukien.

7. Vaikutukset

Asetus parantaa mahdollisuuksia periä riidattomia velkoja rajat ylittävässä tilanteessa.

8. Muut tiedot

OM 4/482/2005
EU/2004/0811

15.5 EUROOPPALAINEN VÄHÄISTEN VAATIMUSTEN MENETTELY, EHDOTUS EU:N ASETUKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Asetusehdotuksen tavoitteena on säätää uusi oikeudenkäyntimenettely vähäisiä siviilioikeudellisia juttuja varten.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2005) 87 lopullinen
U 19/2005 vp
LaVL 13/2005 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetus sääntelisi menettelyn, jota noudatettaisiin kun kantaja vaatii yksityisoikeudellista alle 2 000 euron saatavaa vastaajalta. Menettely olisi komission ehdotuksen mukaan rinnakkainen jäsenvaltioissa voimassa oleville prosesseille.

Ehdotuksen mukaisen menettelyn ulottuessa rajat ylittäviin riitoihin suomalaisella kantajalla olisi vaatiessaan alle 2 000 euron saatavaa toisessa jäsenvaltiossa mahdollisuus käyttää joko uutta vähäisten vaatimusten prosessia tai kyseisessä jäsenvaltiossa voimassa olevaa muuta prosessia. Komission ehdotuksen mukainen menettely perustuisi lomakkeiden käyttämiselle ja se olisi käytännössä kirjallinen menettely. Ehdotuksessa asetetaan erilaisia määräaikoja asianosaisille ja tuomiois-

tuimelle. Lisäksi ehdotuksen mukaan täydentävästi sovellettaisiin kunkin maan oikeudenkäyntimenettelylainsäädäntöä.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Neuvottelut asetusehdotuksesta aloitettiin huhtikuussa 2005. Asetusehdotus kuuluu yhteispäätös-menettelyn piiriin. Asetus hyväksyttäneen lopullisesti vuoden 2007 alkupuolella.

7. Vaikutukset

Ehdotus parantaisi oikeuden saatavuutta rajat ylittävissä määrältään vähäisissä asioissa.

8. Muut tiedot

OM 20/481/2005

EU/2004/0801

15.6 ASIAKIRJOJEN TIEDOKSIANTOA KOSKEVAN ASETUKSEN MUUTOS, EHDOTUS EU:N ASETUKSEKSI

1. Tavoite ja tehtävä

Asetusehdotuksen tavoitteena on parantaa ja nopeuttaa oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen toimittamista ja tiedoksiantamista siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa jäsenvaltioiden välillä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2005) 305 lopullinen

U 46/2005 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetuksessa otettaisiin käyttöön määräaika tiedoksiannon tapahtumiselle. Tiedoksiannosta kieltäytymiseen liittyvästä menettelystä ja oikeusvaikutuksista säädettäisiin nykyistä tarkemmin. Lisäksi ehdotuksessa on useita muita lähinnä teknisiä muutosehdotuksia.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Neuvottelut asetusehdotuksesta aloitettiin lokakuussa 2005 ja ne ovat kesken. Asetusehdotus kuuluu yhteispäätös-menettelyn piiriin. Muutokset hyväksyttäneen keväällä 2007.

7. Vaikutukset

Asetusehdotukseen sisältyvät muutokset ovat varsin vähäisiä, mutta ne tukevat voimassa olevan tiedoksiantoasetuksen käytännön toimivuutta.

8. Muut tiedot

OM 2/482/2006

EU/2005/1185

15.7 EUROOPAN UNIONIN JA ISLANNIN TASAVALLAN SEKÄ NORJAN KUNINGASKUNNAN VÄLINEN SOPIMUS TIETTYJEN KESKINÄISESTÄ OIKEUSAVUSTA RIKOSASIOISSA EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN VÄLILLÄ 29 PÄIVÄNÄ TOUKOKUUTA 2000 TEHDYN YLEISSOPIMUKSEN JA SIIHEN VUONNA 2001 LIITETYN PÖYTÄKIRJAN SOVELTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotus hallituksen esitykseksi 17.12.2003 EU:n ja Islannin sekä Norjan välillä tehdyn oikeusapu-sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Allekirjoitettu sopimus EUVL L 26, 29.1.2004

3. Keskeinen sisältö

Sopimus sisältää määräyksiä EU-maiden välillä vuonna 2000 tehdyn keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan yleissopimuksen ja siihen vuonna 2001 liitetyn pöytäkirjan tiettyjen määräysten soveltamisesta EU-maiden sekä Islannin ja Norjan välillä. Siltä osin kuin mainittujen sopimusten määräykset merkitsevät Schengenin säännöstön edelleen kehittämistä, niitä jo sovelletaan sopimukseen liittyneiden EU:n jäsenmaiden ja Islannin sekä Norjan välillä. Nyt voimaansaatettava sopimus koskee muita sopimusmääräyksiä eli sellaisia velvoitteita, joiden ei ole tulkittu liittyvän Schengenin säännöstöön.

Sopimusten EU-oikeudellinen oikeusperusta on Euroopan unionisopimuksen 24 ja 38 artikla.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7675

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle eduskuntavaalien jälkeen keväällä 2007.

7. Vaikutukset

Voimaansaatettava sopimus tehostaa EU:n jäsenvaltioiden sekä Norjan ja Islannin välistä yhteistyötä kansainvälisessä rikosoikeusavussa.

8. Muut tiedot

OM 22/481/2005

15.8 SAKKOJEN TÄYTÄNTÖÖNPANO EU:SSA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 4.11.2005 työryhmän valmistelemaan ns. sakkopuitepäätöksen (ja konfiskaatiopuitepäätöksen) edellyttämiä täytäntöönpanotoimia ja kansallisia lainmuutoksia.

Täytäntöönpanotoimien lähtökohtana on puitepäätöksen täytäntöönpano sekamuotoisella lailla valtiosopimusten tapaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ranskan tasavallan, Ruotsin kuningaskunnan ja Yhdistyneen kuningaskunnan ehdotus puitepäätökseksi (EYVL C 278, 2.10.2001, s. 4),

U 55/2001 vp,

LaVL 1/2002 vp,

Neuvoston puitepäätös 2005/214/YOS, EUVL L 76, 22.3.2005, s. 16

Työryhmän asettamispäätös 4.11.2005 (OM 25/481/2005, OM054:00/2005)

Työryhmän mietintö, Sakko- ja konfiskaatiopuitepäätösten täytäntöönpano (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:11)

HE 142/2006 vp

PeVL 50/2006 vp

LaVM 28/2006 vp

EV 289/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Sakkopuitepäätös koskee lopullisten taloudellisia rangaistuksia koskevien päätösten täytäntöönpanoa toisessa EU:n jäsenvaltiossa. Puitepäätöksissä tarkoitetut päätökset tunnustetaan ilman muodollisuuksia ja pannaan täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa samalla tavoin kuin kotimaiset päätökset. Oikeusrekisterikeskuksen tehtävänä olisi huolehtia seuraamusten täytäntöönpanosta.

4. Organisointi

Valmistelija

Monto, Mikko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7585

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Sakkopuitepäätöksen kansallisten täytäntöönpanotoimien määräaika on 22.3.2007. Eduskunta antoi vastauksen hallituksen esitykseen 6.2.2007 (EV 289/2006 vp). Ehdotettujen lakien on tarkoitus tulla voimaan 22.3.2007.

7. Vaikutukset

Puitepäätöksen mukainen järjestelmä tehostaa rikosvastuun toteutumista EU:n alueella mahdollisten sakkojen tehokkaamman täytäntöönpanon jäsenvaltioiden välillä. Nykyisellään sakkojen täytäntöönpanoa koskeva yhteistyö on mahdollista vain pohjoismaisen välillä.

8. Muut tiedot

OM 25/481/2005

OM054:00/2005

15.9 MENETTÄMISSEURAAMUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO EU:SSA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 4.11.2005 työryhmän valmistelemaan ns. konfiskaatiopuitepäätöksen (ja sakkopuitepäätöksen) edellyttämiä täytäntöönpanotoimia ja kansallisia lainmuutoksia.

Täytäntöönpanotoimien lähtökohtana on puitepäätöksen täytäntöönpano sekamuotoisella lailla valtiotiesopimusten tapaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tanskan kuningaskunnan ehdotus puitepäätökseksi (EYVL C 184, 2.8.2002, s. 8),

U 52/2002 vp,

LaVL 20/2002 vp,

Neuvoston puitepäätös 2006/783/YOS, (EUVL L 328, 24.11.2006, s. 59)

Työryhmän asettamispäätös 4.11.2005 (OM 25/481/2005, OM054:00/2005)

Työryhmän mietintö, Sakko- ja konfiskaatiopuitepäätösten täytäntöönpano (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:11)

3. Keskeinen sisältö

Konfiskaatiopuitepäätös koskee tuomioistuimen rikosasioissa määräämien menettämisseuraamusten täytäntöönpanoa toisessa EU:n jäsenvaltiossa. Puitepäätöksessä tarkoitettut päätökset tunnustetaan ilman muodollisuuksia ja pannaan täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa samalla tavoin kuin kotimaiset päätökset. Oikeusrekisterikeskuksen tehtävänä olisi huolehtia seuraamusten täytäntöönpanosta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Monto, Mikko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7585

Pulkkinen, Kirsi, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7722

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Konfiskaatiopuitepäätöksen kansallisten täytäntöönpanotoimien määräaika on 24.11.2008. Hallituksen esitys puitepäätöksen täytäntöönpanolain osalta annetaan viimeistään syksyllä 2007.

7. Vaikutukset

Puitepäätöksen mukainen järjestelmä tehostaa rikosvastuun toteutumista EU:n alueella mahdollistamien menettämisseuraamusten tehokkaamman täytäntöönpanon jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 25/481/2005

OM054:00/2005

OM 9/481/2005

15.10 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI ERÄISTÄ RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ EUROOPAN UNIONIN ALUEELLA NOUDATETTAVISTA OIKEUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tarkoituksena on luoda vähimmäissäännöksiä epäillyn ja syytetyn oikeuksien turvaamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä Euroopan unionin alueella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2004) 328 lopullinen

9318/04 DROIPEN 17

U 43/2004 vp

LaVL 17/2004 vp

U-jatkokirjelmä 26.9.2005

U-jatkokirjelmä 12.6.2006

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus sisältää vähimmäissäännöksiä epäillyn ja syytetyn oikeuksista rikosoikeudellisissa menettelyissä Euroopan unionin alueella. Ehdotus koskee epäillyn ja syytetyn oikeutta oikeudelliseen neuvontaan, oikeutta maksuttomaan tulkkaukseen ja käännöksiin sekä oikeutta saada tietoa oikeuksistaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Välimaa, Asko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7708

Pulkkinen, Kirsi, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7722

Kiriakos, Sami, EU-avustaja, oikeusministeriö, puh. 1606 7696

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely aloitettiin syyskuussa 2004 EU:n neuvoston aineellisen rikosoikeuden työryhmässä ja se on vielä kesken.

7. Vaikutukset

Ehdotus lisää jäsenvaltioiden luottamusta toistensa järjestelmiin ja siten luo paremmat edellytykset päätösten tuomioiden vastavuoroiselle tunnustamiselle.

8. Muut tiedot

OM 8/481/2005

EU/2004/1036

15.11 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI NE BIS IN IDEM PERIAATTEEN SOVELTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Kreikan tasavalta on 13 päivänä helmikuuta 2003 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 29 artiklan, 31 artiklan d alakohdan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla tehnyt ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi ne bis in idem periaatteen soveltamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Kreikan tasavallan ehdotus puitepäätökseksi

U 2/2003 vp

LaVL 1/2003 vp

Komission vihreä kirja KOM(2005) 696 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösehdotus koskee lopullisten, rikoksen tai hallinnollisen rikkomuksen johdosta, toisessa jäsenvaltiossa annettujen päätösten niin sanottua ne bis in idem -vaikutusta (oikeusvoimavaikutus), sekä toisessa jäsenvaltiossa vireillä olevan menettelyn niin sanottua lis pendens -vaikutusta (vireilläolovaikutus). Sellaisen teon johdosta, josta jo on annettu lopullinen päätös jossain jäsenvaltiossa, ei saisi enää nostaa syytettä toiseen kertaan toisessa jäsenvaltiossa. Jos useassa jäsenvaltiossa olisi samanaikaisesti vireillä samaa asiaa koskeva menettely valittaisiin vain yksi jäsenvaltio käsittelemään asiaa ja menettelyt muissa jäsenvaltioissa keskeytyisivät.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Monto, Mikko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7585

5. Taustatietoja

Ehdotus perustuu Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 pidetyssä Eurooppa-neuvostossa hyväksytyihin puheenjohtajan päätelmiin, neuvoston 29 päivänä marraskuuta 2000 Tampereen päätelmien mukaisesti hyväksymään toimenpideohjelmaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemiseksi rikosasioissa sekä neuvoston ja komission 3 päivänä joulukuuta 1998 hyväksymään niin sanottuun Wienin toimintasuunnitelmaan parhaista tavoista panna täytäntöön Amsterdamin sopimuksen määräykset vapautteen turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamisesta.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely päätettiin keskeyttää toistaiseksi heinäkuussa 2004. Asian käsittelyä jatketaan komission vihreän kirjan KOM(2005) 696 lopullinen perusteella.

7. Vaikutukset

Hankkeen päätarkoituksena on vähentää positiivisia toimivaltaristiriitoja EU:n jäsenvaltioiden kesken.

8. Muut tiedot

EU/2003/0252

OM 11/481/2005

15.12 EHDOTUS NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEKSI TUOMIOIDEN HUOMIOON OTTAMISESTA EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN VÄLILLÄ UUDESSA RIKOSPROSESSISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Puitepäätösehdotuksen alkuperäisenä tavoitteena oli saavuttaa rikosoikeudellisten päätösten vasta-
vuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemiseksi joulukuussa 2000 laaditun toimenpide-
ohjelman (EYVL C 12, 15.1.2001, s. 10) toimenpiteessä nro 2 asetetut tavoitteet ja määrittää edelly-
tykset, joiden täytyessä toisessa jäsenvaltiossa annettu tuomio otetaan huomioon uudessa eri to-
siseikkojen perusteella käynnistetyssä oikeudenkäynnissä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

15959/06 COPEN 122

U 25/2005 vp

LaVL 17/2005 vp ja 18/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksen mukaan jäsenvaltioiden tehtävänä on toimia niin, että muiden jäsenvaltioiden anta-
mat tuomiot voidaan rinnastaa kansallisiin tuomioihin ja liittää niihin samat vaikutukset kuin koti-
maisiin tuomioihin. Aiemmin annettujen tuomioiden vaikutuksia ei jäsenvaltioiden välillä yhden-
mukaisteta, vaan vaikutukset kuuluvat edelleen kansallisen lainsäädännön soveltamisalaan. Huomi-
oon ottaminen tapahtuu kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

4. Organisointi

Valmistelija

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7723

5. Taustatietoja

Puitepäätösehdotus on jatkoa komission 25 päivänä tammikuuta 2005 antamalle valkoiselle kirjalle
rikostuomioita koskevasta tietojenvaihdosta ja tuomioiden vaikutuksesta Euroopan unionin alueella
(KOM(2005) 10 lopullinen). Valkoinen kirja on saatettu eduskunnan tietoon kirjeellä E 17/2005 vp.
Valkoisen kirjan mukaan toisen jäsenvaltion tuomiot otetaan vain rajoitetusti huomioon. Se, että
yhdessä jäsenvaltiossa annettua tuomiota ei pystytä ottamaan vastaavalla tavalla huomioon toisessa
jäsenvaltiossa, rikkoo vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta ja asettaa Euroopan unionin kansa-
laiset eriarvoiseen asemaan uusissa oikeudenkäynneissä riippuen siitä, missä ensimmäiset oikeu-
denkäynnit käytiin. Tämän vuoksi komissio katsoi, että kyseisessä asiassa tarvitaan unionin lainsää-
däntötoimia. Puitepäätösehdotus saatettiin eduskunnan tietoon kirjelmällä U 25/2005 vp.

6. Aikataulu

Oikeus- ja sisäasioiden neuvosto on saavuttanut yhteisymmärryksen puitepäätöksen tekstistä
4.12.2006.

7. Vaikutukset

Puitepäätösehdotuksella edistetään rikoksesta uudelleen tuomittavien henkilöiden yhdenvertaista
kohtelua rangaistuksen määräämisessä Euroopan unionin alueella. Tekijän rikohistoria otetaan
paremmin huomioon rangaistuksen määräämisessä.

8. Muut tiedot

OM 18/481/2005

15.13 KESKINÄISTÄ OIKEUSAPUA RIKOSASIOISSA KOSKEVAN EUROOPPALAISEN YLEISSOPIMUKSEN TOINEN LISÄPÖYTÄKIRJA

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan neuvostossa on 8 päivänä marraskuuta 2001 hyväksytty eurooppalaisen rikosoikeusapu-sopimuksen toinen lisäpöytäkirja. Suomi allekirjoitti pöytäkirjan EN:n oikeusministerikokouksessa 9.10.2003.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Pöytäkirja sisältää määräyksiä muun muassa oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiannosta postitse, todistajien kuulemisesta video- tai puhelinkokouksen avulla sekä rajat ylittävistä tutkintamenetelmistä kuten rajan yli tapahtuvasta tarkkailusta ja peitetoiminnasta.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. (09) 1606 7675

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esityksen valmistumisen aikataulusta ei vielä ole päätetty.

7. Vaikutukset

Voimaansaattettava pöytäkirja tehostaa sen osapuolina olevien valtioiden välistä yhteistyötä kansainvälisessä rikosoikeusavussa.

8. Muut tiedot

OM 9/84/2005

15.14 POHJOISMAIDEN VÄLINEN SOPIMUS RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVASTA LUOVUTTAMISESTA (POHJOISMAINEN PIDÄTYSMÄÄRÄYS)

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 11.7.2006 työryhmän laatimaan ehdotuksen hallituksen esitykseksi pohjoismaiden välisen rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan yleissopimuksen (pohjoismaiden pidätysmääräys) kansallisesta hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yleissopimus rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta pohjoismaiden välillä (pohjoismainen pidätysmääräys).

Työryhmän asettamispäätös 11.7.2006

Pohjoismainen luovuttamistyöryhmän mietintö 24.1.2007 (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2006:22)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi yleissopimuksen ja että säädettäisiin rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Pohjoismaiden välillä, joka korvaisi vuoden 1960 yhteispohjoismaiseen lainvalmisteluun perustuvan pohjoismaiden luovuttamislain.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rautio, Jaakko, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7678

5. Taustatietoja

Pohjoismaat ovat 15 päivänä joulukuuta 2005 Kööpenhaminassa allekirjoittaneet yleissopimuksen rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta pohjoismaiden välillä.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö on lausuntokierroksella, jonka määräaika päättyy 15.3.2007. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2007.

7. Vaikutukset

Voimaansaattettava sopimus tehostaa Suomen ja muiden Pohjoismaiden välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa. Koska jatkossa pohjoismaiden välillä sovellettaisiin yksinomaan pohjoismaisen sopimuksen mukaista menettelyä, sen voimaantulo selkiyttää yhteistyötä niiden Pohjoismaiden välillä, jotka ovat myös EU:n jäsenvaltioita.

8. Muut tiedot

OM 25/83/2005

OM 10/41/2006

15.15 SOPIMUKSET EU:N ja USA:N VÄLILLÄ RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVASTA LUOVUTTAMISESTA JA KESKINÄISESTÄ OIKEUSAVUSTA RIKOSASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on hyväksyä ja saattaa voimaan EU:n ja USA:n välillä kesäkuussa 2003 allekirjoitetut sopimukset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa sekä niihin liittyvät Suomen ja USA:n välillä tehdyt, joulukuussa 2004 allekirjoitetut kahdenväliset sopimukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

HE 86/2005

EUVL L181, 19.7.2003

E 30/2002 vp

3. Keskeinen sisältö

Sopimusten tarkoituksena on kehittää rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista sekä keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaa yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden ja USA:n välillä. EU-USA -sopimusten EU-oikeudellinen oikeusperusta on unionisopimuksen (SEU) 24 artikla. Suomi on tehnyt SEU 24 artiklan 5 kohdassa tarkoitettun ilmoituksen, jonka mukaan sopimukset eivät sido sitä, ennen kuin se on saattanut loppuun valtiosääntönsä edellyttämät menettelyt. Koska sopimukset si-

sältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, eduskunnan on hyväksyttävä ne perustuslain 94 §:n mukaisesti.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7705

5. Taustatietoja

Huhtikuussa 2002 EU:n neuvosto valtuutti SEU 24 ja 38 artiklan nojalla puheenjohtajavaltion käymään neuvotteluja EU:n ja USA:n välillä tehtävistä luovuttamis- ja oikeusapusopimuksista. Sopimukset allekirjoitettiin 25.6.2003. Allekirjoittamisen jälkeen kunkin jäsenvaltion ja USA:n kanssa tullaan vielä neuvottelemaan kahdenväliset asiakirjat sopimusten soveltamisesta. Suomen osalta kahdenväliset neuvottelut on saatettu loppuun ja sopimukset allekirjoitettu joulukuussa 2004.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle kesäkuussa 2005. Eduskunta ei ehtinyt käsitellä esitystä ennen istuntokauden päättymistä, mutta PL 49 §:n 3 momentin nojalla asian käsittelyä jatketaan eduskuntavaalien jälkeen.

Sopimusten voimaantulo edellyttää, että jäsenvaltiot ovat saattaneet päätökseen kahdenvälisiä sopimuksia koskevat neuvottelut USA:n kanssa ja ilmoittaneet saattaneensa päätökseen valtion sisäiset menettelyt sopimusten hyväksymiseksi. Tämä prosessi on vielä eräissä jäsenvaltioissa kesken.

7. Vaikutukset

Sopimukset helpottavat rikosoikeudellista yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden ja USA:n välillä.

8. Muut tiedot

OM 23/41/2003

OM024:00/2003

15.16 SUOMEN JA HONGKONGIN VÄLILLÄ TOUKOKUUN 5 PÄIVÄNÄ 2005 ALLEKIRJOITETTU RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVAA LUOVUTTAMISTA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Suomen tasavallan hallitus ja Kiinan kansantasavallan Hongkongin erityishallintoalueen hallitus ovat allekirjoittaneet toukokuun 20 päivänä 2005 sopimuksen, joka koskee rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

20.5.2005 allekirjoitettu sopimus

3. Keskeinen sisältö

Sopimus velvoittaa luovuttamaan rikoksesta, josta molempien sopimusosapuolten lainsäädännön mukaan saattaa seurata vähintään yhden vuoden vankeusrangaistus ja joka sisältyy sopimuksessa olevaan rikostyyppiluetteloon. Luovuttamisesta kieltäytymisen perusteena on muun ohella se, että luovutettavaksi pyydetään pyynnön vastaanottaneen valtion kansalaista. Luovuttaa ei myöskään saa, jos pyynnössä tarkoitettu rikoksesta on säädetty seuraamukseksi kuolemanrangaistus. Sopimus

sisältää myös muita kieltäytymisperusteita, luovuttamismenettelyä ja erityissääntöä sekä edelleen luovuttamista koskevia määräyksiä.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7675

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esityksen aikataulusta ei vielä ole päätetty.

7. Vaikutukset

Voimaansaattettava sopimus tehostaa Suomen ja Hongkongin välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa.

8. Muut tiedot

OM 1/814/2004

15.17 EHDOTUS NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEKSI EUROOPPALAISESTA TODISTEIDEN LUOVUTTAMISMÄÄRÄYKSESTÄ ESINEIDEN, ASIAKIRJOJEN JA TIETOJEN HANKKIMISEKSI RIKOSOIKEUDENKÄYNTEJÄ VARTEN

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan yhteisöjen komissio on 14 päivänä marraskuuta 2003 tehnyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan sekä 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosoikeudenkäyntejä varten.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus neuvoston puitepäätökseksi eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosoikeudenkäyntejä varten KOM(2003) 688 lopullinen

U 4/2004 vp

LaVL 8/2004 vp

16870/1/06 REV 1 COPEN 133

3. Keskeinen sisältö

Neuvoston puitepäätöstä sovelletaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta eurooppalaiseen todisteiden luovuttamismääräykseen esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosoikeudenkäyntejä varten. Tarkoituksena on nopeuttaa ja tehostaa todisteiden hankkimiseen liittyvää oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7705

Monto, Mikko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7585

Mikkola, Sanna, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7585

5. Taustatietoja

Hanke on osa Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmiin pohjautuvan vastavuoroisen tunnustamisen toimenpideohjelman. Puitepäättös mainitaan myös marraskuussa 2004 hyväksytyssä Haagin ohjelmassa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden lujittamiseksi Euroopan unionissa.

6. Aikataulu

Puitepäättösehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä alkoi kesäkuussa 2004. Puitepäättöksestä saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys oikeus- ja sisäasiainneuvostossa 1. - 2.6.2006. Puitepäättökseen johdanto-osasta ("resitaalit") ja siihen liitettävästä lomakkeesta on tarkoitus päästä yhteisymmärrykseen mahdollisimman pian.

7. Vaikutukset

Puitepäättös nopeuttaa rikosasioita käsittelevien oikeusviranomaisten yhteistyötä todisteiden hankkimiseksi ja siten tehostaa rikosvastuun toteuttamista.

8. Muut tiedot

OM 12/481/2005

EU/2003/1363

15.18 RIKOSREKISTERITIE TOJEN SÄHKÖINEN SÄILYTYS- JA VAIHTOJÄRJESTELMÄ EU:SSA

1. Tavoite ja tehtävät

Puitepäättösehdotuksella rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä perustettaisiin rikosrekisteritietojen sähköinen säilytys- ja vaihtojärjestelmä EU:n alueella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 690 lopullinen

U 27/2006 vp

LaVL 17/2006 vp

1189 S/06 COPEN 86

3. Keskeinen sisältö

Tiedot eri jäsenvaltioissa annetuista rikostuomioista koottaisiin sen jäsenvaltion rikosrekisterinpitäjälle, jonka kansalainen tuomittu on. Tuomitun kansalaisuusjäsenvaltion olisi säilytettävä sen kansalaiselle toisessa jäsenvaltiossa annetun tämän toisen jäsenvaltion rikosrekisteriin merkittävän rikostuomion tiedot ja vastattava tuomitun rikosrekisteritietoja koskeviin tiedusteluihin toisista jäsenvaltioista. Tuomitun kansalaisuusjäsenvaltion olisi säilytettävä tietojen vaihtoa varten toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion tiedot, vaikka niitä ei merkittäisi kansalliseen rikosrekisteriin. Tarkoituksena on myös luoda sähköinen rikosrekisteritietojen vaihtojärjestelmä.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7705

5. Taustatietoja

Rikostuomioita koskevien tietojen vaihdannan laadun parantaminen katsottiin tärkeäksi Euroopan neuvoston terrorismin vastaisessa julistuksessa 25. ja 26. maaliskuuta 2004 ja Haagin ohjelmassa 4.

ja 5. marraskuuta 2004. Puitepäättösehdotus on yhdessä tuomioiden huomioon ottamista jäsenvaltioiden välillä koskevan puitepäättösehdotuksen (KOM(2005)91 lopullinen) kanssa jatkoa komission 25 päivänä tammikuuta 2005 antamalle valkoiselle kirjalle rikostuomioita koskevasta tietojenvaihdosta ja tuomioiden vaikutuksesta Euroopan unionin alueella (KOM(2005)10 lopullinen).

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely on alkanut neuvoston työryhmässä maaliskuussa 2006.

7. Vaikutukset

Tietojenvaihtoon EU-valtioiden välillä tähtäävistä, uusista rekisteröintivelvoitteista sekä sähköisen tietojenvaihtojärjestelmän perustamisesta tulee aiheutumaan taloudellisia vaikutuksia. Tässä vaiheessa ei kuitenkaan voida tarkemmin arvioida kustannusten määrää tai niiden jakautumista Suomen valtion ja komission välillä.

Tehostamalla rikosrekisteritietojen vaihtoa EU:n jäsenvaltioiden välillä puitepäättös parantaisi edellytyksiä ottaa muissa EU-valtioissa annetut tuomiot huomioon rikosoikeudenkäynnissä. Sitä kautta rikosvastuu voisi toteutua nykyistä yhtenäisemmin EU:n alueella, koska uudessa oikeudenkäynnissä syytetyn henkilön rikostausta olisi selvitettävä riippumatta siitä, missä jäsenvaltiossa henkilö on aikaisemmin syyllistynyt rikoksiin.

8. Muut tiedot

OM 4/481/2006

15.19 EHDOTUS NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEKSI RIKOSASIOISSA TEHTÄVÄSSÄ POLIISI- JA OIKEUDELLISESSA YHTEISTYÖSSÄ KÄSITELTÄVIEN HENKILÖTIETOJEN SUOJAAMISESTA (III-PILARIN TIETOSUOJA)

1. Tavoite ja tehtävät

Puitepäättösehdotuksen tarkoituksena on varmistaa, etteivät erot jäsenvaltioiden tietosuojan tasossa haittaa tietojen vaihtoa jäsenvaltioiden välillä ja että perusoikeuksia, etenkin oikeutta yksityisyyteen ja tietosuojaan, kunnioitetaan, erityisesti toteutettaessa tietojen saatavuusperiaatetta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 475 lopullinen

SEC(2005) 1241

13246/5/06 REV 5 CRIMORG 143 DROIPEN 61 ENFOPOL 161 DATAPROTECT 33 COMIX 780

5435/07

U 48/2005 vp

HaVL 5/2006 vp, HaVL 54/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa määritellään yhteiset standardit henkilötietojen käsittelylle poliisiyhteistyössä ja oikeudellisessa yhteistyössä rikosasioissa.

4. Organisointi

Valmistelija

Rantalankila, Leena, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 67836

5. Taustatietoja

Ehdotus perustuu Haagin ohjelmaan ja liittyy kiinteästi lainvalvonnassa tärkeiden tietojen saatavuusperiaatteeseen, joka on ollut tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2008 alusta. III-pilarin tietosuojasääntöjen tulisi olla vahvistettu ennen kuin tietojen saatavuusperiaatetta ryhdytään soveltamaan. Ehdotuksella on yleisemminkin merkitystä esimerkiksi henkilötietojen käyttöön liittyvän sääntelyn ja eri tietojärjestelmien, kuten VIS ja SIS II, kehittämisen kannalta sekä myös kolmansien maiden kanssa solmittavien tietojenvaihtosopimusten kannalta. Puitepäätos on merkityksellinen myös mm. Prümin sopimuksen näkökulmasta, koska puitepäätoksen tietosuojasäännösten olisi tarkoitus korvata voimaan tullessaan Prümin sopimuksen vastaavat määräykset. Ehdotuksella saattaa myöhemmässä vaiheessa olla vaikutuksia myös lentomatikustajia koskevien PNR-tietojen luovuttamiseen kolmansiin maihin.

6. Aikataulu

Ehdotusta käsitellään järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan monialaisen työryhmän sekakomiteassa. Puheenjohtajavaltio ja komissio ovat parhaillaan kirjoittamassa puitepäätosehdotusta uudelleen puheenjohtajavaltion asiakirjan 5435/07 pohjalta. Muutettu puitepäätosehdotus tuotaneen työryhmän käsittelyyn maaliskuussa 2007.

7. Vaikutukset

Puitepäätoksella pyritään parantamaan jäsenvaltioiden välisissä rikosasioissa tehtävää poliisi- ja oikeudellista yhteistyötä, erityisesti terrorismin ehkäisemisessä ja torjunnassa noudattaen samalla tiukasti tietosuojaan liittyviä keskeisiä edellytyksiä. Puitepäätoksella yhtenäistetään jäsenvaltioiden tietosuojalainsäädäntöä III-pilarin alueella.

8. Muut tiedot

OM2006-00141
 OM2006-00375
 OM2006-00483
 OM2007-00011
 OM2007-00038

15.20 LAPSIIN KOHDISTUVISTA SEKSUAALIRIKOKSISTA JOHTUVIEN AMMATTIKIELTOJEN TUNNUSTAMINEN JA TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Belgian kuningaskunta on marraskuun 4 päivänä 2004 tehnyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan 1 kohdan a -alakohtaan ja 34 artiklan 2 kohdan b -alakohtaan perustuvan aloitteen puitepäätoksen tekemiseksi lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista annetuista tuomioista johtuvien ammattikieltojen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta Euroopan unionissa.

Puitepäätoksella pyritään kehittämään lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten torjuntaa Euroopan unionissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

14207/04 COPEN 133, 15357/2006 COPEN 117
 U 1/2005 vp, jatkokirjelmä 29.5.2006
 LaVL 12/2005 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepääätöksen tämänhetkinen luonnos perustuu ns. assimilaatio-periaatteelle. Tämän periaatteen mukaisesti jäsenvaltioiden tulee liittää lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista annettuihin ulkomaisiin tuomioihin samat oikeudelliset vaikutukset kuin kansallisiin tuomioihin, mukaan lukien ammattikielto, jos tämä kansallisen lain mukaan olisi mahdollista. Lisäksi jäsenvaltioiden tulee kansallisesti ottaa huomioon tällaiset ulkomaiset tuomiot.

4. Organisointi

Valmistelija

Mikkola, Sanna, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7709

5. Taustatietoja

Belgian alkuperäinen ehdotus noudattaa Tampereella kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaista neuvoston 29 päivänä marraskuuta 2000 hyväksymää toimenpideohjelmaa rikosoikeudellisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöön panemiseksi.

6. Aikataulu

Ehdotusta käsiteltiin ensimmäisen kerran neuvoston työryhmässä kesäkuussa 2005. Ehdotuksen käsittely on kesken.

7. Vaikutukset

Puitepääätöksellä suojeltaisiin lapsia siten, että seksuaalirikoksiin tuomitut henkilöt eivät voisi työkennellä väliaikaisesti tai pysyvästi sellaisessa työssä, johon sisältyy lastenhoitoon liittyvää ammatitoimintaa.

8. Muut tiedot

OM 12/482/2004

EU/2004/1717

15.21 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI TUOMITTUJEN SIIRTÄMISESTÄ EU:N JÄSENVALTIOIDEN VÄLILLÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on tehostaa rikostuomioiden täytäntöönpanoon liittyvää yhteistyötä siten, että yhdessä EU:n jäsenvaltiossa vankeusrangaistukseen tuomittu henkilö voitaisiin nykyistä helpommin siirtää suorittamaan rangaistus siihen valtioon, jonka kansalainen hän on ja jossa hän asuu.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

E 142/2004 vp

U 10 /2005 vp

LaVL 8/2005

Ehdotus neuvoston puitepääätökseksi eurooppalaisesta täytäntöönpanomääräyksestä ja tuomittujen siirtämisestä EU:n jäsenvaltioiden välillä 5597/05 COPEN 13

15831/05 COPEN 198

viimeisin asiakirja 6000/07 COPEN 17

3. Keskeinen sisältö

Puitepääötösluonnos sisältää määräykset siitä, millä edellytyksin yhdessä jäsenvaltiossa tuomittu vankeusrangaistus voidaan siirtää täytäntöönpantavaksi siihen jäsenvaltioon, jonka kansalainen

tuomittu on ja jossa hän asuu (täytäntöönpanovaltio). Pääsääntöisesti siirtäminen ei edellytä tuomitun suostumusta. Täytäntöönpanovaltiolla on velvollisuus suostua siirtoon, jollei tapaukseen voida soveltaa jotakin puitepäättöluonnoksessa luetelluista kieltäytymisperusteista. Puitepäättöluonnoksessa on myös määraajat siirtämislle.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7705

Monto, Mikko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7585

Männistö, Sanna, EU-lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7709

5. Taustatietoja

Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta olisi tultava unionin oikeudellisen yhteistyön kulmakivi sekä yksityis- että rikosoikeudellisissa asioissa. Vastavuoroisen periaatteen ulottaminen vankeusrangaistuksiin mainitaan marraskuussa 2004 hyväksytyssä Haagin ohjelmassa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden lujittamiseksi Euroopan unionissa.

Puitepäättöehdotus sisältyy osana Haagin ohjelmassa lueteltuihin toimenpiteisiin. Ehdotuksen on valmistellut Itävalta. Ruotsi ja Suomi ovat liittyneet ehdotukseen aloitteentekijöinä.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely aloitettiin neuvoston työryhmässä kesäkuussa 2005. Puitepäättökestä saavutettiin yhteinen näkemys helmikuussa 2007 pidetyssä oikeus- ja sisäasiain neuvostossa.

7. Vaikutukset

Puitepäättö helpottaa ja nopeuttaa mahdollisuutta siirtää vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa tuomitun kansalaisuus- ja asuinvaltioon. Sitä kautta edistetään tuomitun henkilön mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan vapautumisensa jälkeen.

8. Muut tiedot

OM 15/481/2005

15.22 RIKOSPERUSTEISTEN, TAHDOSTA RIIPPUMATTOMIEN HOITOSEURAAMUSTEN KANSAINVÄLISTÄ TÄYTÄNTÖÖNPANOAA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus hallituksen esitykseksi rikosperusteisten, tahdosta riippumattomien hoitoseuraamusten kansainvälistä täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 29.1.2007.

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä on luoda lainsäädännölliset puitteet laaja-alaiselle kansainväliselle yhteistyölle rikosperusteisten hoitoseuraamusten täytäntöönpanemiseksi siten, että yhteistyö olisi mahdollista Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä sekä myös suhteessa muihin EU-maihin ja EU:n ulkopuolisiin valtioihin.

Työryhmän tulee laatia ehdotukset lainsäädännöksi sekä niitä tilanteita varten, joissa vieraassa valtiossa määrättyä hoitoseuraamusta pyydetään täytäntöönpantavaksi Suomessa että niitä tapauksia varten, joissa Suomessa määrätyn hoitoseuraamuksen täytäntöönpanoa esitettäisiin siirrettäväksi vieraaseen valtioon. Aineellisten säännösten lisäksi on pohdittava sitä, miten oikeusviranomaisten ja terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen roolit menettelyllisesti yhteensovitetaan sekä silloin, kun Suomeen toimitetaan pyyntö täytäntöönpanna vieraassa valtiossa määrätty hoitoseuraamus että silloin kun Suomesta lähetetään täytäntöönpanopyyntö vieraaseen valtioon.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, puh. 1606 7705

Jäsenet:

Korhonen, Juhani, hallitussihteeri oikeusministeriö, kansainvälinen yksikkö

Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos / varajäsen Kaukonen, Olavi, neuvotteleva virkamies oikeusministeriö, kriminaalipoliittinen osasto

Siltanen, Paavo, oikeudellisen yksikön johtaja, rikosseuraamusvirasto

Kaartamo, Päivi, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Hellbom, Eira, lääkintöneuvos, terveydenhuollon oikeusturvakeskus

Myllynpää, Arja, esittelijäneuvos, terveydenhuollon oikeusturvakeskus

Sihteeri:

Mikkola, Sanna, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, puh. 1606 7709

5. Taustatietoja

Suomessa ei tällä hetkellä ole voimassa olevaa kansallista lainsäädäntöä, joka mahdollistaisi rikosperusteisten hoitoseuraamusten täytäntöönpanoon liittyvän kansainvälisen yhteistyön.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika 31.10.2007.

7. Vaikutukset

Lainsäädännöllä voitaisiin helpottaa kansainvälistä yhteistyötä sen edistämiseksi, että psyykkisesti sairaat rikoksenteijät saisivat asianmukaista hoitoa kotivaltiossaan.

8. Muut tiedot

4/41/2007

OM012:00/2007

15.23 EUROOPPALAINEN VALVONTAMÄÄRÄYS JÄSENVALTIOIDEN VÄLISISSÄ ESITUTKINTAMENETTELYISSÄ ("ESO")

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 29 päivänä elokuuta 2006 tehnyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan 1 kohdan a ja c alakohtien ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen neuvoston puitepäätökseksi eurooppalaisesta valvontamääräyksestä Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisissä esitutkintamenettelyissä ("ESO").

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ehdotus puitepäätökseksi, KOM(2006) 468 lopullinen
U 70/2006 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösehdotuksen tavoitteena on mahdollistaa tutkintavankeuden vaihtoehtona olevien valvontatoimien täytäntöönpano jäsenvaltioiden välillä

4. Organisointi

Monto Mikko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7585
Mikkola Sanna, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 1606 7709

5. Taustatietoja

Ehdotus perustuu mm. Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 pidetyn Eurooppa-neuvoston päätelmiin, rikosoikeudellisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemista koskevaan toimenpideohjelmaan (EYVL C, 15.1.2001, s. 10), sekä neuvoston ja komission toimintasuunnitelmaan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden lujittamiseen EU:ssa tähtäävän Haagin ohjelman toteuttamiseksi (EUVL C 198, 12..8.2005, s. 1).

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely on alkanut neuvoston työryhmässä tammikuussa 2007.

7. Vaikutukset

Ehdotuksen mukainen menettely lisää EU:n jäsenvaltioiden kansalaisten yhdenvertaisuutta rikosasian tutkintavaiheessa, sillä ehdotuksella pyritään vähentämään niitä tilanteita joissa henkilö joutuisi tutkintavankeuteen vain sen vuoksi, että hänellä ei ole asuinpaikkaa asian käsittelyvaltiossa.

8. Muut tiedot

EU/2006/1311

15.24 EHDOTUS EHDOLLISTEN RANGAISTUSTEN JA VAIHTOEHTOISTEN SEURAAMUSTEN TUNNUSTAMISTA JA TÄYTÄNTÖÖNPANOJA KOSKEVAKSI PUITEPÄÄTÖKSEKSI ("EPO")

1. Tavoite ja tehtävät

Ranska ja Saksa tekivät tammikuussa 2007 ehdotuksen puitepäätökseksi, jonka tavoitteena on luoda säännökset ehdollisten rangaistusten ja vaihtoehtoisten seuraamusten täytäntöönpanon siirtämiseksi siihen EU:n jäsenvaltioon, jossa tuomittu henkilö vakinaisesti asuu.

Puitepäätös täydentää vankeusrangaistusten ja muiden vapaudenmenetyksen käsittävien seuraamusten vastavuoroista tunnustamista koskevaa puitepäätöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

5325/07 COPEN 7

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösehdotus sisältää säännökset siitä, millä edellytyksin ehdolliseen rangaistukseen tuomitun tai ehdonalaisesti vapautetun henkilön valvonta voitaisiin siirtää täytäntöönpantavaksi siihen EU:n

jäsenvaltioon, jossa henkilö vakinaisesti asuu. Puitepäättösehdotus sisältää myös säännöksiä vaihtoehtoisten seuraamusten, kuten yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta tuomitun asuinvaltiossa.

Puitepäättösehdotuksen sisällössä on pyritty joustavuuteen, jotta puitepäättös soveltuisi järjestelmittäin erilaisiin jäsenvaltioihin. Puitepäättös muun ohella mahdollistaa valvontatoimenpiteen tai vaihtoehtoisen seuraamuksen muuntamisen täytäntöönpanovaltiossa, jos seuraamus ei kestoiltaan tai laadultaan ole yhteensopiva täytäntöönpanovaltion lainsäädännön kanssa.

4. Organisointi

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 16067705

5. Taustatietoja

Puitepäättösehdotus on osa vastavuoroisen tunnustamisen hankkeita, jotka sisältyvät Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmiin sekä Haagin toimenpideohjelmaan.

6. Aikataulu

Puitepäättösehdotuksen käsittely on alkanut EU:n oikeus- ja sisäasiain neuvoston rikosasiain yhteistyöryhmän kokouksessa 6.-7.2.2007. Puitepäättökseen valmistumisaikataulu on vielä avoin.

7. Vaikutukset

Puitepäättösehdotus voisi osaltaan edistää rikoksesta tuomitun henkilön mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan, koska ehdolliseen seuraamukseen tai ehdonalaiseen vapauteen liittyvä valvonta voitaisiin järjestää henkilön asuinvaltiossa. Voidaan arvioida, että sovellettavien tapausten määrä kuitenkin Suomen osalta tulisi olemaan melko vähäinen. Yhteistyö ehdollisesti tuomittujen ja ehdonalaisesti vapautettujen henkilöiden valvonnan siirtämisessä on ollut mahdollista pohjoismaiden välillä 1960-luvulta lähtien.

8. Muut tiedot